

खप्तडछान्ना गाउँपालिका

पसलबगर, बझाङ,
सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

प्रतिवेदन

खप्तडछान्ना गाउँपालिकाको भू-उपयोग योजना तर्जुमा
तथा भू-उपयोग वर्गीकरण

बुझाउने:

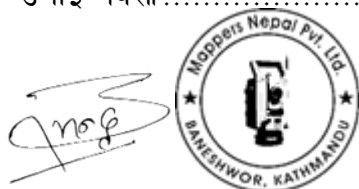
म्यापर्स नेपाल प्रा.लि.

काठमाडौं, नेपाल

२०८१ पौष

विषयसूची

परिच्छेद १.	परिचय.....	१
१.१.	भूमि, भू-उपयोग र भू-उपयोग योजना.....	१
१.२.	भू-उपयोग योजना तर्जुमाका विधिहरू.....	२
१.३.	भू-उपयोग योजनाको आवश्यकता.....	३
१.४.	भू-उपयोग योजनामा सरोकारवालाहरू.....	४
१.५.	चुनौती तथा अवसर.....	५
१.६.	कानुनी/नीतिगत प्रावधानहरू.....	५
१.७.	स्थानीय भू-उपयोग परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार.....	८
१.८.	उद्देश्य.....	९
परिच्छेद २.	विधि.....	१०
२.१.	विज्ञ समूह गठन.....	११
२.२.	स्थानीय सरोकारवालाहरूसँगको छलफल.....	११
२.३.	वर्तमान भू-उपयोगको नक्सांकन.....	११
२.४.	अनुगमन तथा मुल्याङ्कन.....	१२
२.५.	भू उपयोग क्षेत्र बर्गीकरण योजना तयार पार्ने पद्धतिको प्रवाह चार्ट.....	१२
परिच्छेद ३.	गाउँपालिका को संक्षिप्त विवरण.....	१४
३.१.	गाउँपालिकाको परिचय.....	१४
३.१.१.	वार्ड न. १	१५
३.१.२.	वार्ड न. २	१७
३.१.३.	वार्ड न. ३	१८
३.१.४.	वार्ड न. ४	१९
३.१.५.	वार्ड न. ५	२०
३.१.६.	वार्ड न. ६	२२
३.१.७.	वार्ड न. ७	२३
३.२.	राजनितिक नक्सा.....	२६
३.३.	Slope नक्सा.....	२७
३.४.	उचाई नक्सा.....	२८

३.५.	Aspect नक्सा	२९
३.६.	Satellite नक्सा	३०
३.७.	जनसंख्या विवरण	३१
३.८.	रोजगारी विवरण	३२
३.९.	शैक्षिक स्थिति	३३
३.१०.	बैबाहिक स्थिति	३३
परिच्छेद ४.	वर्तमान भू-उपयोगको अवस्था र प्रक्षेपण	३४
४.१.	वर्तमान भू-उपयोग	३४
४.२.	गाउँपालिका को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था	३४
४.३.	गाउँपालिकाको अगामी १०/१५ वर्षको भू-उपयोगको वडागत भू-उपयोग योजना ..	५५
४.४.	भू-उपयोग वर्गीकरणरमा क्याडस्ट्रल सुपरइम्पोज सहितका नक्साहरू	७४
परिच्छेद ५.	निश्कर्ष	८२
अनुसुचि १.	स्थानीय सरोकारवालाहरूसँगको छलफलका झलकहरू	८३

तालिकहरू

तालिका १	खसडछान्ना गाउँपालिकाको भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था	३५
तालिका २	गाउँपालिकाको भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था (२०८०), वडागत	३६
तालिका ३	वडाको भू-उपयोग वि.सं. २०७६ को अवस्था	३७
तालिका ४	गाउँपालिकाको भू उपयोगको अवस्था वि.सं. २०७६ र वि.सं. २०८० को तुलना	३८
तालिका ५	वडा नं. १ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था	४१
तालिका ६	वडा नं. २ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था	४२
तालिका ७	वडा नं. ३ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था	४३
तालिका ८	वडा नं. ४ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था	४४
तालिका ९	वडा नं. ५ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था	४५
तालिका १०	वडा नं. ६ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था	४६
तालिका ११	वडा नं. ७ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था	४७
तालिका १२	खसडछान्ना गाउँपालिकाको आगामी १०—१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण	५६
तालिका १३	खसडछान्ना गाउँपालिकाको आगामी १०—१५ वर्षको वडागत भू-उपयोगको प्रक्षेपण तथा वर्गीकरण	५७
तालिका १४	गाउँपालिका को भू उपयोगको अवस्था वि.सं. २०८० र भु उपयोग वर्गीकरण पछिको अवस्थाको तुलना	५८
तालिका १५	वडा नं.१ को आगामी १०—१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण	६०
तालिका १६	वडा नं. २ को आगामी १०—१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण	६१
तालिका १७	वडा नं. ३ को आगामी १० —१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण	६२
तालिका १८	वडा नं. ४ को आगामी १०—१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण	६३
तालिका १९	वडा नं. ५ को आगामी १०—१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण	६४
तालिका २०	वडा नं. ६ को आगामी १०—१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण	६५
तालिका २१	वडा नं. ७ को आगामी १०—१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण	६६

वृत्तचित्र

वृत्तचित्र नं. १ गाउँपालिका को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था.....	३५
वृत्तचित्र नं. २ वडा नं. १ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था.....	४१
वृत्तचित्र नं. ३ वडा नं. २ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था.....	४२
वृत्तचित्र नं. ४ वडा नं. ३ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था.....	४३
वृत्तचित्र नं. ५ वडा नं. ४ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था.....	४४
वृत्तचित्र नं. ६ वडा नं. ५ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था.....	४५
वृत्तचित्र नं. ७ वडा नं. ६ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था.....	४६
वृत्तचित्र नं. ८ वडा नं. ७ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था.....	४७
वृत्तचित्र नं. ९ खसडछान्ना गाउँपालिकाको भूउपयोगको वर्गीकरण.....	५६
वृत्तचित्र नं. १० वडा नं. १ को आगामी १०-१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण.....	६०
वृत्तचित्र नं. ११ वडा नं. २ को आगामी १०-१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण.....	६१
वृत्तचित्र नं. १२ वडा नं. ३ को आगामी १०-१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण.....	६२
वृत्तचित्र नं. १३ वडा नं. ४ को आगामी १०-१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण.....	६३
वृत्तचित्र नं. १४ वडा नं. ५ को आगामी १०-१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण.....	६४
वृत्तचित्र नं. १५ वडा नं. ६ को आगामी १०-१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण.....	६५
वृत्तचित्र नं. १६ वडा नं. ७ को आगामी १०-१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण.....	६६

नक्साहरू

नक्सा १ खप्तडछान्ना गाउँपालिकाको राजनितिक नक्सा	२६
नक्सा २ खप्तडछान्ना गाउँपालिकाको Slope नक्सा	२७
नक्सा ३ खप्तडछान्ना गाउँपालिकाको उचाई नक्सा (DEM).....	२८
नक्सा ४ खप्तडछान्ना गाउँपालिकाको ASPECT नक्सा.....	२९
नक्सा ५ खप्तडछान्ना गाउँपालिकाको SATELLITE नक्सा.....	३०
नक्सा ६ गाउँपालिका को वि.सं. २०७६ को भू-उपयोगको अवस्था	३९
नक्सा ७ गाउँपालिका को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था (वि.सं. २०८०).....	४०
नक्सा ८ वडा नं. १ को वर्तमान भूउपयोग नक्सा.....	४८
नक्सा ९ वडा नं. २ को वर्तमान भूउपयोग नक्सा.....	४९
नक्सा १० वडा नं. ३ को वर्तमान भूउपयोग नक्सा.....	५०
नक्सा ११ वडा नं. ४ को वर्तमान भूउपयोग नक्सा.....	५१
नक्सा १२ वडा नं. ५ को वर्तमान भूउपयोग नक्सा.....	५२
नक्सा १३ वडा नं. ६ को वर्तमान भूउपयोग नक्सा.....	५३
नक्सा १४ वडा नं. ७ को वर्तमान भूउपयोग नक्सा.....	५४
नक्सा १५ खप्तडछान्ना गाउँपालिकाको भू-उपयोग वर्गीकरण नक्सा	५९
नक्सा १६ वडा नं. १ को आगामी १०-१५ वर्षको भू-उपयोगको प्रक्षेपण.....	६७
नक्सा १७ वडा नं. २ को आगामी १०-१५ वर्षको भू-उपयोगको प्रक्षेपण.....	६८
नक्सा १८ वडा नं. ३ को आगामी १०-१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण	६९
नक्सा १९ वडा नं. ४ को आगामी १०-१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण	७०
नक्सा २० वडा नं. ५ को आगामी १०-१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण	७१
नक्सा २१ वडा नं. ६ को आगामी १०-१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण	७२
नक्सा २२ वडा नं. ७ को आगामी १०-१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण	७३
नक्सा २३ खप्तडछान्ना गाउँपालिकाको क्याडस्ट्रल सुपरइम्पोज नक्सा	७४
नक्सा २४ वडा नं. १ को क्याडस्ट्रल सुपरइम्पोज नक्सा	७५
नक्सा २५ वडा नं. २ को क्याडस्ट्रल सुपरइम्पोज नक्सा.....	७६
नक्सा २६ वडा नं. ३ को क्याडस्ट्रल सुपरइम्पोज नक्सा.....	७७
नक्सा २७ वडा नं. ४ को क्याडस्ट्रल सुपरइम्पोज नक्सा.....	७८
नक्सा २८ वडा नं. ५ को क्याडस्ट्रल सुपरइम्पोज नक्सा.....	७९
नक्सा २९ वडा नं. ६ को क्याडस्ट्रल सुपरइम्पोज नक्सा.....	८०
नक्सा ३० वडा नं. ७ को क्याडस्ट्रल सुपरइम्पोज नक्सा.....	८१

चित्रहरू

चित्र १ भू-उपयोग योजना तर्जुमा विधि	१०
चित्र २ खप्तडछात्रा गाउँपालिकाको वडागत जनसङ्ख्या स्थिति.....	३१
चित्र ३ गाउँपालिका को रोजगारको अवस्था.....	३२
चित्र ४ गाउँपालिकाको ५ वर्ष वा सोभन्दा माथिका व्यक्तिको साक्षरताको अवस्था.....	३३
चित्र ५ गाउँपालिका को बैवाहिक स्थिति	३३

सारांश

पछिल्लो समय नेपालले जनसङ्ख्या वृद्धि, अव्यवस्थित आन्तरिक बसाइँसराइ, तीव्र सहरीकरण, कृषियोग्य जमिन, वन, सार्वजनिक र सरकारी जग्गामा बढ्दो अतिक्रमणको सामना गरिरहेको छ। जग्गा प्रयोगसँग सम्बन्धित अन्य विभिन्न समस्याहरू पनि द्रुत गतिमा देखा परिरहेका छन्। यी घटनाहरूले भूमि स्रोत व्यवस्थापनका साथै प्रभावकारी भूमि उपयोग नीतिहरूको कार्यान्वयनमा चुनौती खडा गरेको छ। यससँगै खाद्य सुरक्षामा हास, बढ्दो असुरक्षित मानव बसोबास, बिग्रैदै गएको पारिस्थितिक सन्तुलन र बिग्रैदै गएको दिगो विकास अभ्यास जस्ता समस्याहरू पहिलेको तुलनामा अझ प्रष्ट भएका छन्। यी चुनौतिहरू र सम्बद्ध जोखिमहरूलाई सम्बोधन गर्न नेपाल सरकारले राष्ट्रिय भू-उपयोग नीति, २०१३ तर्जुमा गरी स्वीकृत गरेको थियो। पछि यसलाई भू-उपयोग नीति, २०१५ द्वारा प्रतिस्थापित गरियो जुन २०१५ अप्रिल २५ को विनाशकारी भूकम्पपछि जोखिम कम गर्न र नियन्त्रण गर्न आवश्यक पर्ने थप घटकहरू समावेश गर्न फराकिलो बनाइएको थियो।

उपरोक्त पृष्ठभूमिमा भूमि व्यवस्था सहकारि तथा गरिवी निवारण मन्त्रालय, स्थलाकृतिक सर्वेक्षण तथा भूउपयोग व्यवस्थापन महाशाखा, नापी विभागले समस्या समाधान गर्ने उद्देश्यले अध्ययन अनुसन्धान कार्यलाई सहजीकरण गर्ने जिम्मेवारी लिएको छ। भू उपयोग ऐन २०७६ तथा भू उपयोग नियमावली २०७९ ले निर्दिष्ट गरे बमोजिम स्थानीय तहले नापी विभागले तयार गरेका डाटाबेस र रिपोर्टहरू को आधारमा आफ्नो अनुकूल भविष्यका योजनालाई मध्यनजर गर्दै भू उपयोग क्षेत्र निर्धारण गरेको छ। यस गाउँपालिकामा अध्ययनका वास्तविक क्षेत्रहरू पहिलेको समान अध्ययनको क्रममा छोडिएका क्षेत्रहरू हुन्। यस कार्यका लागि म्यापर्स नेपाल प्रा.लि संग सहकार्य गरि दिक्तेल रूपाकोट मझुवागढी भू उपयोग वर्गीकरण रिपोर्ट २०८१ तयार पारिएको छ। यस कार्यमा सहयोग गर्नुहुने गाउँपालिका प्रमुख, उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत वडा अध्यक्षहरू, कार्यपालिका सदस्य हरू, विभिन्न शाखाका कर्मचारीहरू, इन्जिनियर, वडा सदस्यहरू, स्थानीय बुद्धिजीवी सबैमा धन्यवाद दिन चाहन्छौं।

म्यापर्स नेपाल प्रा.लि
नयाँ बानेश्वर, काठमाडौं
बागमती प्रदेश, नेपाल

परिच्छेद १. परिचय

१.१. भूमि, भू-उपयोग र भू-उपयोग योजना

सामान्यतया पृथ्वीको धरातलमा रहेको प्राकृतिक अवस्थिति जस्तै पानी, माटो, खनिज, वनजंगल आदिलाई भूमि भनिन्छ । भूमि सुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालयद्वारा प्रकाशित शब्दकोष अनुसार भूमि शब्दकोशले भूमि शब्दलाई “जग्गा, माटो, पृथ्वी, स्थल भाग, धर्ती, ठाउँ, स्थान आदि भएको सबै किसिमको जग्गा” भनेर जनाएको छ (श्रोत: भूमि सुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालयद्वारा प्रकाशित शब्दकोष) । यसै भूमिलाई मानव जातिले विभिन्न उपयोगमा ल्याउने गर्दछन् । भूमि मानव जीवन यापनका हरेक चरणहरूमा अनोन्याश्रीत रूपमा सम्बन्ध भएको प्राकृतिक स्वरूप हो जसलाई मानवले विभिन्न तरिकाले उपभोग गर्दछन् ।

विश्व वातावरण परिवर्तनको एक प्रमुख कारक तत्व मध्ये भूमि तथा भू-उपयोगमा आएको परिवर्तन पनि एक हो । पारिस्थितिकीय प्रणालीमा देखिने परिवर्तन, जलवायु परिवर्तन तथा जैविक विविधतामा आउने हास आदि जस्ता घटनाहरूलाई प्रभाव पार्ने विविध तत्वहरू मध्ये पनि भू-उपयोगमा आउने परिवर्तन प्रमुख रहने गरेको छ । विश्वको जनसंख्या वृद्धिसँगै शहरी क्षेत्रको विस्तार र कृषियोग्य जमिनको क्षेत्रमा हुने संकुचन तथा जंगल, सिमसार, पानीले ओगटेको क्षेत्रहरूमा मानवीय प्रभाव वृद्धि हुने हुँदा जैविक तथा प्राकृतिक वातावरण तथा वातावरणीय सन्तुलन कायम गर्न एवं दिगो स्रोत व्यवस्थापन पनि चुनौतिको रूपमा देखा परिरहेको अवस्था छ । विशेष गरी अविकसित तथा अल्पविकसित मुलुकहरूमा तीव्र जनसंख्या वृद्धि, जथाभावी बस्ती विकास र अव्यवस्थित शहरीकरण व्याप्त छ ।

भू-उपयोग भन्नाले मानिसले जीवनयापन, उत्पादन, विकास तथा व्यवस्थापन गर्ने सन्दर्भमा पृथ्वीको सतहमा गरिने क्रियाकलाप र त्यसबाट सिर्जित परिणाम तथा असरलाई बुझिन्छ। भू-उपयोगले सिमीत मात्रामा रहेको यस पृथ्वीको सतहलाई वर्तमान आवश्यकताहरू पूरा गर्दै भावी समय सम्मका लागि सन्तुलित र सुरक्षित राख्दै प्रयोग गर्ने योजनाबद्ध पद्धतिलाई बुझाउँछ। भू-उपयोग योजना अन्तर्गत भूमि तथा भूमि श्रोतको उपयोग, योजनाबद्ध प्रयोगको खाका, आवश्यक निर्णय तथा क्षमता विकास सम्मका कुरालाई समेटेको हुन्छ । दीर्घकालीन र वैज्ञानिक किसिमको भू-उपयोग योजनाले प्राकृतिक श्रोत र साधनको सन्तुलित प्रयोग तथा समुदायको सर्वाङ्गीण विकासको लक्ष्य लिएको हुन्छ । पछिल्ला दशकमा बढ्दो जनसंख्या सँगै भूमिमा अत्याधिक दबाव परिरहेको छ । यससँगै भू-उपयोग योजनाको आवश्यकता पनि थप महशुस गरिएकोछ । सिमित श्रोतबाट असीमित लाभ लिनका लागि भू-उपयोगका निश्चित सिद्धान्तहरू रहेका छन् । जसमध्ये जर्मन विकास नियोग (GIZ) ले निर्धारण गरेका भू-उपयोग योजनाका सिद्धान्तलाई प्रस्तुत गर्न सान्दर्भिक ठानिएको छ :

➤ भू-उपयोग योजना व्यावहारिक कार्यान्वयन योग्य र सहभागीतामूलक हुनुपर्छ ।

- भू-उपयोग योजना समावेशीकरण, सहभागितामूलक तथा प्रतिनिधित्व गर्न सक्ने हुनुपर्छ ।
- भू-उपयोग योजना दीगो तथा सन्तुलित सर्वाङ्गीण विकासको लक्ष्यमा आधारित हुन्छ ।
- भू-उपयोग योजना सरोकारवाला निकायहरूको सहभागितामा तयार पारिने दस्तावेज हो
- सरोकारवालाको क्षमता अभिवृद्धि, पारदर्शी र दूरगामी प्रभाव राख्ने हुनुपर्छ ।
- भू-उपयोग योजना भौगोलिक विशेषतामा आधारित, कार्यन्वयनयोग्य तथा आर्थिक श्रोत र बजेट व्यवस्थापनसँग समन्वयात्मक किसिमको हुनुपर्छ ।

१.२. भू-उपयोग योजना तर्जुमाका विधिहरू

FAO १९७६ ले भू-उपयोगको Framework तथा विभिन्न निर्देशिका तयार पारेको छ जसलाई विभिन्न विकसित एवं विकासोन्मुख मुलुकले सन्दर्भ सामग्रीका रूपमा लिएको एवं अवलम्बन गरेको पाइन्छ । यस Framework अनुसार FAO Framework for land Management ले भू-उपयोगको सन्दर्भमा भौतिक, आर्थिक, सामाजिक तथा संस्थागत पक्ष तथा योजना निर्माणका चरणहरूमा सरोकारवालाहरूको सक्रिय सहभागिता हुनु पर्ने पक्षलाई समेटेको छ । यस Framework ले भूमिलाई सीमितता (limitation) का आधारमा अति उपयुक्त (highly suitable), मध्यम उपयुक्त (moderately suitable), न्यूनतम उपयुक्त (marginally suitable) र अनुपयुक्त जमिनलाई हालका लागि अनुपयुक्त, दीर्घकालका लागि अनुपयुक्त एवं संरक्षण क्षेत्र भनी विभाजन गरेको छ । भू-उपयोग योजना तर्जुमाका विविध विधिहरू हुन्छन् जसमध्ये Top-Down, Bottom-Up र सहभागितामूलक विधिलाई यहाँ उल्लेख गरिएको छ ।

Bottom-up approach

Bottom-up approach बाट तर्जुमा गरिएका योजनाहरू कम सैद्धान्तिक तथा बढी व्यवहारिक किसिमका हुन्छन्। यस अनुरूप योजना तर्जुमा गर्दा स्थानीय तथा सरोकारवालासँग गहन छलफल गरी स्थानीय भावना तथा आवश्यकतालाई सम्बोधन हुने किसिमले योजना बनाइन्छ। यस्ता विधिमा आधारित योजनाहरू कार्यान्वयन गर्न सहज तथा मितव्ययी एवं व्यवहारिक भए पनि वैज्ञानिक अवधारणा, विज्ञका तर्कहरू तथा सैद्धान्तिक कुरासँग मेल नखाने हुनाले फितलो तथा असफल हुने हुन्छन् भनी आलोचना गर्ने पनि गरिन्छ।

Top-down approach

Top-down approach बाट भू-उपयोग योजना तर्जुमा गर्दा विभिन्न विधाका विज्ञहरू, सैद्धान्तिक पक्ष र अवधारणालाई प्राथमिकतामा राखिएको हुन्छ । यस्ता योजनाहरू सैद्धान्तिक हिसाबले मजबुत देखिएता पनि स्थानीयस्तरका भावना तथा आवश्यकतालाई सम्बोधन नगर्ने किसिमका हुन्छन् भनी आलोचना गरिन्छ । साथै सरोकारवाला तथा स्थानीय आवश्यकता तथा आर्थिक पक्षबाट पनि मितव्ययी नहुने हुनाले यिनीहरू दस्तावेजमा मात्र केन्द्रित हुन्छन् ।

Participatory approach

यस विधिमा विज्ञहरुले सैद्धान्तिक एवं वैज्ञानिक तथ्य, सूचना तथा विधिहरुलाई आत्मसाथ गर्दै योजनाको खाका तयार गर्ने गर्दछन् जसलाई स्थानीय सरोकारवाला समक्ष छलफलका लागि प्रस्तुत गरी राय, सुझाव, सल्लाह संकलन गरिन्छ । यसपछि स्थानीय स्तरमा रहेका निकायहरु मार्फत ऐन, नियम, निर्देशिका आदि आवश्यक दस्तावेज तयार गरी कानुनी प्रक्रिया पूरा गरी पारित गर्दै लागु गरिन्छ । यस विधिबाट निर्माण भएका योजनाहरुमा स्थानीय सरोकारवालाका जनभावना, आवश्यकता समेटिएका हुनाले स्थानीय स्तरमा स्वामित्व अनुभव हुने र कार्यान्वयन गर्न सहज हुने एवं योजनाहरु दीर्घकालीन रुपमा प्रभावकारी हुने हुन्छ । जर्मन सहयोग नियोग (GIZ) सहभागितामूलक भू-उपयोग योजनाका केही मूलभूत विशेषता उल्लेख गरेकोछ जसलाई निम्न अनुसार पेश गरिन्छ :

- भू-उपयोग योजना निर्माण गर्न प्राविधिक तथा विज्ञको सैद्धान्तिक ज्ञान महत्वपूर्ण छन् यसका साथै स्थानीय भू-उपयोगको प्रचलन, सम्भाव्यता, उपयुक्तता, भौगोलिक, भौगर्भिक अवस्था, मौसम, माटो, चुनौती तथा अवसरको ज्ञान हुनु उत्तिकै जरुरी हुन्छ ।
- सहभागिता मूलक भू-उपयोग योजनाहरु सामाजिक रुपले न्यायपूर्ण, आर्थिक हिसाबले सम्भाव्य, प्राविधिक रुपमा उपयुक्त र वातावरणीय र सांस्कृतिक रुपमा दीर्घकालीन हुनुपर्छ ।
- सहभागितामूलक भू-उपयोग योजनाको कार्यान्वयन पनि एक महत्वपूर्ण पाटो भएकाले स्थानीय जनशक्ति, साधन र श्रोत तथा प्रविधिलाई विशेष ध्यान दिइनु पर्छ ।
- माटोको उर्वरता, माटोको गुण अनुरूप बालीको उपयुक्तता, बाली नाली छनोट, नक्शांकन, आदि कुरामा विज्ञका सुझाव तथा सैद्धान्तिक ज्ञान उपयुक्त हुन्छ । यी सम्पूर्ण कुराहरु स्थानीय सूचना, जानकारी, आवश्यकता तथा सफल-असफल प्रयोग तथा प्रयास एवं परम्परागत ज्ञान र सीपलाई समेत समावेश गर्न सक्नु पर्छ ।
- आपसी सहयोग, संवाद र छलफलमा आधारित, पारदर्शी, समावेशी, बहु आयामिक, सरल, सामान्य र कार्यान्वयन गर्न सकिने किसिमको हुनुपर्छ ।
- सहभागितात्मक भू-उपयोग योजना प्रक्रियामुखी, अपरिवर्तनीय र कठोर प्रकृतिको नभई परिवर्तनशील, समयानुकूल, लचक र परिमार्जन गर्न सकिने किसिमको हुनुपर्छ । कार्यान्वयनका क्रममा सुधार र संशोधन गर्नुपर्ने भएमा सजिलै गर्न सकिने किसिमको हुनुपर्छ ।

१.३. भू-उपयोग योजनाको आवश्यकता

दिगो विकास र भूमि श्रोतको राम्रो व्यवस्थापनका लागि भू-उपयोग योजना आवश्यकता लाई नकार्न नसकिने अवस्था छ । दक्षिण एसियाको भूपरिवेष्ठित मुलुक नेपालमा बढ्दो जनसङ्ख्या र सीमित भू-स्रोतका कारण भू-उपयोग योजनाको आवश्यकता निकै बलियो छ । नेपालको जनसङ्ख्या २००० यता १.३५ प्रतिशतको औसत वार्षिक दरले वृद्धि भएको छ, वर्तमान जनसंख्या २ करोड ९० लाखभन्दा बढी छ, यसले खाद्यान्न उत्पादन, आवास, औद्योगिक विकास र पूर्वाधारको आवश्यकता पूरा गर्न देशको भू-स्रोतमा ठूलो दबाव दिएको छ ।

नेपालमा उर्वर भूमि, वन, नदी, वन्यजन्तुलगायत विविध भूगोल र प्राकृतिक स्रोतहरू छन् , यद्यपि, वन फँडानी, अति चरन, माटोको कटान र भूमि क्षयले खतरामा परेका छन्। यसबाहेक, देश बाढी, पहिरो र भूकम्प जस्ता प्राकृतिक प्रकोपहरूको लागि जोखिममा छन्, जसले भू-उपयोग योजनामा थप चुनौतीहरू बढाएको छ।

नेपाल सरकारले दिगो भू-उपयोग योजनाको महत्त्वलाई बुझेको छ र भू-उपयोग अभ्यासहरूलाई मार्गदर्शन गर्न नीति र नियमहरू विकास गर्न पहल गरेको छ। २०१२ मा तर्जुमा गरिएको नेपालको भू-उपयोग नीतिले भूमि स्रोतको इष्टतम उपयोग सुनिश्चित गर्न र दिगो आर्थिक वृद्धिलाई प्रवर्द्धन गर्ने लक्ष्य राखेको छ। यसले सहभागितामूलक दृष्टिकोण र भूमि प्रयोग योजना प्रक्रियाहरूमा स्थानीय समुदायहरूको सहभागिताको आवश्यकतालाई जोड दिन्छ। भू-उपयोग योजनाको लागि सहभागितामूलक दृष्टिकोणले निर्णय प्रक्रियामा स्थानीय समुदाय, सरोकारवाला र विशेषज्ञहरूको सक्रिय सहभागिता समावेश गर्दछ। यसले त्यस क्षेत्रको पारिस्थितिक, सांस्कृतिक र आर्थिक पक्षहरूलाई ध्यानमा राख्दै भू-उपयोग योजना जनताको आवश्यकता र आकांक्षामा आधारित छ भनी सुनिश्चित गर्दछ। सहभागितामूलक भूमि प्रयोग योजनाले समुदायका सदस्यहरूबीच भूमि स्रोतहरूको स्वामित्व र जिम्मेवारीको भावनालाई पनि बढावा दिन्छ।

सामुदायिक नक्साङ्कन, सामाजिक नक्साङ्कन, र स्रोत नक्साङ्कन सहित सहभागितामूलक भू-उपयोग योजनाका लागि विभिन्न दृष्टिकोणहरू प्रयोग गर्न सकिन्छ। सामुदायिक नक्साङ्कनले स्थानीय ज्ञान र स्रोतहरू प्रयोग गरी क्षेत्रको नक्सा बनाउन र यसको उपयोगको उद्देश्य निर्धारण गर्न समावेश गर्दछ। सामाजिक नक्साले भूमि प्रयोगको सामाजिक पक्षहरूमा केन्द्रित छ, जसमा भूमिसँग सम्बन्धित सांस्कृतिक र आध्यात्मिक मूल्यहरू समावेश छन्। स्रोतनक्साङ्कन ले प्राकृतिक स्रोतहरू जस्तै वन, जलस्रोत र वन्यजन्तुको बासस्थानको नक्साङ्कन समावेश गर्दछ।

नेपालको दिगो विकास र भूमि स्रोतको राम्रो व्यवस्थापनका लागि भू-उपयोग योजना धेरै महत्त्वपूर्ण छ। बढ्दो जनसङ्ख्या र सीमित भू-स्रोतले निर्णय लिने क्रममा स्थानीय समुदायहरूलाई सहभागितामूलक दृष्टिकोण अपनाउन बाध्य पार्छ। नेपाल सरकारले सहभागितामूलक भू-उपयोग योजनाको महत्त्व बुझेको छ र भू-उपयोग अभ्यासहरूलाई मार्गदर्शन गर्न नीति र नियमहरू विकास गर्न पहल गरेको छ। बहुउद्देश्यीय विश्लेषणको आवश्यकता, पारिस्थितिक दिगोपन र सरोकारवालाको संलग्नता लगायत भू-उपयोग योजना सिद्धान्तहरू भूमि प्रयोगको योजना बनाउँदा ध्यानमा राख्नुपर्छ।

१.४. भू-उपयोग योजनामा सरोकारवालाहरू

खसडछात्रा गाउँपालिकाको भू-उपयोग योजना तर्जुमा गर्दा मुख्य सरोकारवालाहरूका रूपमा स्थानीय जग्गाधनी, विभिन्न जातजाति, वर्ग, लिङ्ग, एवं समुदायका व्यक्तिहरू, नागरिक समुदाय, सरकारी/गैरसरकारी संघ संस्थाहरूका प्रतिनिधिहरू हुन् । त्यसैगरी गाउँपालिका स्तरीय नापी कार्यालय, मालपोत, कृषि विकास कार्यालय, सडक , शिक्षा, खानेपानी, स्वास्थ्य

आदि सँग सम्बन्धित कार्यालयहरू पनि सरोकारवालाको रूपमा लिन सकिन्छ । गाउँपालिका को भू-उपयोग योजना तर्जुमा गर्दा, स्थानीय जनप्रतिनिधि, टोल विकास समिति सदस्य, बुद्धिजीवी, अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सरकारी कर्मचारी आदि बीच छलफल गरिएको छ । सोही सरोकारवालाहरूसँगको छलफल र अद्याधिक गरिएका डाटाबेस नै भू-उपयोग योजना तर्जुमाको मुख्य आधार हो ।

१.५. चुनौती तथा अवसर

दिक्तेल रूपाकोट मझुवागढीको भू-उपयोग योजनाको मुख्य चुनौती भनेको बढ्दो जनसंख्याको प्रवाहलाई व्यवस्थित गर्नु, कृषि योग्य जमिनको खण्डीकरणलाई नियन्त्रण गर्नु र विस्तारित बस्ती एवं शहरहरूलाई व्यवस्थित गर्नु नै हो । सहभागितामूलक भू-उपयोग योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनका लागि फरक फरक विचारधारा तथा मत राख्ने स्थानीय सरोकारवाला तथा प्रतिनिधिहरू बीचबाट सबैको अपेक्षालाई सम्बोधन हुने किसिमको योजना तर्जुमा एवं कार्यान्वयन आफैमा थप चुनौती हो । यस चुनौतीलाई सामना गर्न गाउँपालिका ले स्थानीय भू-उपयोग योजना बनाई भाविष्यमा विस्तार हुनसक्ने शहरी क्षेत्र, व्यवसायिक क्षेत्र, कृषि पकेट क्षेत्र, वन क्षेत्र, खोलानालाले ओगटेको र औद्योगिक क्षेत्र एवं सार्वजनिक उपयोगका क्षेत्र छुट्याई भू-उपयोग योजना बनाइएको छ । स्थानीय स्तरमा निर्माण गरिएको यस भू-उपयोग योजनालाई गाउँपालिका ले आगामी दिनमा एक अवसरको रूपमा लिई विविध दीर्घकालीन एवं प्रभावकारी योजनाहरू निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्न सकिन्छ । योजनाको लक्ष हासिल गर्नकालागि जमिनको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्नु, भू-क्षमता तथा प्रकारको आधारमा खेतीवाली पहिचान, छनोट गरी बढीभन्दा बढी लाभ लिन सक्ने क्षमता विकास गर्नु आवश्यक छ ।

१.६. कानुनी/नीतिगत प्रावधानहरू

तीव्र जनसंख्या वृद्धि, बसाईसराईका कारणले हुने अव्यवस्थित बसोबास, शहरी विस्तार कृषि योग्य जमिनको निरन्तर घट्दो अवस्था, वनजंगल, नदी नाला, ताल तलैया सांस्कृतिक पुरातात्विक एवं सार्वजनिक जग्गा जमिनमाथिको दबाव आदि कुराहरू सन्तुलित एवं दीगो सर्वाङ्गीण सामाजिक एवं वातावरणीय विकासकालागि प्रत्युत्पादक हुने भएकाले पछिल्ला दशकमा भू-उपयोग योजनालाई प्राथमिकता एवं महत्वपूर्ण विषयमा राखिएको छ । सीमित मात्रामा रहेको भूमिकाको समुचित उपयोग, व्यावस्थापन र त्यसबाट हुने लाभको न्यायोचित वितरण गर्दै सन्तुलित तथा विकसित वातावरण र सन्तुलित दिगो विकासलाई वैज्ञानिक भू-उपयोग योजनाले मद्दत गर्ने गर्दछ । स्थानीय स्तरका योजनाहरू स्थानीय जनताको लाभ र हानीसँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने भएकाले सहभागिता मूलक भू-उपयोग योजना आजको आवश्यकता हो । यसर्थ सरकारी तवरबाट पनि भू-उपयोग योजनालाई विभिन्न प्रावधानका साथ प्राथमिकीकरण गरेको छ ।

➤ राष्ट्रिय भू-उपयोग नीति २०६९ जारी गरी सो नीति कार्यान्वयनका लागि भू-उपयोग कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका २०६९ जारी भएको छ ।

- भू-उपयोग नीति २०७२ र भूमि तथा भूउपयोग कार्यान्वयनका सम्बन्धमा भू-उपयोग नीति २०७२ नै मूल नीति हुनुपर्ने उल्लेख गरेको छ साथै कार्यान्वयनका लागि भूउपयोग सम्बन्धी ऐन, कार्याविधि, मापदण्ड, नियमावली, निर्देशिका तर्जुमा गरी लागू गरिने कानूनी व्यवस्था छ । त्यसै गरी, कार्यान्वयनको संस्थागत व्यवस्थाको सन्दर्भमा भूउपयोग व्यवस्थापन विभाग र माताहतमा डिभिजन कार्यालय स्थापना गरिनेछ भने संघीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहमा कार्यान्वयन तथा समन्वय समिति गठन गरिनेछ ।
- भू-उपयोग योजनाको कार्यान्वयनका लागि भूमि व्यवस्थापन सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय संचालित छ । जसमा राष्ट्रिय भू-उपयोग आयोजना क्रियाशील छ । यस योजनाले जिल्ला तथा स्थानीय स्तरमा योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनका लागि भू-उपयोग नक्सांकन, माटो, भूक्षमताको नक्सांकन, भू-उपयोग क्षेत्र वर्गीकरण र समग्र श्रोतको डाटाबेस तयार गर्ने कार्य गरिरहेको छ । जसका आधारमा स्थानीय निकायले अद्यावधिक स्थानीय भू-उपयोग योजना निर्माण गर्न सक्छन् । त्यसैगरी नेपाल सरकारले भूमि व्यवस्थापनका सन्दर्भमा पनि महत्वपूर्ण संवैधानिक व्यवस्था गरेको छ
- भू-उपयोग योजनाको स्थानीय निकायबाट हुने कार्यान्वयनका लागि स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५ का नियमहरूमा आवश्यक समयानुकूल समायोजन भएको छ
- भू-उपयोग ऐन २०७६ ले जमीनलाई १० वटा क्षेत्र — कृषि क्षेत्र, आवासीय क्षेत्र, व्यावसायिक क्षेत्र, औद्योगिक क्षेत्र, खानी तथा खनिज क्षेत्र, वन क्षेत्र, नदीनाला तथा ताल तलैया क्षेत्र, सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र, सांस्कृतिक तथा पुरातात्विक क्षेत्र र अन्य क्षेत्र गरी विभाजन गरेको छ ।
- सोही ऐनको दफा १८ ले स्थानीय भू-उपयोग परिषद्को गठन गर्न सक्ने व्यवस्था गरेकोछ ।
- सोही ऐनको दफा ६ ले स्थानीय सरकारले आवश्यकता बमोजिम भू-उपयोग योजना निर्माण गर्न सक्ने व्यवस्था गरेको छ ।

नेपालको संविधान २०७२

नेपालको संविधान, २०७२ ले स्थानीय निकायले नीति कानून योजना तथा बजेट तर्जुमा गर्न, कार्य विभाजन एवं सम्पादन सम्बन्धी नियम बनाई लागू गर्न, स्थानीय सेवाको गठन र संचालन गर्न, संविधान र कानूनको परिधिमा रही कर लगाउन सक्ने लगायतका व्यवस्था गरेको छ साथै संघ, प्रदेश र स्थानीय तहलाई संघीय एकाइको रूपमा परिभाषित गरी निश्चित अधिकारहरू तय गरेको छ ।

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ अन्तर्गत स्थानीय गाउँपालिका/न.पा.ले तथ्याङ्क संकलन तथा अभिलेख संकलन, व्यवस्थापन अद्यावधिक गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था यस ऐनको दफा ११ को उपदफा २(च), २(ड) र २(ध) मा व्यवस्थित गरेको छ । यही व्यवस्था अनुसार गाउँपालिका वा गाउँपालिकाको जनसंख्या, प्राकृतिक, सांस्कृतिक, भौतिक, रोजगारी,

प्रतिव्यक्ति आय, कृषि आदि यावत विषयसम्बन्धी तथ्याङ्क भू-उपयोग योजना निर्माण गर्ने आधारहरू हुन् । उपरोक्त सम्बन्धित सङ्कलित तथ्याङ्कलाई व्यवस्थापन र प्रशोधन गरी पाश्वचित्र, नक्सांकन तथा अभिलेखनका क्रियाकलापहरूलाई गाउँपालिका/गाउँपालिकाको कर्तव्य तथा अधिकार क्षेत्रभित्र राखिएको छ ।

स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ अनुसार गाउँ वा गाउँपालिकाले वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा पूर्व स्थानीय तहको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक एवं पूर्वाधारको विवरण अद्यावधिक गरी सार्वजनिक गर्नुपर्ने उल्लेख छ ।

भू-उपयोग नीति २०७२

भू-उपयोगको सन्दर्भमा भू-उपयोग नीति नै प्रमुख नीति रहने व्यवस्था जस भित्र रहेर भू-उपयोग सम्बन्धी ऐन कार्यविधि, मापदण्ड, नियमावली निर्देशिका तर्जुमा गरी लागू गर्न सक्ने व्यवस्था छ । कार्यान्वयनको संस्थागत व्यवस्थाका लागि भू-उपयोग व्यवस्थापन विभाग र मातहतमा डिभिजन कार्यालय स्थापना गरिने र संघ, प्रदेश र स्थानीय तहमा कार्यान्वयन समन्वय समिति रहने व्यवस्था छ । त्यसैगरी राष्ट्रिय भूनीति २०७५ स्थानीय स्तरमा भू-उपयोग योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्दा अवलम्बन गर्ने विधिहरूको व्यवस्था गरेको छ ।

भू-उपयोग ऐन २०७६

यस ऐनले भने भूमिको वर्गीकरण, शुद्धीकरण, उचित उपयोग र व्यवस्थापनको व्यवस्था गरेको छ । भू-उपयोग सम्बन्धी व्यवस्थापन गर्न बनेको ऐन (भू-उपयोग ऐन २०७६) अनुसार प्रत्येक स्थानीय तहमा एक भू-उपयोग परिषद् रहने छ । गाउँ वा नगर कार्यपालिकाले स्थानीय भू-उपयोग परिषद्को रूपमा काम गर्ने तथा भू-उपयोग परिषद्को बैठक आवश्यकता अनुसार बस्ने, कार्य सम्पादनलाई विज्ञको सेवा लिन सक्ने तथा बैठक सम्बन्धी कार्यविधि आफैं निर्धारण गर्न सक्नेछ ।

भू-उपयोग नियमावली २०७९

भू-उपयोग ऐन २०७६ कार्यान्वयनका लागि भू-उपयोग नियमावली २०७९ जारी भएको छ । यस नियमावली अनुसार जग्गाको वर्गीकरण भू-क्षमता, वनोट, जमिनको उपयुक्तता र आवश्यकताका आधारमा गरिनु पर्ने उल्लेख छ । भू-उपयोग नक्सांकन वर्गीकरणको आधार, क्षेत्रफल र मापदण्डको तय स्थानीय निकायले गर्नेछ ।

प्रमुख विशेषता

- जग्गाको खण्डीकरणलाई निरुत्साहित तथा एकीकरणलाई प्रोत्साहन गरेको । जग्गालाई तोकिएको मापदण्डभन्दा सानो टुक्रामा विभाजन गर्न पाइने छैन । कृषि योग्य जमिन ५०० वर्ग मि. भन्दा सानो गरी टुक्र्याउन नपाउने, आवसीय जग्गा १३० व.मि. भन्दा कम गरी टुक्र्याउन नमिल्ने ।
- बस्ती विकास, जग्गा एकीकरण, सामुहिक तथा सहकारी खेती सम्बन्धी आधार तथा मापदण्ड बनाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने अधिकार प्रदेश सरकारलाई दिएको छ भने

स्थानीय तहलाई भने कृषिको यान्त्रिकीकरण, व्यवसायिकरण, सामुहिक खेती, आदिका लागि जग्गाधनीको सहमतिमा जग्गा एकीकरण गर्न पाउने अधिकार दिएको छ ।

➤ जग्गाधनी लालपुर्जा अद्यावधिक गर्ने । सो वखतमा जग्गाको वर्गीकरण गरिने ।

▪ कृषि	▪ वनजङ्गल
▪ आवास	▪ नदि तथा ताल तलैया
▪ व्यावसायिक	▪ सार्वजनिक उपयोग
▪ औद्योगिक	▪ सांस्कृतिक तथा पुरातात्विक महत्व
▪ खानी तथा खनिज	▪ अन्य

➤ भू-उपयोग नियमावली कार्यान्वयनका लागि कार्ययोजना तयार गरी लागू गरिनेछ ।

१.७. स्थानीय भू-उपयोग परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार

यस ऐनमा अन्यत्र उल्लिखित काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त स्थानीय भूउपयोग परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

१. स्थानीय भूउपयोग योजना स्वीकृत गर्ने,
२. भूमिसम्बन्धी लगत संकलन, विश्लेषण र उपयोग गर्ने,
३. आफ्नो तहको भू-उपयोग क्षेत्र नक्सा अद्यावधिक गराउने,
४. आवश्यकता अनुसार आफ्नो तहको भूउपयोग उपक्षेत्र वर्गीकरण गर्ने,
५. भूउपयोग क्षेत्र वर्गीकरण सम्बन्धी सूचना तोकिए बमोजिम सरोकारवालाको पहुँचमा पुऱ्याउन स्थानीय भू-उपयोग कार्यान्वयन समितिलाई निर्देशन दिने,
६. स्थानीय तहको भूउपयोग योजना कार्यान्वयनका प्रक्रिया र मापदण्ड तयार गरी लागू गर्ने,
७. भू-उपयोग योजना कार्यान्वयनको अनुगमन गर्ने,
८. भू-उपयोग परिवर्तनको लागि स्पष्ट आधार र कारण सहित सिफारिस गर्ने,
९. तोकिएको उपयोगभन्दा फरक उपयोग गरेकोमा कारबाही गर्ने,
१०. भू-उपयोगमा उल्लेखनीय योगदान गर्ने व्यक्ति, परिवार वा संस्थालाई पुरस्कृत गर्ने,
११. धार्मिक, ऐतिहासिक, सांस्कृतिक, पुरातात्विक, सार्वजनिक, सामुदायिक स्थलहरूको संरक्षण गर्ने ।

१२. आफ्नो तहको भू-उपयोग सम्बन्धी आवश्यक नीतिहरू तर्जुमा गरी पारित गर्ने ।

कार्यान्वयन समिति: स्थानीय भूउपयोग परिषद्को कार्यमा सहयोग गर्न प्रत्येक स्थानीय तहमा देहाय बमोजिमको एक भूउपयोग कार्यान्वयन समिति रहनेछः

१. सम्बन्धित गाउँ कार्यपालिका वा नगर कार्यपालिकाको अध्यक्ष वा प्रमुख — अध्यक्ष
२. सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष — सदस्य
३. स्थानीय तहका कृषि, वन, भूमि, सहरी विकास र भौतिक पूर्वाधारसँग सम्बन्धित शाखाका प्रमुखहरू — सदस्य

४. सरोकारवाला मध्येबाट स्थानीय भूउपयोग परिषद्ले तोकेको दुई जना महिला सहित चार जना — सदस्य
५. सम्बन्धित स्थानीय तहको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत — सदस्यसचिव
६. (२) उपदफा (१) को खण्ड (घ) बमोजिम तोकिएका सदस्यहरूको पदावधि तीन वर्षको हुनेछ।

१.८. उद्देश्य

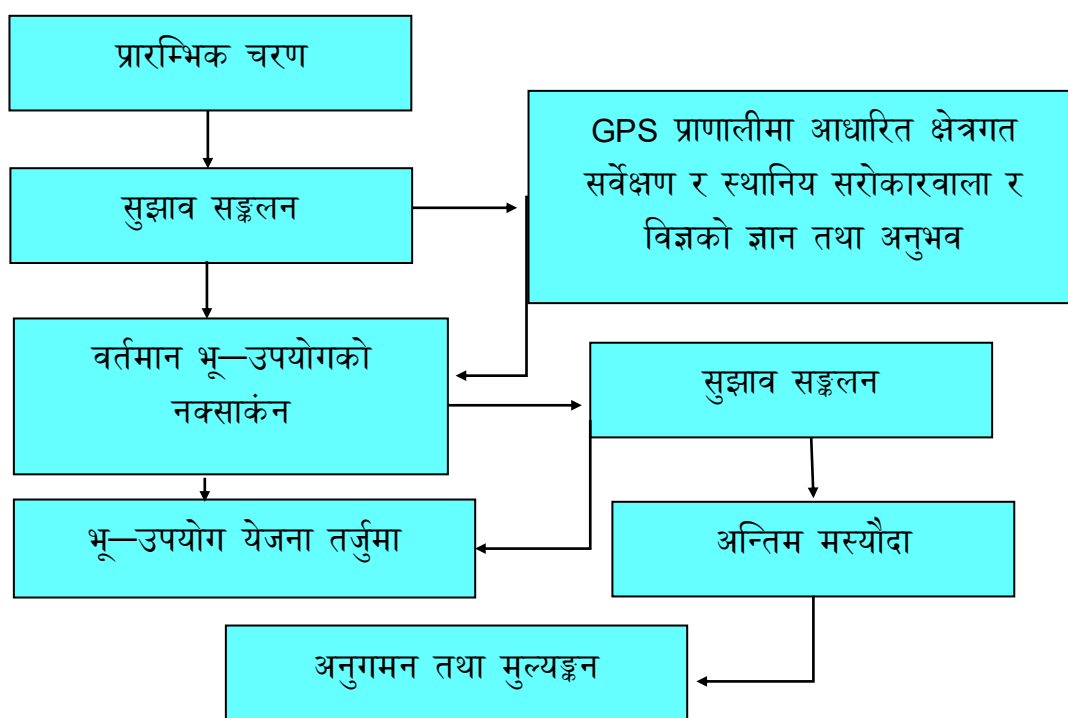
यस कार्यक्रमको मुख्य उद्देश्य भूउपयोग योजना तर्जुमा गर्नु हो । यसको विशिष्ट उद्देश्य स्थानीय भूमिलाई आवश्यकता र उपयुक्तताको आधारमा, शहरी क्षेत्र कृषि, बसोबास, व्यावसायिक, औद्योगिक, वन जंगल र सार्वजनिक उपयोगका क्षेत्रहरूमा वर्गीकरण गरी गाउँपालिका ले निर्धारण गरेका भू-उपयोग वर्गका आधारमा कृषि योग्य जग्गाको संरक्षण गरी उत्पादन वृद्धि, सुरक्षित र व्यवस्थित बसोबास, व्यावसायिक र औद्योगिक क्षेत्र, वातावरणीय सन्तुलन, जैविक विविधताको संरक्षणको लागि आवश्यक वन जंगल क्षेत्रको संरक्षण र व्यवस्थापन र उच्चतम सार्वजनिक हितको लागि सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र सुनिश्चित गर्ने रहेको छ ।

परिच्छेद २. विधि

प्रारम्भिक चरण : यस चरणमा विज्ञहरूको टोलीले भू-उपयोग योजनाको प्रारम्भिक मस्यौदा तयार गरिएको छ । तथ्याङ्क सङ्कलन अन्तर्गत कार्यक्षेत्रसँग सम्बन्धित वडास्तरीय तथा गाउँपालिका को सूचना, नक्सा तथा अन्य सम्बन्धित सूचना सङ्कलन गरिएका छन् । सङ्कलित नक्सा तथा तथ्याङ्कका आधारमा गाउँपालिका को आधार नक्सा तयार पारियो । आधार नक्सामा मुख्यतया बस्ती, बस्तीहरू जोड्ने सडक सञ्जाल, खोलानाला, नदीहरू साथै अन्य भौतिक तथा सामाजिक पूर्वाधारहरू देखाइएको छ । सम्बन्धित ऐन, कानून तथा नियमावलीहरू सङ्कलन गरी तिनीहरूको अध्ययन गरिएको छ । जस अन्तर्गत विभिन्न शीर्षकहरूमा तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएको छ ।

सुझाव सङ्कलन : यस चरणमा विज्ञ टोलीले तयार पारेको प्रारम्भिक मस्यौदामाथि स्थानीय सरोकारवालाहरू बीच छलफल तथा अन्तरक्रिया पश्चात् सल्लाह, सुझाव तथा प्रतिक्रिया सङ्कलन गरिएको छ ।

अन्तिम मस्यौदा : स्थानीय सरोकारवालाहरूबाट प्राप्त सुझावलाई समावेश गरी भू-उपयोग योजनालाई अन्तिम रूप प्रदान गरिएको छ ।

चित्र १ भू-उपयोग योजना तर्जुमा विधि

२.१. विज्ञ समूह गठन

स्थानीय स्तरको आवश्यकता र सम्बोधनलाई सुनिश्चित हुने गरी स्थानीय स्तरमा भू-उपयोग, नाप नक्सा, भू-सूचना प्रविधि, कृषि, वन, शहरी विकास तथा सामाजिक एवं आर्थिक क्षेत्रलाई समेट्ने क्षमतावान् विज्ञहरूको गठन गरिएको छ ।

२.२. स्थानीय सरोकारवालाहरूसँगको छलफल

गाउँपालिका को भू-उपयोग योजना तर्जुमा गर्दा गाउँपालिका ले बनाएको GUIDELINE, भू-उपयोग ऐन २०७६, भू-उपयोग योजनाविद्, स्थानीय जनप्रतिनिधि, टोल विकास समिति सदस्य, बुद्धिजीवी, मेयर, उपमेयर, सरकारी कर्मचारी आदि बीच छलफल गरिएको छ । यसका साथसाथै स्थानीय सूचना तथा डाटाहरु संकलनको कार्यलाई प्राथमिकतामा राखिएको छ ।

गाउँपालिका को भू-उपयोग योजना तर्जुमा गर्दा स्थानीय स्तरमा रहेका सडक, खोलानाला, धार्मीक, सामानिक, सांस्कृतिक, औद्योगिक, पुरातात्विक, शैक्षिक, सामुदायिक, व्यवसायिक, कृषि पकेट क्षेत्र, आवासीय क्षेत्र एवं सार्वजनिक महत्व लगायतका क्षेत्र तथा तिनका मापदण्डमाथि छलफल गरिएको छ ।

प्राथमिक डाटाका रुपमा भूमिको सम्भावित उपयोग, सम्भाव्यता तथा सीमाहरुलाई समेट्ने किसिमका डाटा संकलन गर्नका लागि स्थलगत भ्रमण, स्थानीय जनतासँगका छलफल, अन्तरक्रियाहरु जस्ता विधि अपनाइयो । आर्थिक, जनसांख्यिक लगायतका डाटाहरु न.पा. स्थित स्थानीय निकायहरुबाट संकलन गरिएको छ ।

२.३. वर्तमान भू-उपयोगको नक्सांकन

भू-उपयोगको हालको अवस्थाको वर्गीकरणका लागि भू-उपग्रह चित्र सहायता लिइएको थियो भने क्षेत्रगत डाटाको संकलनका लागि भने GPS प्रणालीमा आधारित क्षेत्रगत सर्वेक्षण र स्थानीय सरोकारवाला र विज्ञको ज्ञान तथा अनुभवको प्रयोग गरिएको थियो । प्रत्येक वडामा अवस्थित विद्यालयहरु, स्वास्थ्य संस्था, वडा कार्यालय, मठमन्दिर, ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक स्थलहरु, खानेपानीका ट्याङ्की, कोट, पार्क तथा सडक आदिको स्थलगत सर्वेक्षण गरी आधार नक्सा तयार गरियो । यी सम्पूर्ण विधिबाट संकलित भौगोलिक तथा भू-उपयोग सम्बन्धित जानकारीहरुको प्रशोधन पछि यसलाई गाउँपालिका ले निर्धारण गरेका भू-उपयोग वर्गका आधारमा १० वटा वर्गमा विभाजन गरिएका छन् ।

- कृषि क्षेत्र
- आवास क्षेत्र
- व्यवसायिक शहरी क्षेत्र
- औद्योगिक क्षेत्र क्षेत्र
- खानी तथा खनिज क्षेत्र
- वन तथा वनस्पती क्षेत्र
- नदी ताल तलैया क्षेत्र

- सार्वजनिक क्षेत्र
- सांस्कृतिक तथा पुरातात्विक क्षेत्र
- अन्य क्षेत्र

भू-उपयोग ऐन २०७६ ले निर्धारण गरेका मापदण्डहरू तथा विज्ञ टोली तथा स्थानीय सरोकारवालाको संयुक्त प्रयासबाट बनाइएको हालको भू-उपयोगको आधारमा आगामी १०—१५ वर्षमा हुने गाउँपालिका को भू-उपयोगको अवस्थालाई प्रक्षेपण गरियो । हालको भू-उपयोग तथा आगामी १०—१५ वर्षको भू-उपयोगको आधारमा स्थानीय सरोकारवालाको राय सुझाव तथा विज्ञको रायलाई समायोजन गरी भू-उपयोग योजनाको मस्यौदा तयार गरियो ।

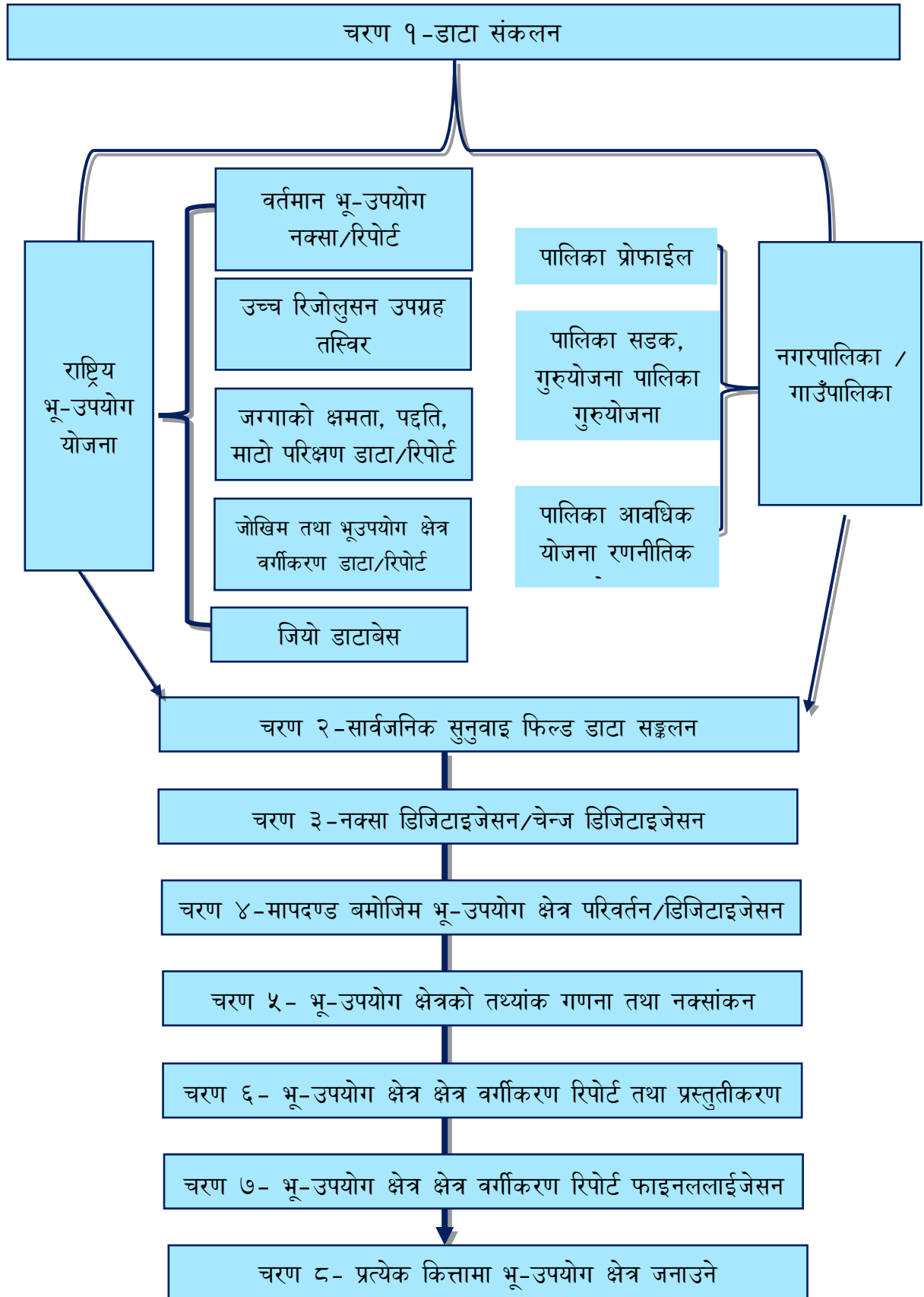
यसरी तयार गरिएको मस्यौदालाई एक पटक पुनः सरोकारवालाहरूको माझमा लगी छलफल गरी आम सरोकारहरूको राय सुझाव, जानकारी एवं छलफलका लागि पेश गरियो । यस पश्चात् सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूबाट प्राप्त राय, सल्लाह, सुझाव तथा टिप्पणीहरूलाई सम्बोधन गरी भू-उपयोग योजनालाई अद्यावधिक गरियो । यसरी गाउँपालिका स्तरमा निर्माण गरिएको सहभागितात्मक भू-उपयोग योजनालाई एक औपचारिक समारोहका बीच हस्तान्तरण गरियो । जसलाई उपस्थिति सबै सरोकारवालाहरूले पूर्णरूपमा पालना एवं कार्यान्वयन गर्ने प्रतिबद्धता जनाएसँगै पूर्ण रूपमा योजना तर्जुमा सम्पन्न गरियो ।

२.४. अनुगमन तथा मुल्याङ्कन

भू-उपयोग योजनाको उद्देश्य, लक्षित उपलब्धि, हासिल उपलब्धि तथा हासिल गर्न बाँकी उपलब्धि समेतलाई समय समयमा स्वमूल्याङ्कनले गरिनेछ । भू-उपयोग योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन स्वमूल्याङ्कन र अनुगमनका आधारमा गरिने छ । कार्यक्रमका प्रभाव, आवश्यक संशोधन, सुधार र समायोजनका सन्दर्भमा भने सरोकारवालाबीच छलफल, बहस, अन्तरक्रियालाई माध्यम बनाइने व्यवस्था छ । यसरी तर्जुमा गरिएको भूउपयोगका आगामी परिवर्तनहरूलाई गाउँपालिका स्तरका प्राविधिकहरूका सहयोगमा अद्यावधिक गर्न सकिने छ ।

२.५. भू उपयोग क्षेत्र बर्गीकरण योजना तयार पार्ने पद्धतिको प्रवाह चार्ट

खसडछान्ना गाउँपालिकाको भू उपयोग क्षेत्र बर्गीकरण गर्नको लागि निम्नानुसारको पद्धति तथा प्रवाह चार्ट प्रयोग गरिएको छ ।

परिच्छेद ३. गाउँपालिका को संक्षिप्त विवरण

३.१. गाउँपालिकाको परिचय

खसडछान्ना गाउँपालिका नेपालको बझाङ जिल्लाका १२ स्थानीय तहहरूमध्ये एक हो। यो डोटी जिल्लाको तमैलबाट सेती नदीको पुल पार गरी दक्षिणतर्फ जाँदा पुग्न सकिन्छ। यसको पूर्वतर्फ बझुराको डोगडी क्षेत्र, पश्चिममा थलारा गाउँपालिका, उत्तरमा जयपृथ्वी नगरपालिका, र दक्षिणमा खसड राष्ट्रिय निकुञ्ज फैलिएको छ। गाउँपालिकामा सात वडाहरू रहेका छन्, जसको प्रशासनिक केन्द्र वडा नं. ४ मा रहेको घाटखोलामा छ। खसडछान्ना गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या १५,८९३ छ, जसमा ७,१५० पुरुष र ८,७४३ महिला रहेका छन्।

भूमि उपयोग योजना खसडछान्नाको ग्रामीण विकासका लागि महत्त्वपूर्ण पक्ष हो। यस प्रक्रियाले वातावरण र प्राकृतिक स्रोतहरूको संरक्षण गर्दै जनताको भलाइ र सुरक्षाका लागि जग्गा उपयोग र विकासलाई व्यवस्थित रूपमा नियमन गर्दछ। यसमा क्षेत्र निर्धारण (जोनिङ), उपविभाजन नियमन, र समग्र भूमि उपयोग योजनाहरूको स्थापनालाई समेटिन्छ, जसले भूमि उपयोग र विकासका लागि स्पष्ट मार्गनिर्देश प्रदान गर्दछ।

खसडछान्ना गाउँपालिकामा आर्थिक विकास र नयाँ बासिन्दाहरूलाई आकर्षित गर्ने सम्भावना र अवसरहरू प्रशस्त छन्। हामी व्यवस्थित विकास रणनीतिहरू कार्यान्वयन गरी ग्रामीण क्षेत्रहरूको प्रभावकारिता बढाउन प्रतिबद्ध छौं। यद्यपि, खसडछान्ना र यसका वरपरका क्षेत्रहरूमा अनियोजित बसोबास बढ्दो क्रममा छ, जसले दिगो विकास सुनिश्चित गर्न सावधानीपूर्वक भूमि उपयोग योजनाको आवश्यकता देखाएको छ।

हाम्रो भूमि उपयोग योजनाले समुदायको आवश्यकता र प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक स्रोतहरूको संरक्षणबीच सन्तुलन कायम गर्न लक्ष्य लिएको छ। यसले आवासीय, कृषि, र व्यापारिक क्षेत्रहरूलाई छुट्याउन क्षेत्र निर्धारण (जोनिङ) गर्ने नियमहरू प्रस्तुत गर्न सक्छ। साथै, यसले खसड राष्ट्रिय निकुञ्जस्ता हाम्रा प्राकृतिक स्रोत र सांस्कृतिक सम्पदालाई सुरक्षित राख्ने उपायहरू समेट्नेछ। यस योजनाले सार्वजनिक सुविधाहरू उपलब्ध गराउन प्राथमिकता दिनेछ, जसले हाम्रो बासिन्दाहरूको जीवनस्तरलाई उकास्ने र बलियो सामुदायिक भावना विकास गर्नेछ। यी सुविधाहरूमा पार्कहरू, खुला स्थानहरू, खेलमैदानहरू, खेलकुद क्षेत्रहरू, पदमार्गहरू, र सामुदायिक बगैँचाहरू समावेश गर्न सकिन्छ।

नियमित भूमि उपयोग योजनामार्फत खसडछान्ना गाउँपालिका दिगो र व्यवस्थित विकास सुनिश्चित गर्न प्रतिबद्ध छ, जसले भावी पुस्ताहरूका लागि हाम्रो धनी सांस्कृतिक सम्पदा र प्राकृतिक सम्पत्ति जोगाइ राख्नेछ।

३.१.१. वार्ड न. १

वार्ड १ गाउँपालिकाको एक अत्यन्त महत्त्वपूर्ण र समृद्ध क्षेत्र हो, जहाँ प्राकृतिक सौन्दर्य, कृषि कार्य र सांस्कृतिक धरोहरको एक अद्भुत मिश्रण पाइन्छ। यो वार्ड नगरपालिका केन्द्र र जिल्ला सदरमुकामबाट केही टाढा रहेको भए पनि, यहाँका विभिन्न सडकमार्गहरूले यस क्षेत्रको पहुँचलाई सहज बनाएका छन्। पालिका केन्द्रबाट यसको दूरी लगभग १.३० घण्टा र जिल्ला सदरमुकामबाट ५ घण्टा छ। यस क्षेत्रको मुख्य सडकहरूमा तमैल, जडार, थाम, कुचेखोला र पौवागढी जस्ता स्थानहरू समावेश छन्, र सडकको अवस्था कालोपत्रे, कच्ची र ग्राभेल जस्ता प्रकारका छन्। वार्डसम्मको पैदल यात्रा लगभग १ घण्टा लामो छ। यदि सडकको पहुँच छैन भने, नजिकैको विमानस्थल देवल विमानस्थलबाट पैदल यात्रा गर्न करिब ४ घण्टा लाग्छ।

वार्ड १ को जनसंख्याबारे जानकारी प्राप्त गर्दा यसमा ९ वटा गाउँ/टोलहरू समावेश छन्। डाडा गाउँमा ४८ घरधुरी छन्, जसमा १२८ महिला र १३३ पुरुष रहेका छन्। मायापाटामा ४५ घरधुरीमा २१५ महिला र २३० पुरुष छन्। खेडावाडामा २९५ घरधुरी छन्, जसमा १४७ महिला र १४८ पुरुष छन्। मुसुराडी गाउँमा २५ घरधुरीमा ८६ महिला र १०१ पुरुष रहेका छन्। गडीगाउँका २ वटा टोलमा ४० र ३४ घरधुरी छन्, जसमा क्रमशः १६० महिला र १८० पुरुष, र १२९ महिला र १५६ पुरुष छन्। खातीगाउँमा ७५ घरधुरीमा २४१ महिला र २०९ पुरुष छन्। गोठखोला टोलमा १००१ घरधुरी छन्, जसमा ३५० महिला र ३६२ पुरुष रहेका छन्। यस प्रकार, वार्ड १ को जनसंख्यामा पुरुष र महिलाको सन्तुलन देखिन्छ, र यहाँको जनसंख्या संरचनाले कृषि र अन्य आर्थिक गतिविधिहरूको महत्त्वलाई प्रस्ट पार्दछ।

वार्ड १ का प्रमुख आम्दानी स्रोतहरूमा कृषि उत्पादन प्रमुख स्थानमा छ, जसलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखिएको छ। त्यस्तै, विदेशी रोजगारी दोस्रो, सेवा/जागिर तेस्रो र व्यवसाय चौथो प्राथमिकता भएका छन्। यहाँका कृषकहरूलाई मुख्य रूपमा धान, गहुँ, कोदो, मकै र तोरी जस्ता बालीनालीहरूको उत्पादनमा दक्षता प्राप्त छ। यस क्षेत्रको माटो कालो, रातो र सेतो प्रकारका छन्। धान असोज महिनामा, गहुँ जेठ महिनामा, कोदो असोज महिनामा, मकै भदौ महिनामा र तोरी चौत्र महिनामा उत्पादन गरिन्छ। यस्तै, काउली, आलु, फर्सी, प्याज, करेला, रायो, मुला र मेथी जस्ता तरकारीहरू पनि यहाँको मुख्य उत्पादन हो। यी तरकारीहरूको खेती भदौदेखि असोज, चैतदेखि वैशाख, असोजदेखि कार्तिकसम्म विभिन्न महिनामा हुन्छ। फलफूल उत्पादनमा अमिलो मंसिर महिनामा, कागती बार्ह महिना, काफल वैशाख, आरु साउन, आलुवखडा साउन र केरा बार्ह महिना उत्पादन हुन्छ।

वार्ड १ को जङ्गल र वन्यजन्तुहरूको विविधता पनि उल्लेखनीय छ। यहाँका मुख्य बोटबिरुवा जस्तै सल्ला, बाज्र, उतिस, गुरास र खरोज जस्ता वनस्पतिहरू पाइन्छन्। तुनालेक, माउलेकोट, जाडकुना र बाताँ जस्ता जङ्गल क्षेत्रहरूमा यी बोटबिरुवा रहेको पाइएको छ। यद्यपि, वन्यजन्तुहरूको सूचीमा वनविरालो, भालु, बदेल्, मृग, वादर, गुना,

दुम्सी, स्याल र घोरल जस्ता जीवहरू छन्, जसका केही लोपोन्मुख प्रजातिहरू पनि रहेका छन्। यी वन्यजन्तुहरूको संरक्षण र बचावका लागि विशेष ध्यान दिन आवश्यक छ।

वार्ड १ का खोलाहरू पनि महत्त्वपूर्ण प्राकृतिक स्रोतका रूपमा छन्। तुनाखोला, साउँखोला, कुचेखोला, दियाल, अनैरा खोला, काला खोला जस्ता प्रमुख नदिहरू यस क्षेत्रको जलस्रोतको आधार बनेका छन्, जसले सिचाइका लागि महत्त्वपूर्ण भूमिका निभाउँछन्। यी खोला र नालाहरूले स्थानीय कृषि उत्पादनमा सघाउँछन् र क्षेत्रको विकासमा महत्त्वपूर्ण योगदान पुर्याउँछन्।

सांस्कृतिक र पुरातात्विक दृष्टिकोणले पनि वार्ड १ विशिष्ट महत्त्व राख्दछ। यहाँका प्रमुख धार्मिक र सांस्कृतिक स्थलहरू खसड माईकाथान, गढीभगवती छान्ना गढी, छडिमेल झर्ना, मष्टा मन्दिर पातीहल्ना, डाडाँ बाग माण्डु र मष्टा मन्दिर गडीगाउँ जस्ता स्थानहरू छन्, जसमा स्थानीय मानिसहरू धार्मिक अनुष्ठान र मेलामा सहभागी हुने गर्दछन्। यी स्थलहरू दशैंको पूजा, झर्ना र बासुधाराका अवसरमा विशेष महत्त्व राख्छन्।

वार्ड १ मा पूर्वाधार विकासका महत्त्वपूर्ण परियोजनाहरू चलिरहेका छन्। यहाँ सेतीलोक राजमार्ग र खसड बाहिरि चक्रपथ जस्ता प्रमुख राजमार्गहरूले बाह्य क्षेत्रसँग जोड्ने कार्य गरेका छन्। जडारीगाड विद्युत उत्पादन गृह जस्ता विद्युत आयोजना पनि यहाँ कार्यान्वयनमा छन्। सिचाइका लागि जिउलाको कुलो, सरानी सिचाइ कुलो, गडीगाउँ सिचाइ कुलो, तेलपारा सिचाइ कुलो, काली पछ्याई सिचाइ कुलो र कुचेखोला सिचाइ कुलो जस्ता महत्त्वपूर्ण आयोजना रहेका छन्। खानेपानीको लागि गडीगाउँ, मायापाटा, डाडागाउँ, खातीगाउँ र गोठखोला सिचाइ कुलोहरू सञ्चालनमा छन्, जसले स्थानीय बासिन्दाको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने कार्य गरेको छ।

यसरी, वार्ड १ को कृषि, पूर्वाधार र सांस्कृतिक धरोहरहरूको सामञ्जस्यपूर्ण मिश्रणले यस क्षेत्रको समृद्धिमा महत्त्वपूर्ण योगदान पुर्याएको छ। यहाँका बासिन्दाहरू आफ्ना पारम्परिक स्रोत र नयाँ विकासका अवसरहरूको सहकार्यमा जीवनस्तर उकास्नका लागि प्रतिबद्ध छन्।

३.१.२. वार्ड न. २

वार्ड २ गाउँपालिकाको एक महत्त्वपूर्ण र सम्पन्न क्षेत्र हो, जहाँका प्राकृतिक सौन्दर्य र कृषि गतिविधिहरूले यो क्षेत्रलाई विशेष पहिचान दिएका छन्। पालिका केन्द्रबाट यसको दूरी १ कि.मी. र जिल्ला सदरमुकामबाट १९ कि.मी. रहेको छ। वार्डमा पर्ने मुख्य सडक भनेको तमैल बजारबाट ७ कि.मी. टाढा रहेको छ। सडकको अवस्था कालोपत्रे, कच्ची र ग्राभेल मिश्रित रहेको छ। खसड पर्यटकीय सडकबाट वार्डसम्मको पैदल यात्रा करिब ५०० मिटरको छ। नजिकको विमानस्थल देवल विमानस्थल छ, जसको पैदल यात्रा दूरी लगभग ३ घण्टा (१८ कि.मी.) छ।

वार्ड २ का ११ वटा गाउँ/टोलहरूमा फैलिएको छ। देहली टोलमा ६५ घरधुरी छन्, जसमा १९२ महिला र १८३ पुरुष रहेका छन्। लामातोला, बोगटीबाडा, तोली, जिम्कोट, फूलवारी, निम, ऐचेली, रुवानीगाउँ र बागापाटा जस्ता अन्य गाउँ/टोलमा पनि महिला र पुरुषको सन्तुलित जनसंख्या छ। यस क्षेत्रको जनसंख्या प्रायः कृषि र अन्य पारम्परिक रोजगारमा आधारित छ।

मुख्य आम्दानी स्रोतहरूको प्राथमिकता अनुसार, कृषि उत्पादन यहाँको प्रमुख आर्थिक आधार हो, जसलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखिएको छ। सेवा/जागिर दोस्रो, बैदेशिक रोजगारी तेस्रो र व्यवसाय चौथो प्राथमिकतामा राखिएका छन्। यहाँको माटो कालो, बलौटे र रातो प्रकारका छन्। यहाँका कृषकहरू धान, गहुँ, मकै, कोदो र तोरी जस्ता बालीनाली उत्पादनमा संलग्न छन्। यस्तै, मुला, काउली, आलु, टमाटर, करेला, प्याज जस्ता तरकारीहरूको खेती पनि प्रचलित छ। अमिला, जारिम, मौषमी, कागती, अमला, सुन्तला जस्ता फलफूलहरू मंसिर महिनामा, नास्पाती, आरु, अम्भा भदौ महिनामा, र दाडिम, ओखर भदौ महिनामा उत्पादन हुन्छ।

वार्ड २ का प्रमुख वनक्षेत्र र वन्यजन्तुहरूको समृद्धि पनि उल्लेखनीय छ। भवानी सामुदायिक वन, महालिङ्ग वाठपाला वृक्षारोपण सामुदायिक वन, मुथिमेला सामुदायिक वन, लादे सामुदायिक वन र फूडेपानी सामुदायिक वन जस्ता विभिन्न वनक्षेत्रहरूमा सल्लो, काफल, बाज, धुपिसल्ला, लालीगुरास, डिम्मर, उतिस र दल्लो जस्ता वनस्पतिहरू पाइन्छन्। यसका साथै, लोपोन्मुख प्रजातिहरू जस्तै वनविरालो, मृग र दुम्सी जस्ता वन्यजन्तुहरू पनि यहाँका जङ्गलमा पाइन्छ। यी वन्यजन्तुहरूको संरक्षण र संरक्षणमा विशेष ध्यान दिन आवश्यक छ।

वार्ड २ का खोलाहरू पनि महत्त्वपूर्ण प्राकृतिक स्रोतका रूपमा रहेको छ। प्रमुख खोला-नालाहरूमा ठूलाखोला, साउखोला, काउलाखोला, गुमानेखोला, दोलाखोला, वाच्छेखोला र डोब्राखोला जस्ता जलधारा समावेश छन्, जसले कृषि सिचाइ र पानी आपूर्ति गर्न महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्छन्।

वार्ड २ मा पूर्वाधार विकासका महत्त्वपूर्ण परियोजनाहरू लागू गरिएका छन्। यहाँ सेतीलोक मार्ग, खसड पर्यटकीय सडक, खसड बाहिर चक्रपथ र दिपायल चैनपुर तलकोट सडक जस्ता

प्रमुख सडकमार्गहरूले यस क्षेत्रको बाह्य क्षेत्रसँग सम्बन्धलाई बलियो बनाएका छन्। जडारीगाड लधु जलविद्युत प्रणाली जस्ता विद्युत आयोजना र ज्युलाको कुलो, गुनेरी कुलो, रावलवाडा सिचाई कुलो, पाडपाखा सिचाई कुलो र निमतोलेनी सिचाई जस्ता आयोजना पनि विकास भएको छ। यस्तै, खानेपानीको क्षेत्रमा कालापानी र काउला खोला, बागापाटा, बासुधारा र दोत्राडा, रवानीगाउँ, भुजेकाखा सेलामेला र तल्लाबगर जस्ता स्थानहरूमा खानेपानी आयोजना सञ्चालनमा छन्, जसले स्थानीय बासिन्दाको जीवनस्तरमा सुधार ल्याएको छ।

वार्ड २ को सांस्कृतिक र धार्मिक महत्त्व पनि उच्च छ। यहाँ महालिङ्ग बाठवाला मन्दिर जिम्कोट, कालिका मन्दिर तोलो, मष्टा मन्दिर डप्शादी जस्ता प्रमुख धार्मिक स्थलहरू रहेका छन्, जहाँ नियमित पूजा र धार्मिक अनुष्ठानहरू हुँदैछन्। यी स्थलहरूले स्थानीय संस्कृति र परम्परालाई बचाएर राख्न महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्दैछन्।

यसरी, वार्ड २ को कृषि, वनस्पति, पूर्वाधार र सांस्कृतिक धरोहरहरूले यस क्षेत्रलाई एक समृद्ध र विकासशील स्थानको रूपमा प्रस्तुत गर्दछ। यहाँका बासिन्दाहरू नयाँ विकासका अवसरहरू र पारम्परिक स्रोतहरूको सहकार्यमा आफ्नो जीवनस्तरमा सुधार गर्दैछन्।

३.१.३. वार्ड नं. ३

वार्ड ३ खसडछान्ना गाउँपालिकाको एक महत्त्वपूर्ण हिस्सा हो। यस वडाको पूर्वमा वडा नं. ५, पश्चिम र उत्तरमा वडा नं. ४ र दक्षिणमा खसड राष्ट्रिय निकुञ्ज अवस्थित छ। यस वडाको अनुमानित क्षेत्रफल १२ वर्ग किलोमिटर छ, र यहाँ ५३० घरधुरीमा करिब २,४०० जनसंख्या बसोबास गर्दैछन्। यहाँका बासिन्दाहरूको मुख्य पेशा कृषि हो, साथै अन्य रोजगार, व्यवसाय र श्रममा पनि सक्रिय सहभागिता रहेको छ।

यस वडाको पालिका केन्द्रबाट दूरी करिब १ किलोमिटर (लगभग १ घण्टा) छ भने जिल्ला सदरमुकामबाट २४ किलोमिटर दूरीमा अवस्थित छ। प्रमुख सडक मार्ग कुचेखोला लम्तडा पर्यटकीय सडक हो, जुन कालोपत्रे गरिएको छ। यहाँको सडक हेडदेखि वडासम्म पैदल दूरी करिब ५० मिटर छ। यदि सडक पहुँच छैन भने, नजिकको विमानस्थलबाट पैदल दूरी लगभग २३ किलोमिटर छ।

वार्ड ३ का प्रमुख गाउँ र टोलहरूमा सुनारगाउँ, सिल्कावाडा, धडागाउँ, साउनेगाउँ, सिष्टिकोट, नुवाकोट, दारुगाउँ, कुमाईवाँडा, दुङ्गेत, थाप्लिकोट र बुडिकोटालाजस्ता स्थानहरू रहेका छन्। यहाँको जनसंख्या संरचनामा महिलाको संख्या १,१५५ र पुरुषको संख्या १,२४५ रहेको छ।

यस वडाका मुख्य आम्दानीका स्रोतहरूमा कृषि उत्पादनको पहिलो प्राथमिकता रहेको छ, त्यसपछि वैदेशिक रोजगारी र सेवा/जागिरको दोस्रो र तेस्रो प्राथमिकता छ। यहाँका कृषकहरूले धान, गहुँ, मकै, कोदो, तोरी, जौ जस्ता बालीनाली उत्पादन गर्दछन्, साथै आलु, काउली, प्याज, टमाटर जस्ता तरकारीहरू पनि यहाँका प्रमुख उत्पादन हो। फलफूल उत्पादनमा कागती, केरा, आरु, स्याउ, सुन्तला जस्ता फलफूलहरूको विशेषता रहेको छ।

वार्ड ३ का जङ्गलमा सल्लो, वाज, खराज, उतिस, पाँगर र लालिगुराँस जस्ता बोटबिरुवा पाइन्छ। यहाँका वन क्षेत्रहरूमा खापरेश्वर, सिल्कीमेला, सुर्यवंशि मध्यवर्ती र सल्पेनी मध्यवर्ती जस्ता जङ्गलहरू अवस्थित छन्। यहाँका वन्यजन्तुहरूमा वन विरालो, भालु, मृग, बाँदर, स्याल र घोरल जस्ता प्रजातिहरू पाइन्छ, जसमा केही लोपोन्मुख प्रजातिहरू पनि रहेका छन्।

वार्ड ३ का प्रमुख खोला र नालाहरूमा गडौनीगाड, वामिली गाड, पनीखोला, भगाडी गाड र विडी खोला रहेका छन्। यी जलस्रोतहरूले यहाँको सिचाइ व्यवस्थापन र जल आपूर्तिमा महत्त्वपूर्ण भूमिका निभाएका छन्।

सांस्कृतिक र पर्यटकीय दृष्टिकोणबाट पनि वार्ड ३ महत्त्वपूर्ण छ। यहाँको प्रमुख धार्मिक स्थलमा ठानाकोट (नयाँ वर्ष मेला) र गंगादशहरा मेला (तिर्थस्थल) रहेका छन्, जसले स्थानिय समुदायको सांस्कृतिक पहिचानमा योगदान पुर्याउँछन्।

वार्ड ३ मा पूर्वाधारको विकासका लागि विभिन्न महत्त्वपूर्ण आयोजना सम्पन्न भइरहेका छन्। कुचेखोला लम्तडा पर्यटकीय सडक, भगाडीगाड लघु जलविद्युत आयोजना, र विभिन्न सिचाइ तथा खानेपानी आयोजना यहाँ कार्यान्वयनमा छन्। साउनेखेत, धमाली, दानकोट, सेलीखेत, सिल्की र ढुङ्गेत जस्ता सिचाइ योजनाहरूका साथै सुनारगाउँ, सिल्कावाँडा, वामिलि धडा, चुल्लीखोला, चिनाभुस र लोखडा जस्ता खानेपानी आयोजना पनि सञ्चालनमा रहेका छन्।

यसरी, वार्ड ३ कृषि, वन, जलस्रोत र सांस्कृतिक धरोहरका दृष्टिकोणबाट अत्यन्त महत्त्वपूर्ण क्षेत्र हो। यस वडाले स्थानीय बासिन्दाको जीवनस्तर सुधार्न र क्षेत्रको समृद्धिमा योगदान पुर्याउँदै आएको छ।

३.१.४. वार्ड न. ४

वार्ड ४, खसडछान्ना गाउँपालिका, एक महत्त्वपूर्ण भौगोलिक र सांस्कृतिक क्षेत्र हो। यस वडाको अनुमानित क्षेत्रफल १३—१४ वर्ग किलोमिटर छ र यहाँ ५१५ घरधुरीमा जम्मा २,०७१ जनसंख्या बसोबास गर्दैछन्। यस वडाले पश्चिममा वडा नं. २, दक्षिणमा वडा नं. ३, पूर्वमा वडा नं. ५ र ६, र उत्तरमा जयपृथ्वी नगरपालिकासँग सीमाना बनाउँछ। यस वडाको घाटखोला स्थानमा फलाम खानिको सम्भावना समेत रहेको छ।

यस वडाको मुख्य खाद्यान्न बालीनालीमा धान, गहुँ, मकै, कोदो, भटमास आदि रहेका छन्। कृषि मुख्य उद्योगका रूपमा यहाँको आर्थिक संरचना निर्धारण गर्ने प्रमुख स्रोत हो, यसपछि सेवा क्षेत्र, वैदेशिक रोजगारी, र व्यवसायले महत्त्वपूर्ण स्थान ओगटेका छन्।

वडाको प्रमुख सडक मार्ग कालोपत्रे गरिएको छ, र यसका वडासम्मको पैदल दूरी करिब ५०० मिटर छ। साथै, नजिकको विमानस्थलबाट पैदल दूरी २३ किलोमिटर छ।

वार्ड ४ का प्रमुख गाउँ र टोलहरूमा माझिगाउँ, नेटाकाटिया, बासकाटिया, खत्रीवाडा सुकापाटि, डाडाँ पुरानी, नाडिखोला चौनाले, डुग्री, पसलबगर, डिम्मरतोला रहेका छन्। यस वडाको जनसंख्यामा महिलाको संख्या १,०९५ र पुरुषको संख्या १,०९६ रहेको छ।

यस वडामा मुख्य आम्दानी स्रोतहरूमा कृषि उत्पादन, वैदेशिक रोजगारी, सेवा क्षेत्र, र व्यवसाय प्रमुख रहेका छन्। यहाँका कृषकहरूले धान, गहुँ, मकै, कोदो, तोरी जस्ता बालीनाली उत्पादन गर्दछन्, साथै काउली, टमाटर, आलु, प्याज, र रायो जस्ता तरकारीहरूको उत्पादन पनि महत्त्वपूर्ण छ। फलफूलमा कागती, सुन्तला, आरु, र अम्बा जस्ता उत्पादित हुने फलहरू प्रमुख छन्।

यस वडामा उपलब्ध वनजंगलहरूको प्रकारमा सल्लो, गुरास, बाज, उतिस, धुपि सल्लो जस्ता वनस्पति पाइन्छ, साथै यहाँका वन्यजन्तुहरूको प्रकारमा रतुवा, घोरल, भालु, स्याल जस्ता प्रजातिहरू लोपोन्मुख अवस्थामा छन्।

मुख्य खोला र नालाहरूमा धौलीगाड खोला, जडारथाम खोला, ठुला खोला, र रवा खोला रहेका छन्, जसले यहाँको कृषि र जलस्रोत व्यवस्थापनमा महत्त्वपूर्ण भूमिका निभाएका छन्। सांस्कृतिक र पुरातात्विक दृष्टिकोणले पनि वार्ड ४ महत्त्वपूर्ण क्षेत्र हो। यहाँका प्रमुख धार्मिक स्थलहरूमा लिङ्गा पाटन (पुरातात्विक महत्व), ठानाकोट खापर मन्दिर (नयाँ वर्ष बिषु पर्व), जयमहालिङ्ग बाठपाला मन्दिर (पुजा आजा), र दुर्गा भवानि मन्दिर (गौरा पर्व) रहेका छन्। पूर्वाधारको विकासका लागि विभिन्न योजनाहरू यहाँ कार्यान्वयनमा छन्। घाटखोला र नाडिखोला बिद्युत उत्पादन गृहहरू, बडि कुलो र औली कुलो सिचाइ योजनाहरू, र माझिगाउँ, पुरानी सुकापाटि, नेटाकाटिया र बासकाटिया जस्ता खानेपानी आयोजना प्रमुख छन्।

यसरी, वार्ड ४ कृषि, जलस्रोत, वन, र सांस्कृतिक धरोहरका दृष्टिकोणबाट अत्यन्त महत्त्वपूर्ण क्षेत्र हो, जसले स्थानीय बासिन्दाको जीवनस्तर सुधार्न र क्षेत्रको समृद्धिमा योगदान पुर्याउँदै आएको छ।

३.१.५. वार्ड नं. ५

खसड छान्ना गाउँपालिका वडा नं. ५, प्राकृतिक धरोहर र ऐतिहासिक महत्त्वले भरिपूर्ण एक विशिष्ट क्षेत्र हो। यस वडामा ९०० घरधुरी र ४५०० जनसंख्या रहेको छ, जसमा महिला र पुरुषहरूको संख्या लगभग समान छ। यो वडा कृषि प्रधान क्षेत्र हो, जहाँ प्रमुख बालीहरूमा धान, गहुँ, मकै, कोदो, फापर, जौ, भटमास, मार्से जस्ता बालीहरूको उत्पादन हुन्छ। वडाको क्षेत्रफल लगभग १८ देखि २० वर्ग किलोमिटरको बीचमा रहेको छ। यो वडा उत्तरतर्फ ४ नं. वडा, दक्षिणमा खसड, पूर्वमा ६ नं. वडा र पश्चिमतर्फ ३ र ४ नं. वडाले घेरिएको छ।

वडाको पहुँच पनि सहज छ। पालिका केन्द्रबाट ३ किलोमिटरको दूरीमा रहेको यो वडा, ४० मिनेटको पैदल यात्रामा पुग्न सकिन्छ। जिल्ला सदरमुकामबाट २१ किलोमिटर टाढा रहेको यस वडामा जडार थाम सेती लोगमार्ग मुख्य सडक हो। सडकका खण्डहरू कालोपत्रे, कच्ची र ग्राभेलको मिश्रणमा छन्, जसले यातायातलाई सहज बनाउँछ। नजिकको विमानस्थल बुगोतोला विमानस्थलबाट २१ किलोमिटरको दूरीमा स्थित छ, जहाँबाट वडासम्म पहुँचको लागि २० मिनेटको पैदल यात्रा गर्नुपर्ने हुन्छ।

वडा नं. ५ का प्रमुख गाउँहरूमा ९ वटा टोलहरू छन्, जसमा कालुखेती, बुगोतोला, छात्रवस्ती, सुतारीगाउँ, ग्वालाकोट, पिठातोला, बारा, खन्याल्ला र बोराकाडा प्रमुख छन्। यी प्रत्येक गाउँमा घरधुरी र जनसंख्याको संख्या फरक छ, जस्तै कालुखेतीमा ४० घरधुरी र ६० महिला, ५५ पुरुष छन् भने छात्रवस्तिमा ९० घरधुरी र १८० महिला, १४४ पुरुष रहेका छन्।

अर्थव्यवस्था मुख्यतः कृषि उत्पादनमा निर्भर छ, जसमा धान, गहुँ, मकै, कोदो, भटमास, मार्से जस्ता बालीहरू प्रमुख छन्। बाह्य रोजगारी र सेवा/जागिर पनि यहाँका प्रमुख आमदानीका स्रोतहरूमा पर्छन्। व्यावसायिक गतिविधिहरू पनि विकास हुँदै गएका छन्, जसमा साना उद्योगहरूको सम्भावना रहेको छ। वडाका प्रमुख जातीय समूहहरूमा क्षेत्री, बाहुन, ठकुरी, दलित र गिरी रहेका छन्, जसले गाउँको सामाजिक र सांस्कृतिक धरोहरलाई समृद्ध बनाएका छन्।

वडाको माटो विविध प्रकारका छन्, जसमा कालो, रातो, कमेरो र बलौटे माटो प्रमुख छन्। यहाँका किसानहरूले विभिन्न मौसममा धान (असार), गहुँ (जेठ), कोदो (अशोज), मकै (भाद्र), भटमास (कार्तिक) र मार्से (कार्तिक) जस्ता बालीहरूको खेती गर्दछन्। यसबाहेक, तरकारी खेतीमा टमाटर, प्याज, आलु, काउली, मुला, फर्सि र खुर्सानी जस्ता बोटबिरुवाहरूको उत्पादन पनि हुन्छ।

फलफुल उत्पादनमा सुन्तला, मौसम, जारिम, अमिला, चुलि, आरुबखडा, पलम र कागती जस्ता फलहरू समावेश छन्। वडामा रहेका प्रमुख बजारहरू कालुखेती, पसलबगर र तमैल छन्, जहाँ वडाका किसान र व्यापारीहरूले आफ्ना उत्पादनहरू बिक्री गर्छन्।

वनजंगलका हिसाबले पनि वडामा विभिन्न प्रकारका बोटबिरुवाहरूको उपस्थिति छ, जस्तै बाजु, खराज, सल्लो, उतिस, गुरास, पागर, दल्लो जस्ता बोटहरू। यी वनजंगलहरूले वातावरणीय सन्तुलन र जैविक विविधतामा महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्छन्।

वडामा केही वन्यजन्तुहरूको पनि उपस्थिति छ, जसमध्ये मृग, घोरल, भालु, बादर, स्याल, बदेल्, दुम्सी र बाग लोपोन्मुख प्रजातिका जनावरहरू हुन्।

वडाका प्रमुख खोलाहरूमा जडार थाम खोला, धामि खोला, खार खोला, गडैनि गाड र माझ खोला रहेका छन्, जसले कृषिजन्य उत्पादनमा सघाउँछन्।

पर्यटन र सांस्कृतिक महत्त्व राख्ने क्षेत्रहरूमा खापर मन्दिर, दुदिर मन्दिर र कालिका मन्दिर जस्ता पुरातात्विक स्थलहरू रहेका छन्। यी स्थानहरू ऐतिहासिक र सांस्कृतिक दृष्टिकोणले महत्त्वपूर्ण छन्।

वडाको पूर्वाधारमा प्रमुख राजमार्गहरूमा सेती लोगमार्ग र कृषि खाद्य सडक प्रमुख छन्। जलविद्युत् र सिचाइ आयोजना पनि यस क्षेत्रमा छन्, जसले यहाँका कृषक र बासिन्दाहरूलाई राहत पुर्याएका छन्। खानेपानीका आयोजना पनि छन्, जस्तै कालुखेती, बुगोतोला, छात्रवस्ती र पिठातोला खानेपानी आयोजना।

यस प्रकार, खसड छान्ना गाउँपालिका वडा नं. ५ आफ्नो ऐतिहासिक, सांस्कृतिक र प्राकृतिक सम्पदासहित एक सशक्त र समृद्ध क्षेत्रको रूपमा परिचित छ, जसले भविष्यमा अझ विकास र प्रगति गर्दै जानेछ।

३.१.६. वार्ड नं. ६

खसड छान्ना गाउँपालिका, वडा नं. ६, ऐतिहासिक र सांस्कृतिक दृष्टिकोणले धनी, प्रकृति र कृषिको जीवनसँग जोडिएको एक अद्वितीय क्षेत्र हो। यस वडाको प्रमुख बाली धान, गहुँ, मकै, कोदो, फापर, भटमास र अन्य कृषि उत्पादनहरू छन्। यहाँका किसानहरू विविध किसिमका कृषि उत्पादनमा संलग्न छन्, जसले जीवनयापनका लागि महत्वपूर्ण योगदान पुर्याउँछन्। यस वडामा लगभग ५७० घरधुरी र २५४४ जनसंख्या रहेको छ। वडाको क्षेत्रफल अन्दाजी १३.१४ वर्ग किलोमिटर छ र यसले विभिन्न भूभाग र जैविक विविधता समेटेको छ। यस वडाको भौगोलिक स्थिति उत्तरी तर्फ जयपृथ्वी नगरपालिका, दक्षिण तिर खसड राष्ट्रिय निकुञ्ज, पूर्व तिर वडा नं. ७ र पश्चिम तिर वडा नं. ४ र ५ द्वारा घेरिएको छ। वडा नं. ६ को भौगोलिक संरचनाले यसलाई अन्य वडासँग जोड्ने एक महत्वपूर्ण कडी बनाएको छ। पालिका केन्द्रबाट यसको दूरी ५ किमी रहेको छ भने जिल्ला सदरमुकामबाट २३ किमीको दूरी छ। नजिकैको प्रमुख सडक कौसडी पातादेवल सडक हो, जसको हेडप्रकार कालोपत्रे हो। सडकको स्थितिले वडामा पहुँच पुर्याउन सहज बनाएको छ, र यदि सडकको पहुँच छैन भने, नजिकको विमानस्थल चैनपुर विमानस्थल को माध्यमबाट यात्रा गर्न सकिन्छ, जसको दूरी २३ किमी रहेको छ।

सामाजिक र आर्थिक संरचनामा पनि यस वडाको महत्वपूर्ण स्थान छ। यहाँका प्रमुख आम्दानीका स्रोत कृषि उत्पादन, सेवा र जागिर, बैदेशिक रोजगार र व्यवसाय रहेका छन्। कृषि उत्पादन वडामा प्रमुख रोजगारीको क्षेत्र हो र यस क्षेत्रको आर्थिक समृद्धिका लागि कृषि उत्पादनको ठूलो योगदान छ। सामाजिक दृष्टिकोणले, वडामा विभिन्न जातीय र सामाजिक समुदायहरू बसोबास गर्दछन्, जसमध्ये क्षेत्री, बाहुन, ठकुरी, दलित र गिरी समुदाय प्रमुख छन्।

कृषिका दृष्टिकोणबाट पनि यस वडामा माटोको प्रकार कालो, रातो, कमेरो र बलौटे छन्, जसले यहाँका कृषकहरूको उत्पादनमा योगदान पुर्याउँछ। यहाँ धान, गहुँ, मकै, कोदो, तोरी, फापर, भटमास र अन्य बालीहरूको उत्पादन गरिन्छ। यी सबै बालीहरूको उत्पादन समयको आधारमा असोज, कार्तिक, बैशाख, जेष्ठ, भाद्र आदि महिनामा हुने गर्दछ। यसै गरी, तरकारी खेती र फलफूल उत्पादन पनि यस वडामा प्रमुख छन्। काउली, टमाटर, आलु, प्याज, रायो, मुला, मेथी र चम्सुर जस्ता विभिन्न तरकारीहरूको उत्पादन गरिन्छ। फलफूल उत्पादनमा सुन्तला, मौसमी, जारिम, अमिला, चुलि, आरुबखडा, पलम, कागती जस्ता प्रजातिहरू प्रमुख छन्।

वन्यजन्तु र प्राकृतिक सम्पदामा पनि यस वडाको महत्वपूर्ण स्थान छ। यहाँ मृग, घोरल, बादर, भालु, दुम्सी, स्याल र बाघजस्ता वन्यजन्तुहरूको प्रजाति पाइन्छ, जसले जैविक

विविधता र पारिस्थितिकी तन्त्रलाई संरक्षण गर्न महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्छ। साथै, यहाँका सामुदायिक वनहरू, जस्तै पिठातोला सामुदायिक वन, मतुवा सामुदायिक वन, मस्टा सामुदायिक वन र अन्य वन क्षेत्रहरूले वनस्पतिका विभिन्न प्रजातिहरूको संरक्षण गर्छन्।

यस वडामा विभिन्न जल स्रोतहरूको पनि महत्त्वपूर्ण योगदान छ। जडार थाम, धामि खोला, खार खोला र गडैनी गाड जस्ता खोलाहरू यहाँका मुख्य जल स्रोत हुन्, जसले कृषि र जीवनयापनका लागि आवश्यक पानी आपूर्ति गर्छ। साथै, बालुवा खानी बडाकोट क्षेत्रमा पाइन्छ, जसको उपयोग स्थानीय विकासमा गरिएको छ।

पूर्वाधारको दृष्टिकोणले, यहाँका प्रमुख राजमार्गहरू सेती लोक मार्ग र कृषि सडक हुन्, जसले क्षेत्रको भौतिक सम्पर्कलाई सुदृढ बनाएका छन्। यस वडामा विभिन्न सिचाई आयोजना र खानेपानी आयोजना पनि चलिरहेका छन्, जसले स्थानीय बासिन्दाहरूको जीवनस्तरमा सुधार ल्याएको छ। खानेपानी योजनामा तिउदे, राजकोट, मल्लो पुजारी गाउँ, बडाकोट, बयाना, कोसेडी खेत र अन्य गाउँहरूको पानी आपूर्ति योजना समावेश गरिएको छ।

यस वडामा विभिन्न सांस्कृतिक, धार्मिक र पुरातात्विक स्थलहरूको पनि महत्त्व छ। खापर मन्दिर, दुदिर मन्दिर, कौछ्या मन्दिर र मष्टा मन्दिर जस्ता स्थानहरू धार्मिक र सांस्कृतिक आस्थाका केन्द्र हुन्, जहाँ विभिन्न अवसरहरूमा पूजा र धार्मिक कार्यक्रमहरू आयोजना गरिन्छ। यी स्थलहरू वडाको सांस्कृतिक धरोहरका रूपमा रहेको छन् र पर्यटक र भक्तजनहरूको लागि आकर्षणका केन्द्र बनेका छन्।

यसरी, खसड छान्ना गाउँपालिका वडा नं. ६ प्राकृतिक, सांस्कृतिक र सामाजिक दृष्टिकोणले धनी क्षेत्र हो जसले कृषिका साथै धार्मिक र सांस्कृतिक गतिविधिहरूमा पनि ठूलो योगदान पुर्याउँछ। यस वडाको पूर्वाधार र विकास योजनाहरूले यहाँका बासिन्दाहरूको जीवनस्तरमा सुधार ल्याएको छ र यसका विविधता र सम्पदाहरूको संरक्षण गर्न महत्त्वपूर्ण भूमिका निभाइरहेको छ।

३.१.७. वार्ड नं. ७

खसड छान्ना गाउँपालिका वडा नं. ७ एक समृद्ध र कृषिमा आधारित क्षेत्र हो, जसको भूगोल र पर्यावरणीय विविधता यसलाई विशेष बनाउँछ। यस वडामा प्रमुख खाद्यान्न उत्पादनहरूमा धान, गहुँ, मकै, कोदो, फापर, भटमास लगायतका कृषि बालीहरू छन्। यहाँको जनसंख्या लगभग ३१८० रहेको छ, जसमा ८१५ घरधुरीहरू बसोबास गर्दछन्। वडाको क्षेत्रफल २३.२४ वर्ग किलोमिटर रहेको छ। वडाको भौगोलिक स्थिति अनुकूल रहेको छ, जसले गर्दा यसलाई विभिन्न सामाजिक र आर्थिक गतिविधिहरूको केन्द्र बनाएको छ। यस वडामा पूर्वतर्फ बाजुरा, पश्चिमतर्फ वडा नं. ६, उत्तरतर्फ जयपृथ्वी नगरपालिका र दक्षिणतर्फ खसड राष्ट्रिय निकुञ्ज र बाजुराले घेरेका छन्।

यस वडामा विशेष गरी बडाकोट क्षेत्रमा बालुवा खानीको अस्तित्व रहेको छ। वडाको भौतिक पहुँच पनि सहज छ। पालिका केन्द्रदेखि ७ किमी र जिल्ला सदरमुकाम चैनपुरदेखि २७ किमीको दूरीमा रहेको यस वडामा प्रमुख सडक सेती लोक मार्ग हो, जुन कालोपत्रे

गरिएको छ। वडामा मुख्य सडकबाट पैदल ५ मिनेटको दुरीमा पुग्न सकिन्छ। चैनपुर विमानस्थलबाट यस वार्ड २५ किमीको दूरीमा रहेको छ।

सामाजिक र आर्थिक दृष्टिकोणमा, यस वडामा कृषि उत्पादननै प्रमुख रोजगारीको स्रोत हो। यहाँका नागरिकहरूको पहिलो प्राथमिकता कृषि उत्पादन हो भने दोस्रो प्राथमिकता बैदेशिक रोजगारी र तेस्रो प्राथमिकता सेवा/जागिरको छ। अन्य स्रोतहरूमा व्यापार र व्यवसाय पनि महत्त्वपूर्ण छन्। सामाजिक संरचनामा, वडामा क्षेत्री, दलित र ब्राह्मण समुदायहरू प्रमुख छन्, जसले सामाजिक एकता र सहकार्यमा योगदान पुर्याएका छन्।

कृषिमा यहाँका माटोका प्रकारमा कालो माटो, रातो माटो, कमेरो माटो र बलौटे माटो समावेश छन्, जसले विभिन्न बालीहरूको उत्पादनको लागि उपयुक्त वातावरण सिर्जना गरेको छ। प्रमुख बालीहरूमा धान, गहुँ, मकै, कोदो, तोरी, फापर, भटमास, बेथे र अन्य छन्। यी बालीहरू विभिन्न मौसम र महिनामा उब्जाइन्छन्, जसमा असोज र कार्तिक महिनामा धान, बैशाख र जेष्ठ महिनामा गहुँ, भदौ महिनामा मकै र कोदो उत्पादन गरिन्छ।

यस वडामा तरकारी खेती पनि प्रचलित छ। यहाँ काउली, टमाटर, आलु, करेला, प्याज, रायो, मुला, मेथी र चम्सुर जस्ता बालीहरूको बारैमासे र मौसमी उत्पादन गरिन्छ। फलफूल उत्पादनमा अमिला, कागती, सुन्तला, आरु, आलुबखडा, पलम र स्याउ प्रमुख छन्। यी उत्पादनहरू वडाका विभिन्न बजारहरूमा जस्तै गडराय, तमैल, पसलगवर र कालुखेतीमा विक्रीका लागि पठाइन्छ।

वन्यजन्तु र जैविक विविधता सँगै, यस वडामा विभिन्न वनस्पतिका बोटबिरुवा र वन्यजन्तुहरू पाइन्छन्। यहाँ दल्लो सल्ला, बाज, खराज, उत्तिस, बकाइनो, लालीगुरास, र विभिन्न प्रकारका जङ्गली बोटहरू पाइन्छन्। वन्यजन्तुहरूको सूचीमा रतुवा, घोरल, बादल, भालु, बन बिरालो, दुम्सी, स्याल र लोपोन्मुख कस्तुरी प्रजाति समावेश छन्।

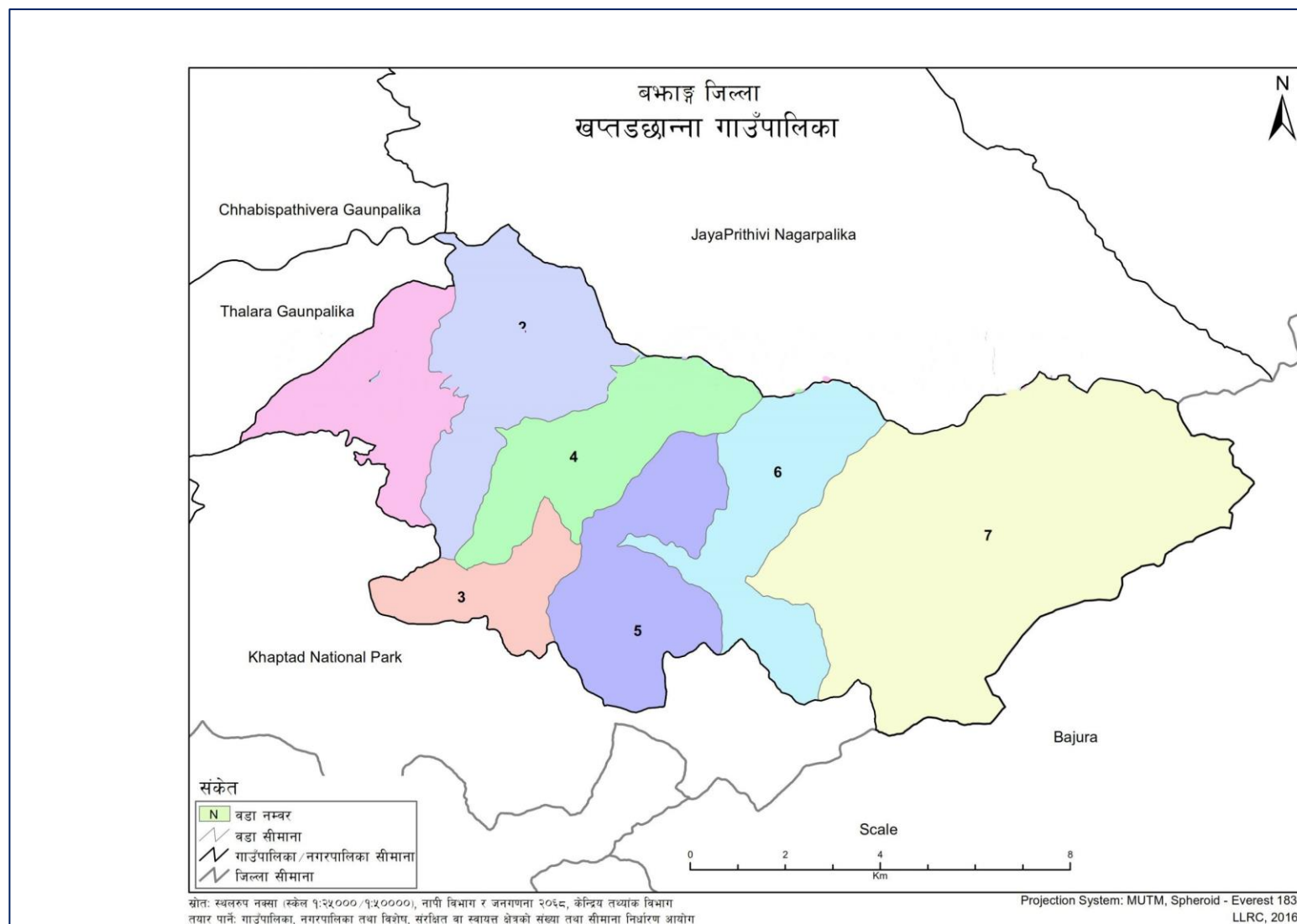
यस वडामा प्रमुख जल स्रोतहरू पनि छन्, जस्तै विडीगाड, दुगडी गाड र मसिनेगाड, जसले यहाँका बासिन्दाहरूको कृषि र जीवनयापनका लागि आवश्यक पानी आपूर्ति गर्छ। यसका अतिरिक्त, खानी र खनिज क्षेत्रहरूको विवरण पनि महत्त्वपूर्ण छ, जसमा बडाकोट क्षेत्रको बालुवा खानी उल्लेखनीय छ।

सांस्कृतिक र पुरातात्विक दृष्टिकोणमा, यस वडामा राम जानकी मन्दिर, गुरेल झरना, मलिका गुफा र मष्टामाडौँ दरकाडा जस्ता महत्त्वपूर्ण स्थलहरू छन्। यी स्थलहरू धार्मिक र सांस्कृतिक क्रियाकलापका लागि आकर्षणका केन्द्र हुन् र पर्यटकहरूको लागि महत्त्वपूर्ण स्थान बनेका छन्।

पूर्वाधारका दृष्टिकोणले, यस वडामा विभिन्न सिचाई आयोजना, खानेपानी आयोजना र विद्युत उत्पादन गृहहरू सञ्चालनमा छन्। विडीगाड, पाटागाउँ, मल्लोविडीगाड र गौडेल सिचाई योजनाहरूले यहाँको कृषि उत्पादनलाई सुदृढ बनाएका छन्। यसैगरी, गडराय, धर्तिवाडा, लामागडा, बेडुपाटा, किमरुख, डाडावाडा र पाटागाँउमा खानेपानी योजना रहेका छन्, जसले स्थानीय बासिन्दाहरूलाई शुद्ध पानी आपूर्ति गर्ने कार्यमा योगदान पुर्याएका छन्।

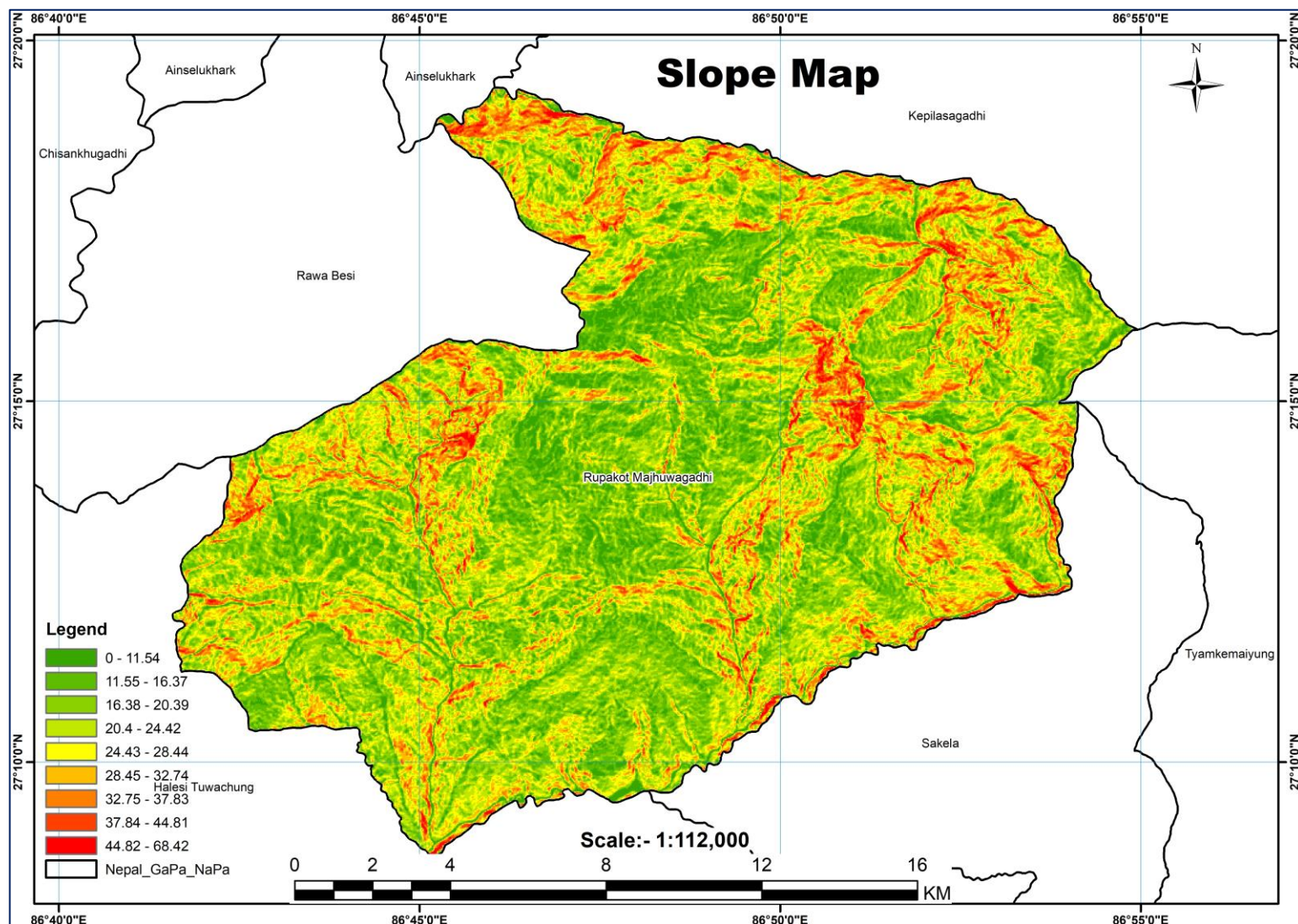
यसरी, खसड छान्ना गाउँपालिका वडा नं. ७, एक समृद्ध कृषि आधारित क्षेत्र हो जसले प्राकृतिक, सांस्कृतिक र सामाजिक विविधताका साथ आफ्नो पहिचान बनाएको छ। यहाँको भौगोलिक संरचना, कृषिमा आधारित अर्थतन्त्र, जल स्रोतहरू र सांस्कृतिक धरोहरले यसलाई एक अद्वितीय गाउँपालिका बनाएको छ।

३.२. राजनितिक नक्सा

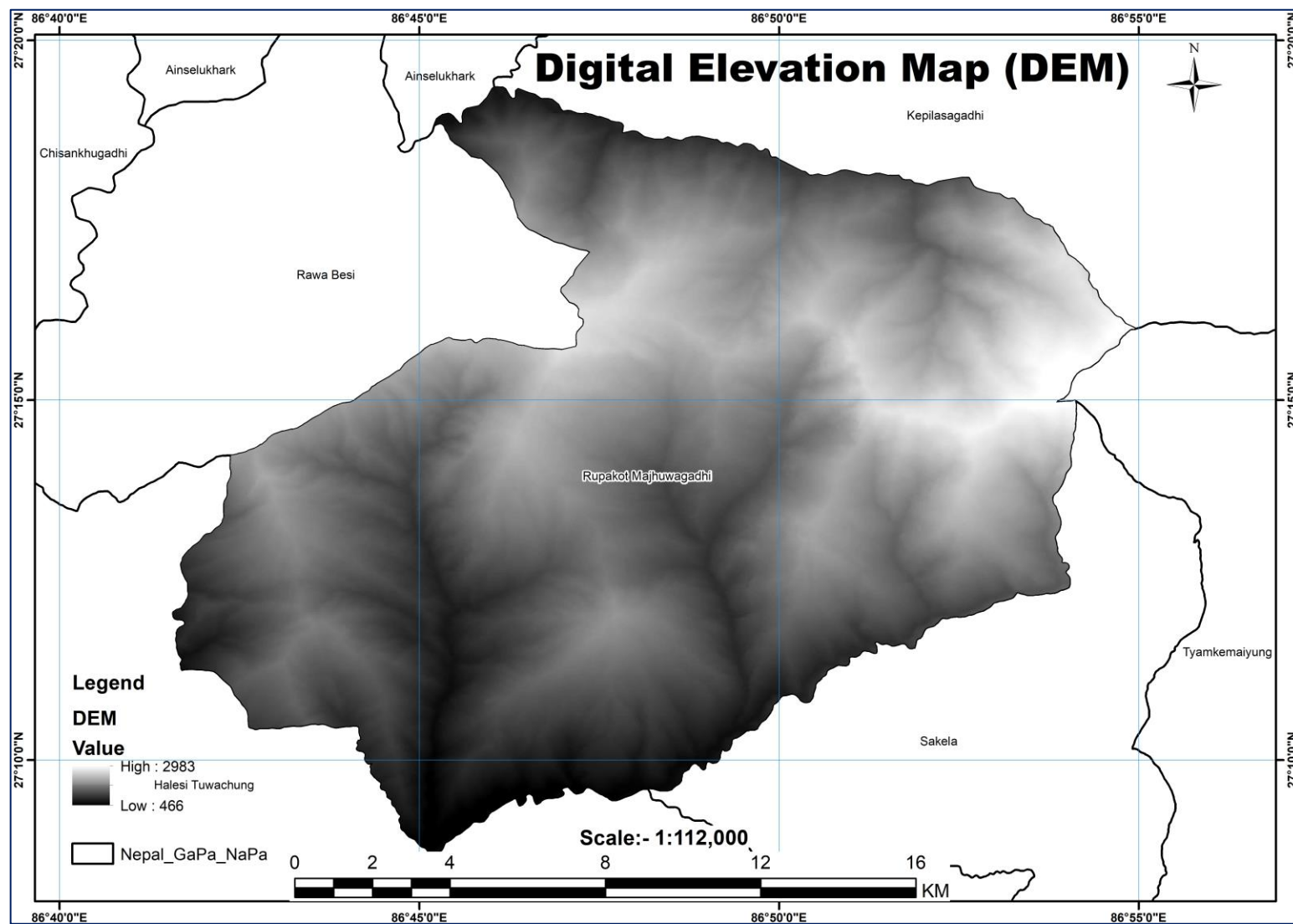
नक्सा १ खप्तडछान्ना गाउँपालिकाको राजनितिक नक्सा

३.३. Slope नक्सा

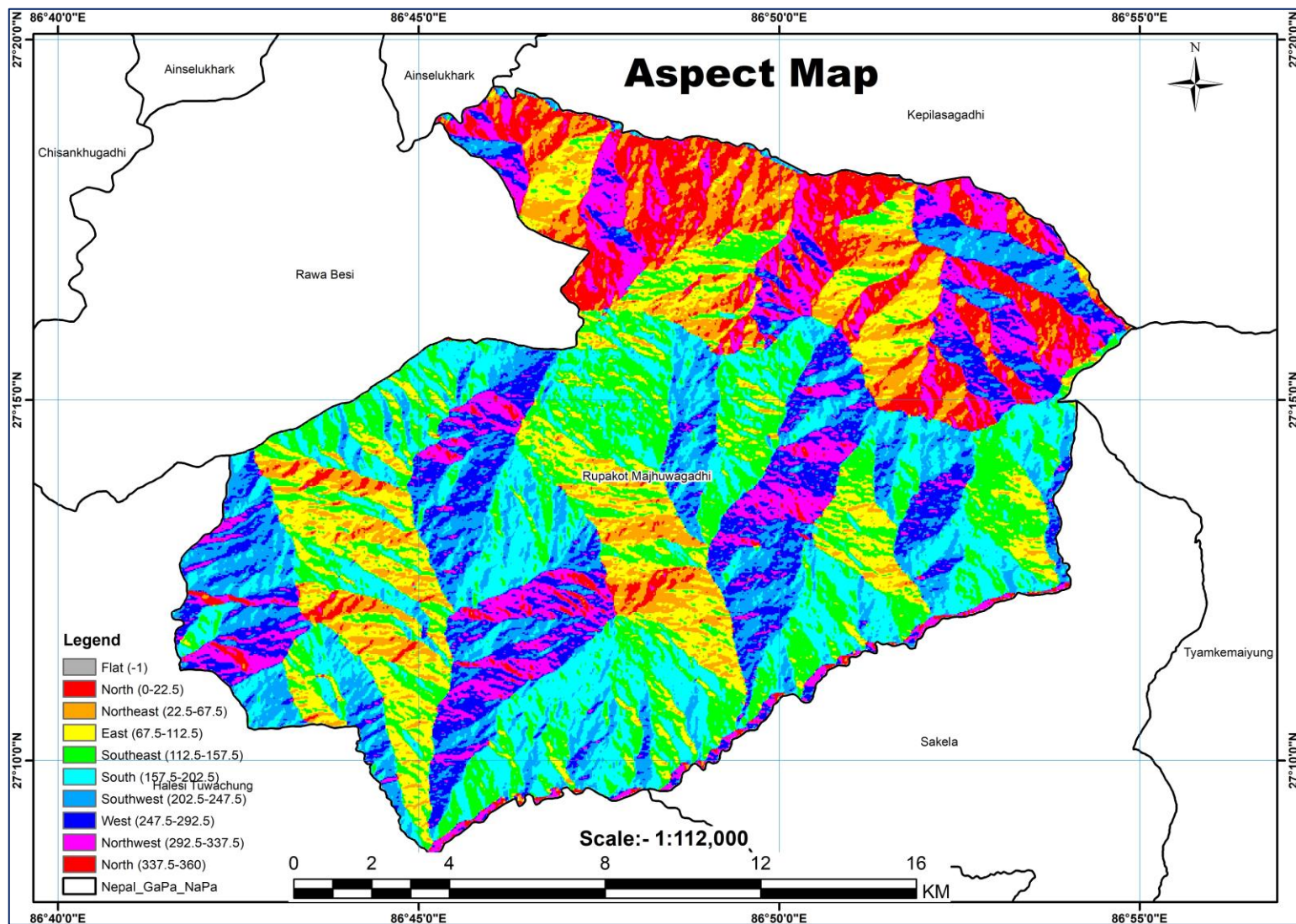
नक्सा २ खसडछान्ना गाउँपालिकाको Slope नक्सा

३.४. उचाई नक्सा

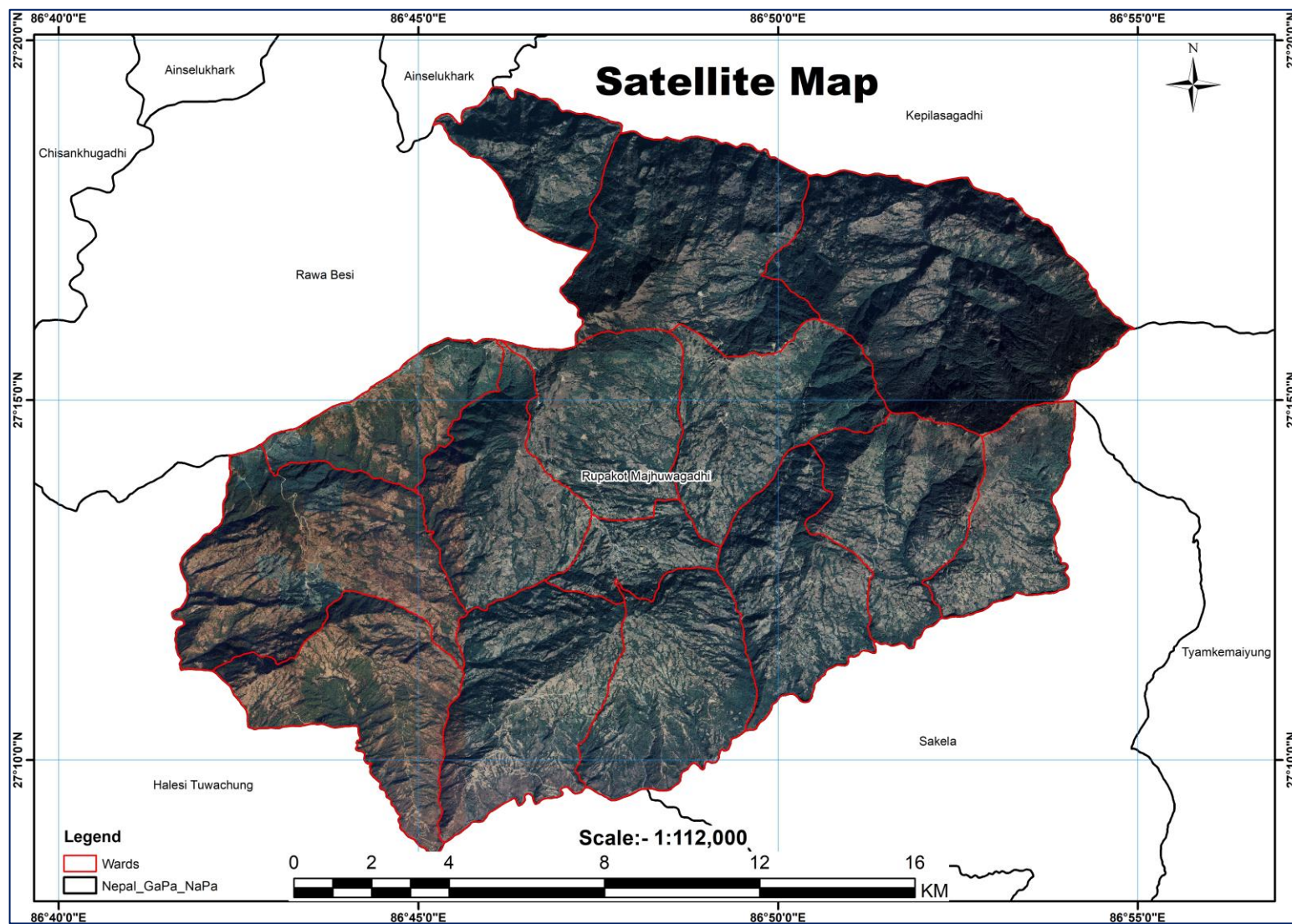
नक्सा ३ खसडछान्ना गाउँपालिकाको उचाई नक्सा (DEM)

३.५. Aspect नक्सा

नक्सा ४ खसडछान्ना गाउँपालिकाको ASPECT नक्सा

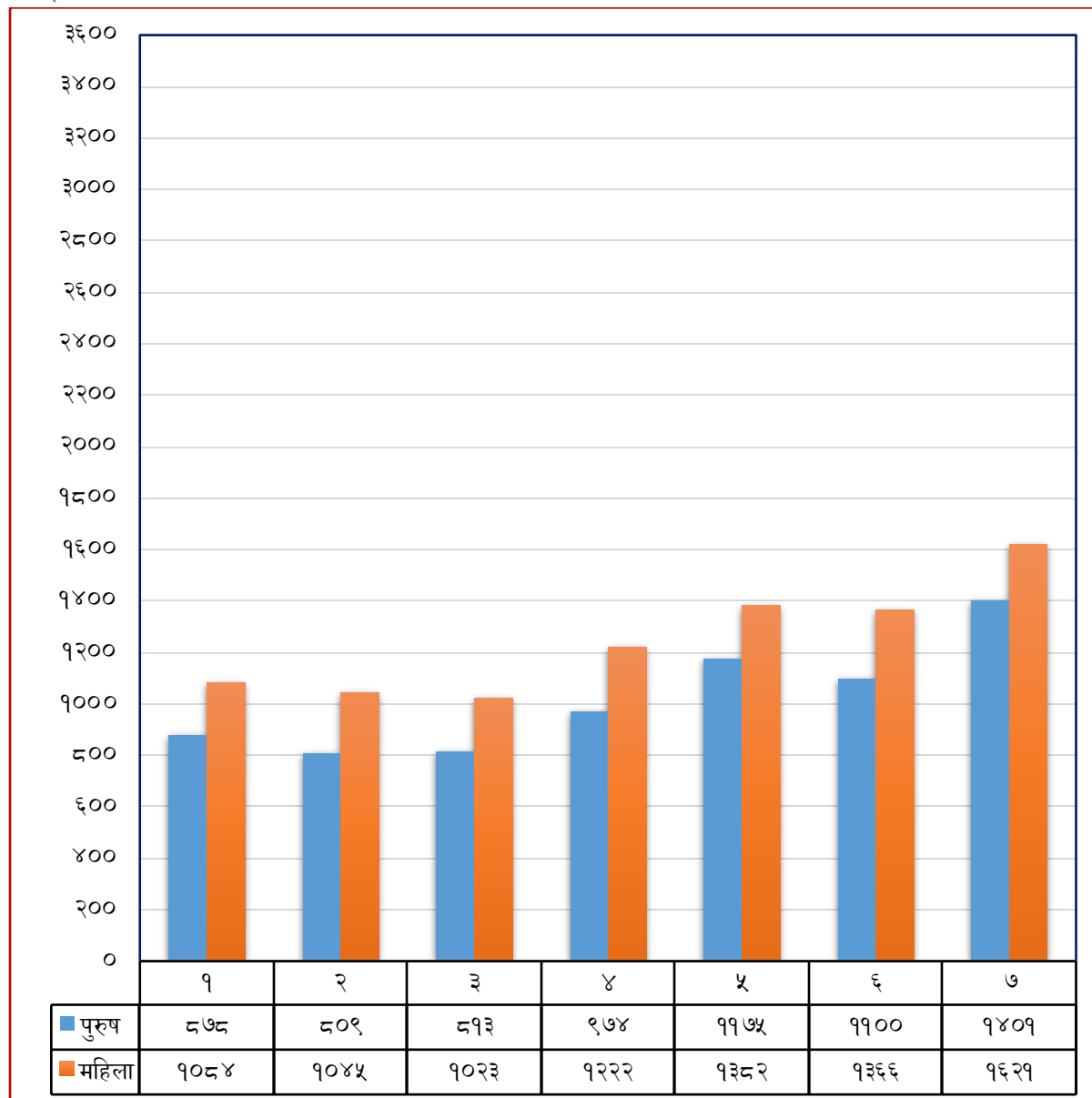
३.६. Satellite नक्सा

नक्सा ५ खसडछात्रा गाउँपालिकाको SATELLITE नक्सा

३.७. जनसंख्या विवरण

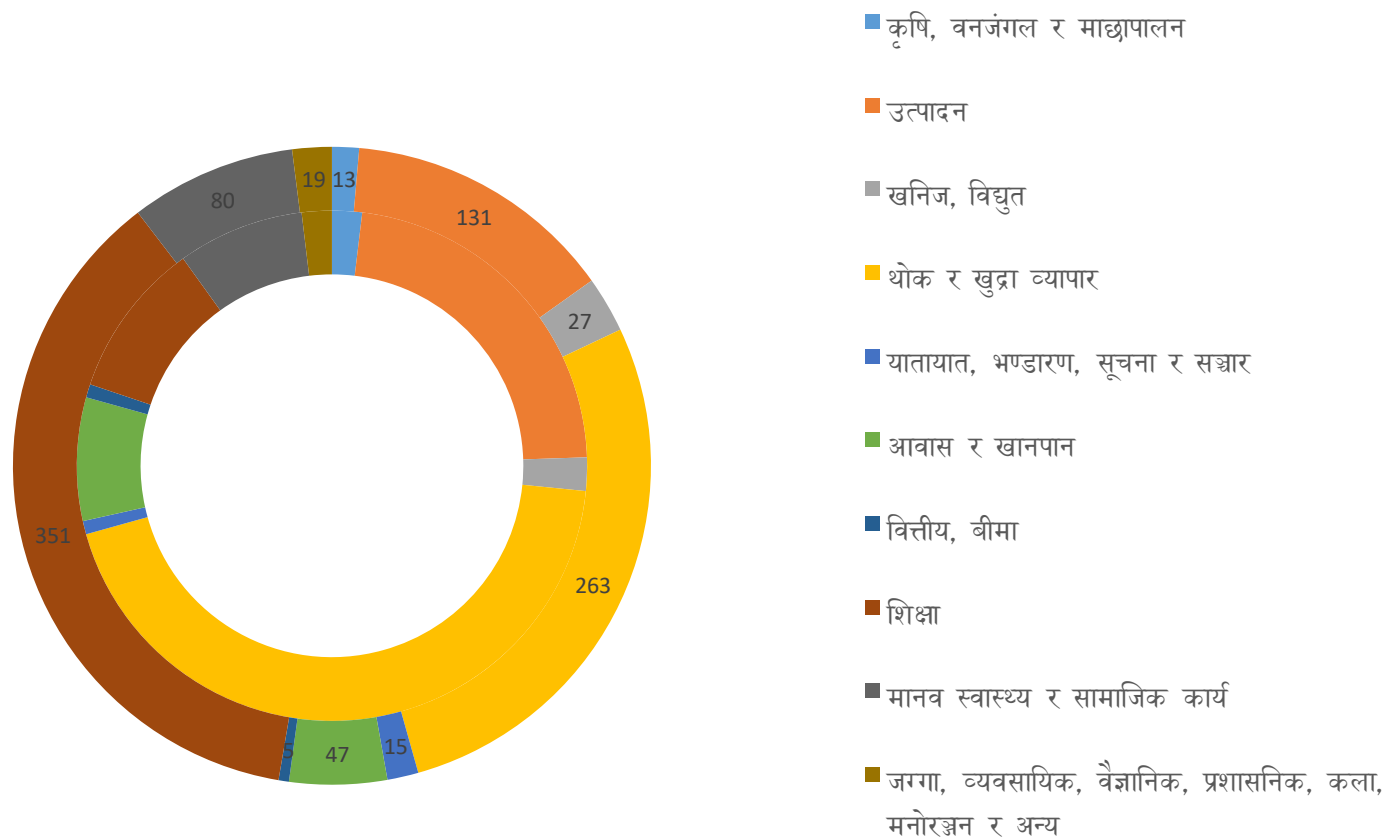
खसडछान्ना गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या जनगणना २०७८ अनुसार कुल १३,४१९ रहेको छ। जसमध्ये ७,३९० (५५.१%) महिला रहेका छन् भने ६,०२९ (४४.९%) पुरुष रहेका छन् । वडागत जनसंख्या तलको चित्रमा उल्लेख गरिएको छ ।

चित्र २ खसडछान्ना गाउँपालिकाको वडागत जनसङ्ख्या स्थिति

३.८. रोजगारी विवरण

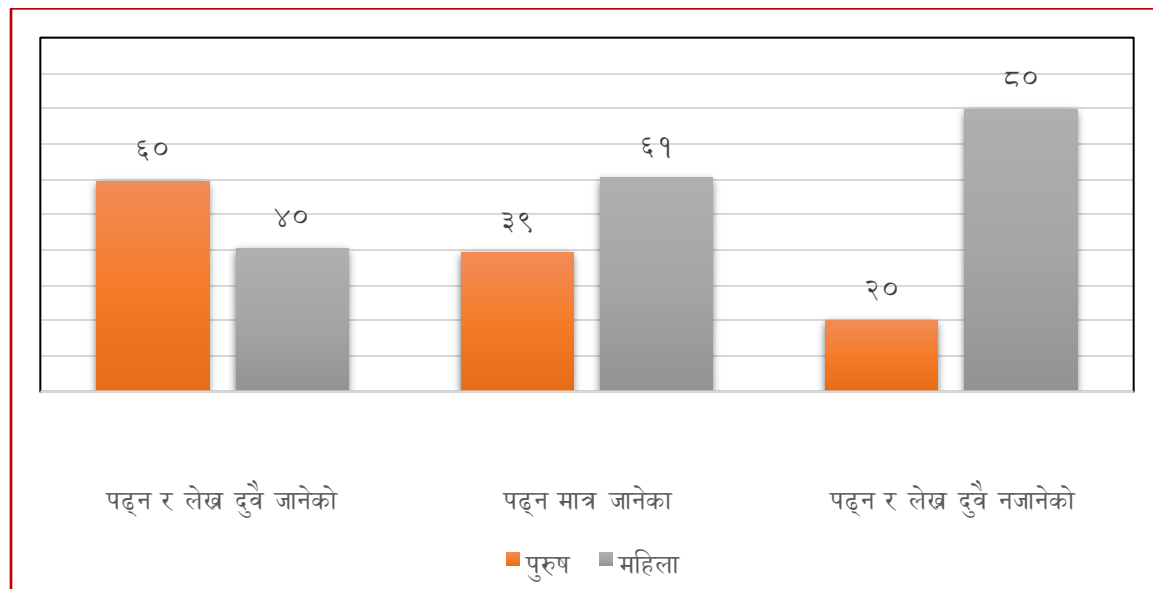
२०७८ को जनगणना अनुसार खसडछात्रा गाउँपालिकामा जम्मा जनसंख्याको ८६.३ प्रतिशत जनसंख्याको मुख्य पेशाको रूपमा कृषि रहेको पाइन्छ।

चित्र ३ गाउँपालिका को रोजगारको अवस्था

३.९. शैक्षिक स्थिति

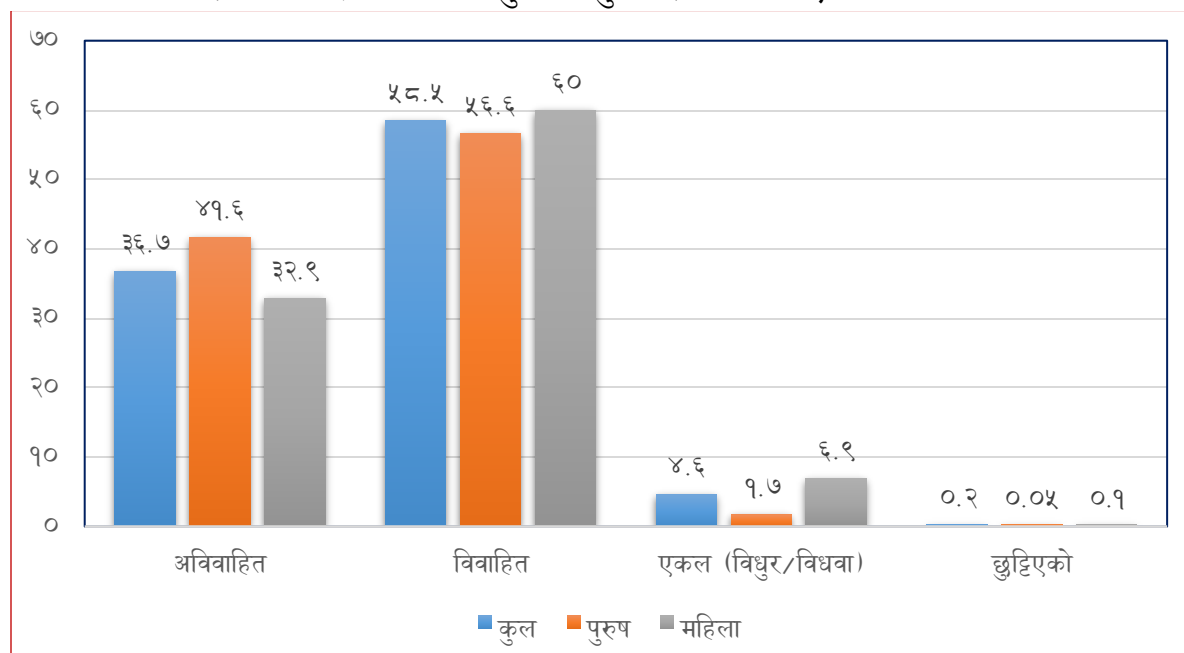
२०७८ को जनगणना अनुसार यस गाउँपालिका को ५९.३८ प्रतिशत जनसंख्याले दुवै पढ्न र लेख्न सक्षम रहेको, २.४९ प्रतिशत जनसंख्या पढ्न मात्र सक्षम रहेको र ३८.१२ प्रतिशत जनसंख्या अशिक्षित रहेको देखिन्छ ।

चित्र ४ गाउँपालिकाको ५ वर्ष वा सोभन्दा माथिका व्यक्तिको साक्षरताको अवस्था

३.१०. ब्याहिक स्थिति

यस गाउँपालिका को जम्मा जनसंख्या मध्ये ५८.५ प्रतिशत जनसंख्या बिबाहित, ३६.७ प्रतिशत अविबाहित र ४.६ प्रतिशत विधुवा/विधुर रहेको देखिन्छ ।

चित्र ५ गाउँपालिका को ब्याहिक स्थिति

परिच्छेद ४. वर्तमान भू-उपयोगको अवस्था र प्रक्षेपण

४.१. वर्तमान भू-उपयोग

खसडछान्ना गाउँपालिकाको भू-उपयोगलाई जम्मा १० वटा वर्गमा वर्गीकरण गरेर व्याख्या गर्न सकिन्छ:

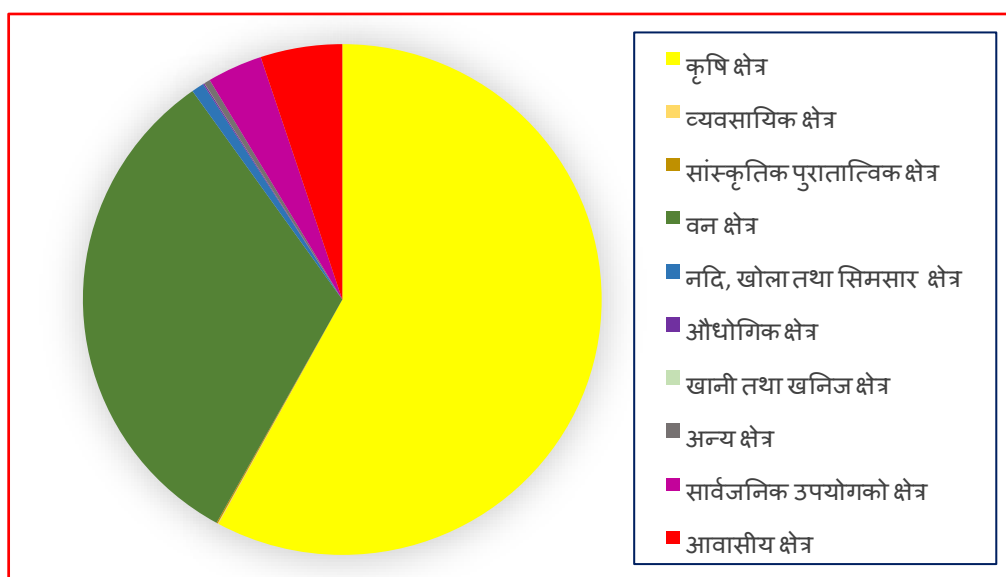
➤ कृषियोग्य क्षेत्र	➤ वन तथा वनस्पती क्षेत्र
➤ आवास क्षेत्र	➤ नदी तथा ताल तलैया क्षेत्र
➤ व्यवसायिक क्षेत्र	➤ सार्वजनिक क्षेत्र
➤ औद्योगिक क्षेत्र	➤ धार्मिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्र
➤ खानी र खनिजहरु	➤ अन्य क्षेत्र

४.२. गाउँपालिका को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था

खसडछान्ना गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल ५००२९.०७ हेक्टर रहेको छ। उक्त क्षेत्रफल मध्ये अधिकांस भुभाग वनले ओगटेको पाइन्छ भने दोस्रो धेरै क्षेत्रफल कृषि क्षेत्रले ओगटेको देख्न सकिन्छ। यस पालिकाको जनघनत्व थोरै रहेकाले आवासीय क्षेत्र एकदमै कम रहेको छ र अहिले उक्त पालिकामा कुनै पनि प्रकारका औद्योगिक क्षेत्र हरू पनि नरहेको पाइन्छ। भू-उपयोग वर्गीकरणको आधारमा अध्ययन तथा अवलोकनको आधारमा खसडछान्ना गाउँपालिकामा कृषि क्षेत्रले १४.३६%, आवास क्षेत्रले १.०६%, व्यवसायिक क्षेत्रले ०.०%, औद्योगिक क्षेत्रले ०.०२%, वन तथा वनस्पती क्षेत्रले ८०.४१%, नदी तथा ताल तलैया क्षेत्रले ३.४३%, सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्रले ०.०२% तथा सार्वजनिक क्षेत्रले ०.६८% क्षेत्रफल ओगटेको छ। खसडछान्ना गाउँपालिकाअद्यावधिक भू-उपयोग योजनाको विवरणलाई तलको तालिकामा देखाइएको छ। यस गाउँपालिका को भू-उपयोगको वडागत विवरण पनि तलको तालिकामा देखाइएको छ।

तालिका १ खसडछान्ना गाउँपालिकाको भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था

भूउपयोग वर्गिकरण	जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	क्षेत्रफल (%)
कृषि क्षेत्र	१४३१३.८८	५७.९३%
व्यवसायिक क्षेत्र	१३.७	०.०६%
सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	१८.९९	०.०८%
वन क्षेत्र	७९४०.७	३२.९४%
नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	१९३.५८	०.७८%
औधोगिक क्षेत्र	२०.९८	०.०८%
खानी तथा खनिज क्षेत्र	२.१	०.०१%
अन्य क्षेत्र	९४.९९	०.३८%
सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	८५१.७८	३.४५%
आवासीय क्षेत्र	१२५८.९२	५.०९%
जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	२४७०९.५९	१००.००%

वृत्तचित्र नं. १ गाउँपालिका को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था

तालिका २ गाउँपालिकाको भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था (२०८०), वडागत

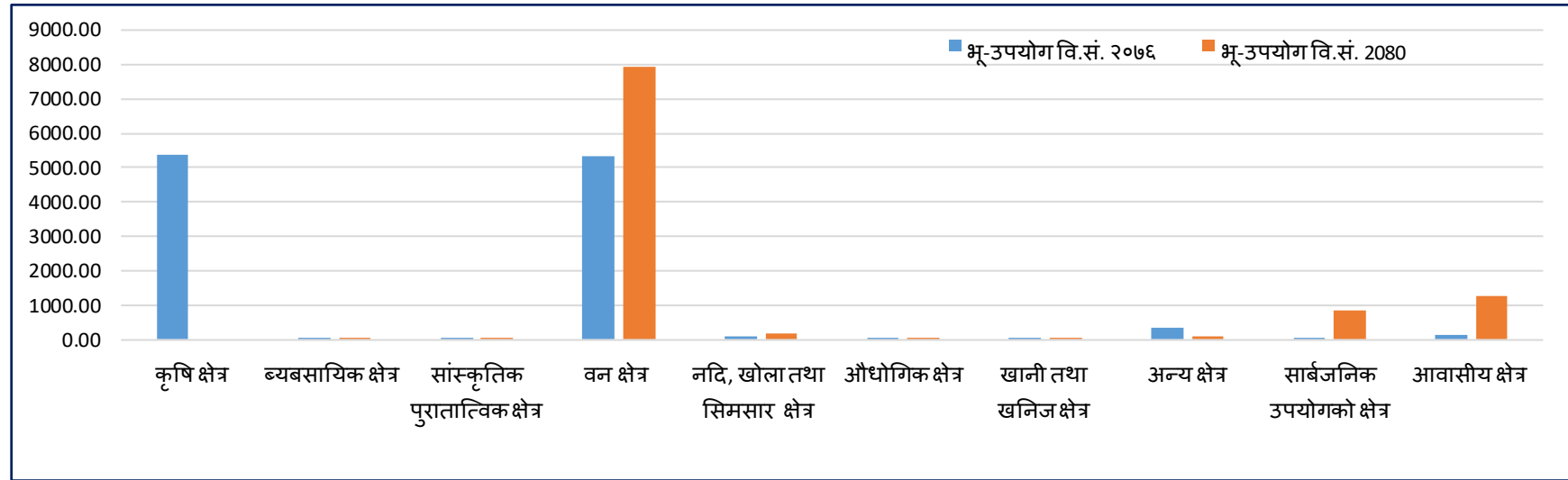
वडा न.	कृषि क्षेत्र	ब्यवसायिक क्षेत्र	सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औधोगिक क्षेत्र	खानी तथा खनिज क्षेत्र	अन्य क्षेत्र	सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	कैफियत
१	324.112	0.078	0.449	638.129	17.158	0.025	0.052	0.000	32.086	8.969	
२	465.179	0.037	0.212	967.465	32.621	0.032	0.000	0.000	30.150	14.299	
३	419.284	0.024	0.148	164.540	12.364	0.000	0.076	0.000	15.882	17.279	
४	416.816	0.346	0.348	692.614	15.175	0.000	0.244	0.000	29.987	17.597	
५	806.769	0.050	0.156	437.314	20.261	0.079	0.000	0.000	35.242	22.427	
६	667.871	0.059	0.341	588.932	13.613	0.175	1.860	0.000	25.349	21.124	
७	1078.884	0.073	1.223	3188.206	8.160	0.000	0.288	0.000	51.672	27.164	
कुल जम्मा											
	४१७८९२	०.६७	२.८८	६६७७२०	११९.३५	०.३१	२.५२	०.००	२२०.३७	१२८.८६	#REF!

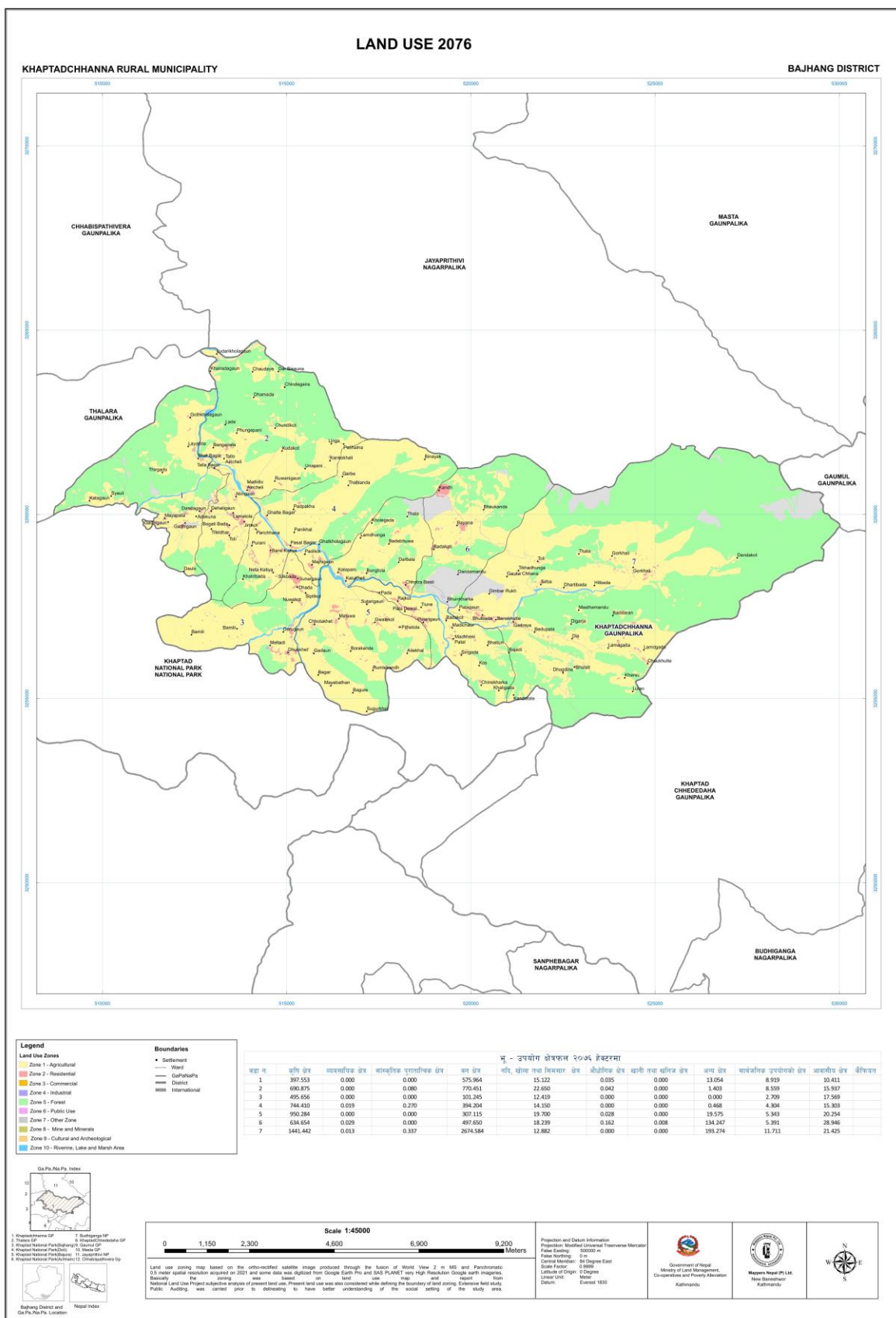
तालिका ३ वडाको भू-उपयोग वि.सं. २०७६ को अवस्था

वडा न.	कृषि क्षेत्र	ब्यबसायिक क्षेत्र	सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औधोगिक क्षेत्र	खानी तथा खनिज क्षेत्र	अन्य क्षेत्र	सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	कैफियत
१	397.553	0.000	0.000	575.964	15.122	0.035	0.000	13.054	8.919	10.411	
२	690.875	0.000	0.080	770.451	22.650	0.042	0.000	1.403	8.559	15.937	
३	495.656	0.000	0.000	101.245	12.419	0.000	0.000	0.000	2.709	17.569	
४	744.410	0.019	0.270	394.204	14.150	0.000	0.000	0.468	4.304	15.303	
५	950.284	0.000	0.000	307.115	19.700	0.028	0.000	19.575	5.343	20.254	
६	634.654	0.029	0.000	497.650	18.239	0.162	0.008	134.247	5.391	28.946	
७	1441.442	0.013	0.337	2674.584	12.882	0.000	0.000	193.274	11.711	21.425	
कुल जम्मा											
	५३५४.८७	०.०६	०.६९	५३२१.२१	११५.१६	०.२७	०.०१	३६२.०२	४६.९४	१२९.८४	११३३१.०७

तालिका ४ गाउँपालिकाको भू उपयोगको अवस्था वि.सं. २०७६ र वि.सं. २०८० को तुलना

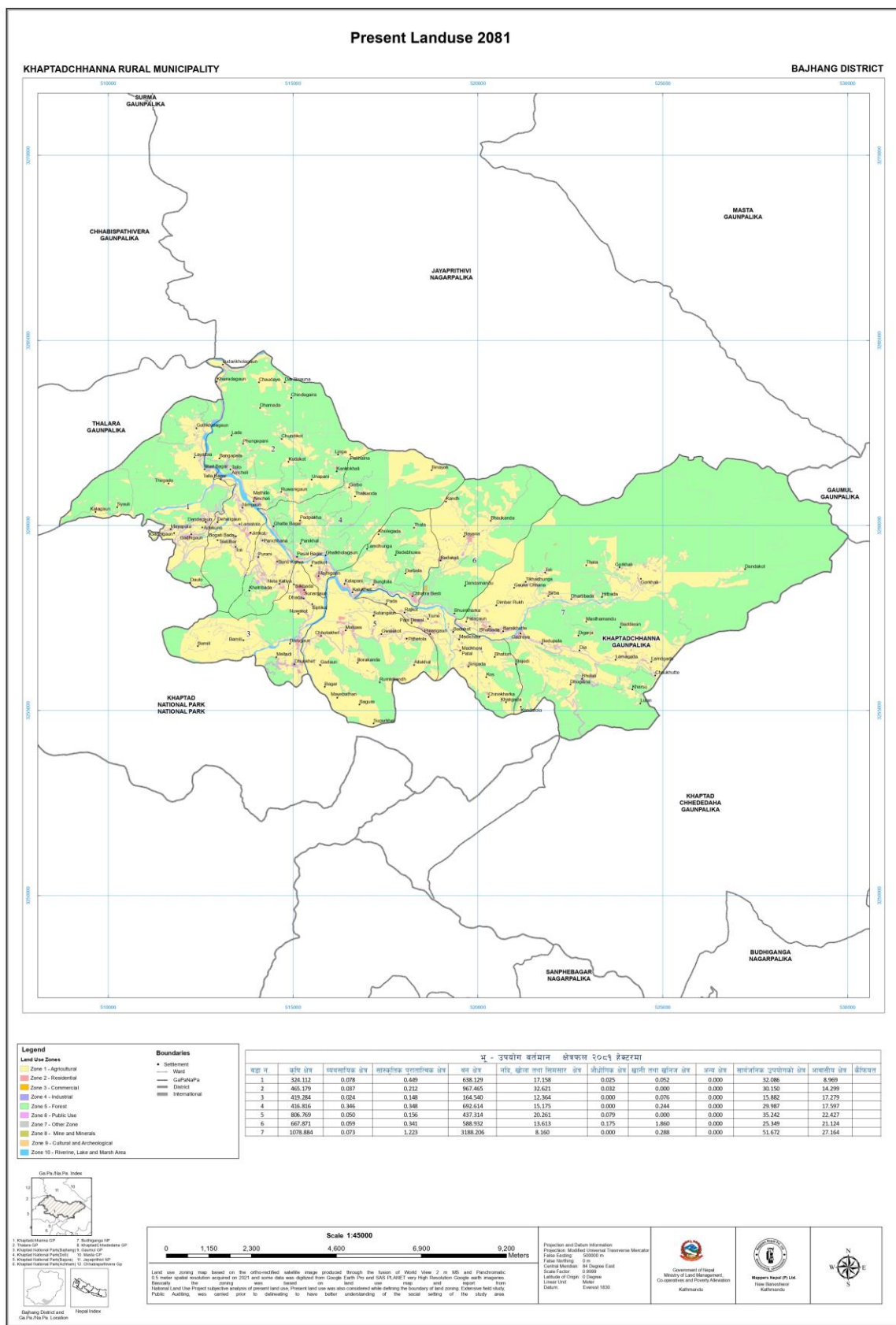
भू-उपयोग	कृषि क्षेत्र	व्यवसायिक क्षेत्र	सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औधोगिक क्षेत्र	खानी तथा खनिज क्षेत्र	अन्य क्षेत्र	सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र
भू-उपयोग वि.सं. २०७६	५३५४.८७	०.०६	०.६९	५३२९.२९	११५.१६	०.२७	०.०१	३६२.०२	४६.९४	१२९.८४
भू-उपयोग वि.सं. २०८०		१३.७०	१८९९	७९४०.७०	१९३.५८	२०.९८	२.१०	९४.९९	८५१.७८	१२५८९२
क्षेत्र परिवर्तन (%)	-१००.००%	२२७२५.९०%	२६५२.०१%	४९.२३%	६८.०९%	७६६९.३१%	२०८६६.७४%	-७३.७६%	१७१४.६२%	८६९.५९%

नक्सा ६ गाउँपालिका को वि.सं. २०७६ को भू-उपयोगको अवस्था

नक्सा ७ गाउँपालिका को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था (वि.सं. २०८०)

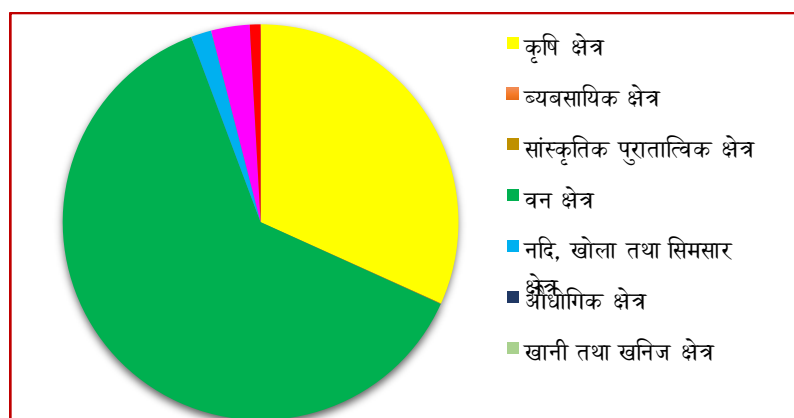

वडा नं. १

भू-उपयोग वर्गिकरणको आधारमा अध्ययन तथा अवलोकनको आधारमा खसडछान्ना गाउँपालिकाको वडा नं. १ को जम्मा क्षेत्रफल १,०२१.०६ हेक्टर रहेको छ। जसमध्ये कृषि क्षेत्र ३२४.१ हेक्टर (३१.७%), व्यवसायिक क्षेत्र ०.१ हेक्टर (०.०%), सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र ०.४ हेक्टर (०.०%), वन क्षेत्र ६३८.१ हेक्टर (६२.५%), नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र १७.२ हेक्टर (१.७%), औद्योगिक क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), खानी तथा खनिज क्षेत्र ०.१ हेक्टर (०.०%), अन्य क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र ३२.१ हेक्टर (३.१%), आवासीय क्षेत्र ९.० हेक्टर (०.९%) क्षेत्रफलमा वर्गिकरण गरिएको छ।

तालिका ५ वडा नं. १ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था

भू-उपयोग वर्गिकरण	जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	क्षेत्रफल (%)
कृषि क्षेत्र	३२४.११	३१.७४%
व्यवसायिक क्षेत्र	०.०८	०.०१%
सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	०.४५	०.०४%
वन क्षेत्र	६३८.१३	६२.५०%
नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	१७.१६	१.६८%
औद्योगिक क्षेत्र	०.०२	०.००%
खानी तथा खनिज क्षेत्र	०.०५	०.०१%
अन्य क्षेत्र	०.००	०.००%
सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	३२.०९	३.१४%
आवासीय क्षेत्र	८.९७	०.८८%
जम्मा	१०२१.०६	१००.००%

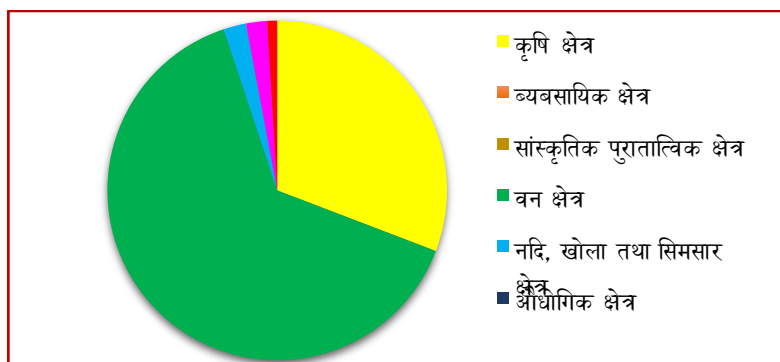

वडा नं. २

भू-उपयोग वर्गिकरणको आधारमा अध्ययन तथा अवलोकनको आधारमा खसडछान्ना गाउँपालिकाको वडा नं. २ को जम्मा क्षेत्रफल १,५१०.०० हेक्टर रहेको छ। जसमध्ये कृषि क्षेत्र ४६५.२ हेक्टर (३०.८%), व्यवसायिक क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र ०.२ हेक्टर (०.०%), वन क्षेत्र ९६७.५ हेक्टर (६४.१%), नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र ३२.६ हेक्टर (२.२%), औद्योगिक क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), खानी तथा खनिज क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), अन्य क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र ३०.२ हेक्टर (२.०%), आवासीय क्षेत्र १४.३ हेक्टर (०.९%) क्षेत्रफलमा वर्गिकरण गरिएको छ।

तालिका ६ वडा नं. २ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था

भू-उपयोग वर्गिकरण	जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	क्षेत्रफल (%)
कृषि क्षेत्र	४६५.१८	३०.८१%
व्यवसायिक क्षेत्र	०.०४	०.००%
सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	०.२१	०.०१%
वन क्षेत्र	९६७.४६	६४.०७%
नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	३२.६२	२.१६%
औद्योगिक क्षेत्र	०.०३	०.००%
खानी तथा खनिज क्षेत्र	०.००	०.००%
अन्य क्षेत्र	०.००	०.००%
सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	३०.१५	२.००%
आवासीय क्षेत्र	१४.३०	०.९५%
जम्मा	१५१०.००	१००.००%

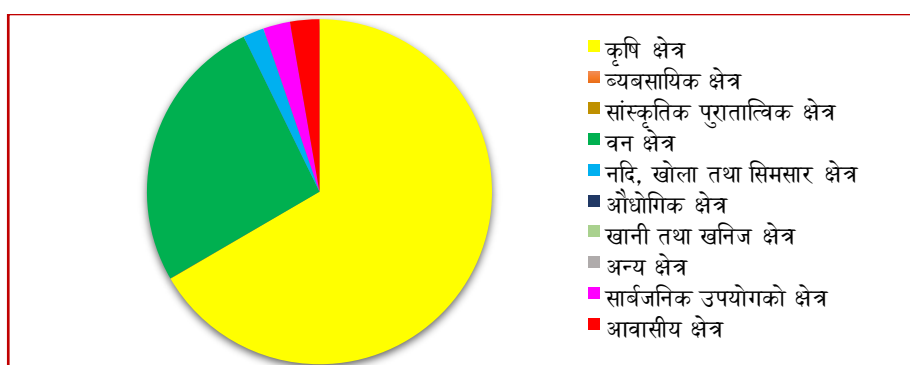

वडा नं. ३

भू-उपयोग वर्गिकरणको आधारमा अध्ययन तथा अवलोकनको आधारमा खसडछान्ना गाउँपालिकाको वडा नं. ३ को जम्मा क्षेत्रफल ६२९.६० हेक्टर रहेको छ। जसमध्ये कृषि क्षेत्र ४१९.३ हेक्टर (६६.६%), व्यवसायिक क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र ०.१ हेक्टर (०.०%), वन क्षेत्र १६४.५ हेक्टर (२६.१%), नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र १२.४ हेक्टर (२.०%), औधोगिक क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), खानी तथा खनिज क्षेत्र ०.१ हेक्टर (०.०%), अन्य क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र १५.९ हेक्टर (२.५%), आवासीय क्षेत्र १७.३ हेक्टर (२.७%) क्षेत्रफलमा वर्गिकरण गरिएको छ।

तालिका ७ वडा नं. ३ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था

भू-उपयोग वर्गिकरण	जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	क्षेत्रफल (%)
कृषि क्षेत्र	४१९.२८	६६.६०%
व्यवसायिक क्षेत्र	०.०२	०.००%
सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	०.१५	०.०२%
वन क्षेत्र	१६४.५४	२६.१३%
नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	१२.३६	१.९६%
औधोगिक क्षेत्र	०.००	०.००%
खानी तथा खनिज क्षेत्र	०.०८	०.०१%
अन्य क्षेत्र	०.००	०.००%
सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	१५.८८	२.५२%
आवासीय क्षेत्र	१७.२८	२.७४%
जम्मा	६२९.६०	१००.००%

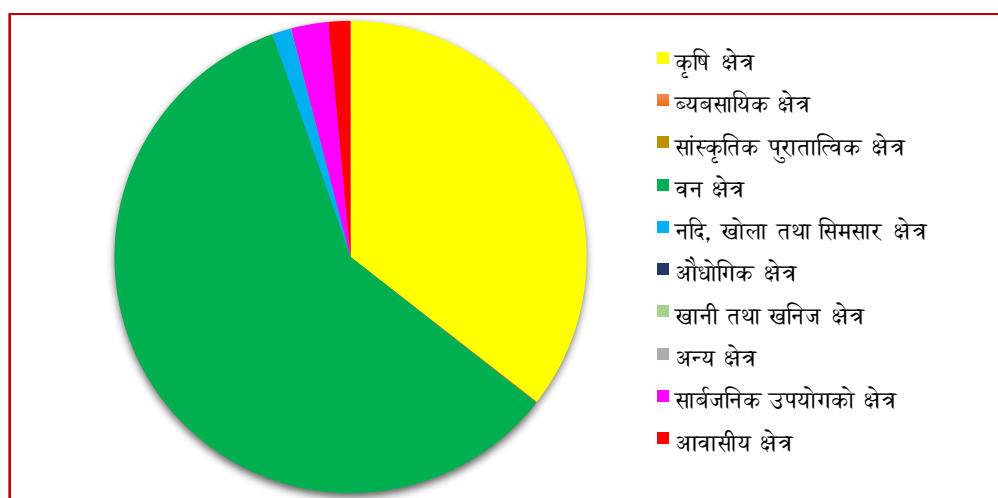

वडा नं. ४

भू-उपयोग वर्गिकरणको आधारमा अध्ययन तथा अवलोकनको आधारमा खसडछान्ना गाउँपालिकाको वडा नं. ४ को जम्मा क्षेत्रफल १,१७३.१३ हेक्टर रहेको छ। जसमध्ये कृषि क्षेत्र ४१६.८ हेक्टर (३५.५%), व्यवसायिक क्षेत्र ०.३ हेक्टर (०.०%), सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र ०.३ हेक्टर (०.०%), वन क्षेत्र ६९२.६ हेक्टर (५९.०%), नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र १५.२ हेक्टर (१.३%), औद्योगिक क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), खानी तथा खनिज क्षेत्र ०.२ हेक्टर (०.०%), अन्य क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र ३०.० हेक्टर (२.६%), आवासीय क्षेत्र १७.६ हेक्टर (१.५%) क्षेत्रफलमा वर्गिकरण गरिएको छ।

तालिका ८ वडा नं. ४ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था

भू-उपयोग वर्गिकरण	जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	क्षेत्रफल (%)
कृषि क्षेत्र	४१६.८२	३५.५३%
व्यवसायिक क्षेत्र	०.३५	०.०३%
सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	०.३५	०.०३%
वन क्षेत्र	६९२.६१	५९.०४%
नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	१५.१८	१.२९%
औद्योगिक क्षेत्र	०.००	०.००%
खानी तथा खनिज क्षेत्र	०.२४	०.०२%
अन्य क्षेत्र	०.००	०.००%
सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	२९.९९	२.५६%
आवासीय क्षेत्र	१७.६०	१.५०%
जम्मा	११७३.१३	१००.००%

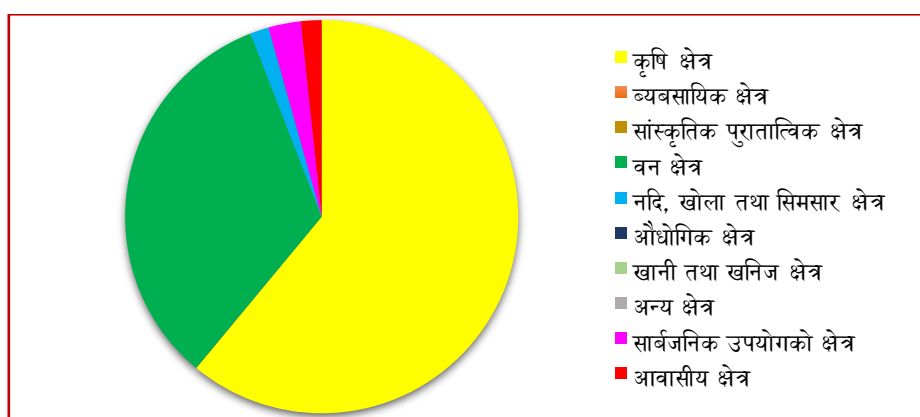

वडा नं. ५

भू-उपयोग वर्गिकरणको आधारमा अध्ययन तथा अवलोकनको आधारमा **खसडछान्ना** गाउँपालिकाको वडा नं. ५ को जम्मा क्षेत्रफल १,३२२.३० हेक्टर रहेको छ। जसमध्ये कृषि क्षेत्र ८०६.८ हेक्टर (६१.०%), व्यवसायिक क्षेत्र ०.१ हेक्टर (०.०%), सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र ०.२ हेक्टर (०.०%), वन क्षेत्र ४३७.३ हेक्टर (३३.१%), नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र २०.३ हेक्टर (१.५%), औद्योगिक क्षेत्र ०.१ हेक्टर (०.०%), खानी तथा खनिज क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), अन्य क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र ३५.२ हेक्टर (२.७%), आवासीय क्षेत्र २२.४ हेक्टर (१.७%) क्षेत्रफलमा वर्गिकरण गरिएको छ।

तालिका ९ वडा नं. ५ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था

भू-उपयोग वर्गिकरण	जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	क्षेत्रफल (%)
कृषि क्षेत्र	८०६.७७	६१.०१%
व्यवसायिक क्षेत्र	०.०५	०.००%
सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	०.१६	०.०१%
वन क्षेत्र	४३७.३१	३३.०७%
नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	२०.२६	१.५३%
औद्योगिक क्षेत्र	०.०८	०.०१%
खानी तथा खनिज क्षेत्र	०.००	०.००%
अन्य क्षेत्र	०.००	०.००%
सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	३५.२४	२.६७%
आवासीय क्षेत्र	२२.४३	१.७०%
जम्मा	८०६.७७	६१.०१%

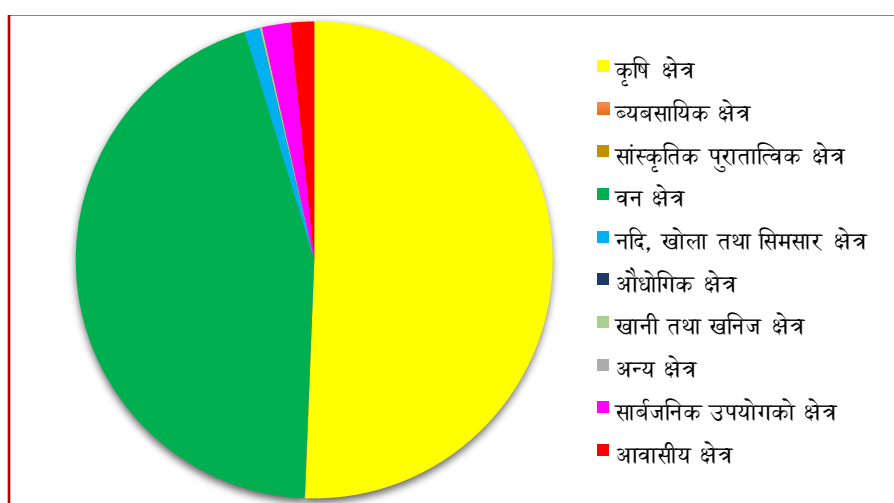
वृत्तचित्र नं. ६ वडा नं. ५ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था

वडा नं. ६

भू-उपयोग वर्गिकरणको आधारमा अध्ययन तथा अवलोकनको आधारमा खसडछान्ना गाउँपालिकाको वडा नं. ६ को जम्मा क्षेत्रफल १,३१९.३२ हेक्टर रहेको छ। जसमध्ये कृषि क्षेत्र ६६७.९ हेक्टर (५०.६%), व्यवसायिक क्षेत्र ०.१ हेक्टर (०.०%), सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र ०.३ हेक्टर (०.०%), वन क्षेत्र ५८८.९ हेक्टर (४४.६%), नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र १३.६ हेक्टर (१.०%), औद्योगिक क्षेत्र ०.२ हेक्टर (०.०%), खानी तथा खनिज क्षेत्र १.९ हेक्टर (०.१%), अन्य क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र २५.३ हेक्टर (१.९%), आवासीय क्षेत्र २१.१ हेक्टर (१.६%) क्षेत्रफलमा वर्गिकरण गरिएको छ।

तालिका १० वडा नं. ६ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था

भू-उपयोग वर्गिकरण	जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	क्षेत्रफल (%)
कृषि क्षेत्र	६६७.८७	५०.६२%
व्यवसायिक क्षेत्र	०.०६	०.००%
सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	०.३४	०.०३%
वन क्षेत्र	५८८.९३	४४.६४%
नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	१३.६१	१.०३%
औद्योगिक क्षेत्र	०.१८	०.०१%
खानी तथा खनिज क्षेत्र	१.८६	०.१४%
अन्य क्षेत्र	०.००	०.००%
सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	२५.३५	१.९२%
आवासीय क्षेत्र	२१.१२	१.६०%
जम्मा	१३१९.३२	१००.००%

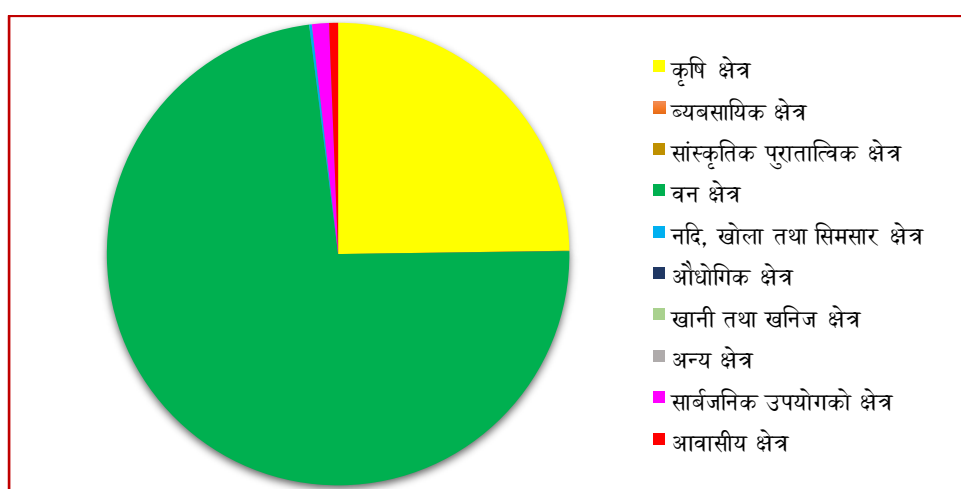

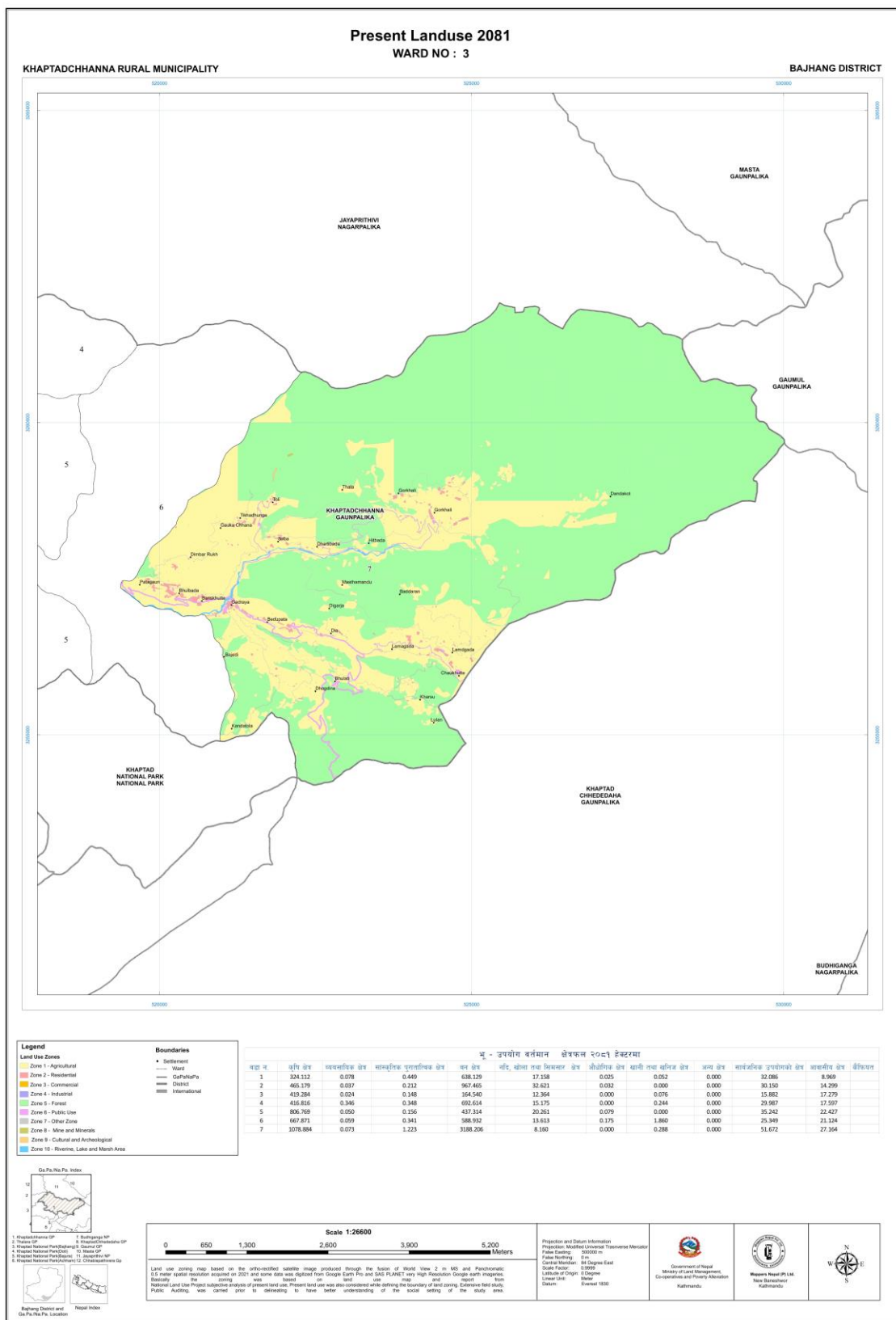
वडा नं. ७

भू-उपयोग वर्गिकरणको आधारमा अध्ययन तथा अवलोकनको आधारमा खसडछान्ना गाउँपालिकाको वडा नं. ७ को जम्मा क्षेत्रफल ४,३५५.६७ हेक्टर रहेको छ। जसमध्ये कृषि क्षेत्र १,०७८.९ हेक्टर (२४.८%), व्यवसायिक क्षेत्र ०.१ हेक्टर (०.०%), सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र १.२ हेक्टर (०.०%), वन क्षेत्र ३,१८८.२ हेक्टर (७३.२%), नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र ८.२ हेक्टर (०.२%), औधोगिक क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), खानी तथा खनिज क्षेत्र ०.३ हेक्टर (०.०%), अन्य क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र ५१.७ हेक्टर (१.२%), आवासीय क्षेत्र २७.२ हेक्टर (०.६%) क्षेत्रफलमा वर्गिकरण गरिएको छ।

तालिका ११ वडा नं. ७ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था

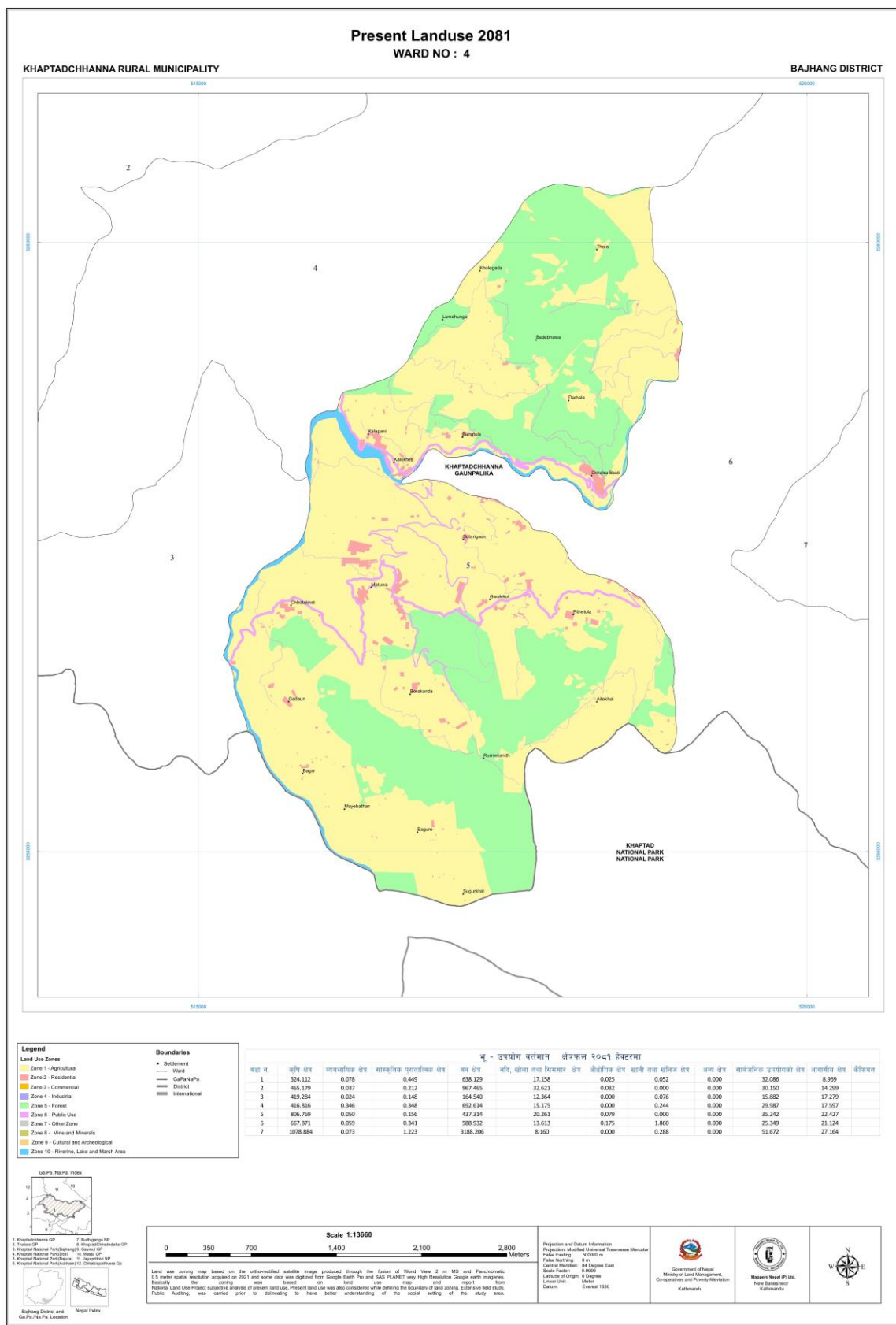
भू-उपयोग वर्गिकरण	जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	क्षेत्रफल (%)
कृषि क्षेत्र	१०७८.८८	२४.७७%
व्यवसायिक क्षेत्र	०.०७	०.००%
सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	१.२२	०.०३%
वन क्षेत्र	३१८८.२१	७३.२०%
नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	८.१६	०.१९%
औधोगिक क्षेत्र	०.००	०.००%
खानी तथा खनिज क्षेत्र	०.२९	०.०१%
अन्य क्षेत्र	०.००	०.००%
सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	५१.६७	१.१९%
आवासीय क्षेत्र	२७.१६	०.६२%
जम्मा	१४६७.५४	१००.००%

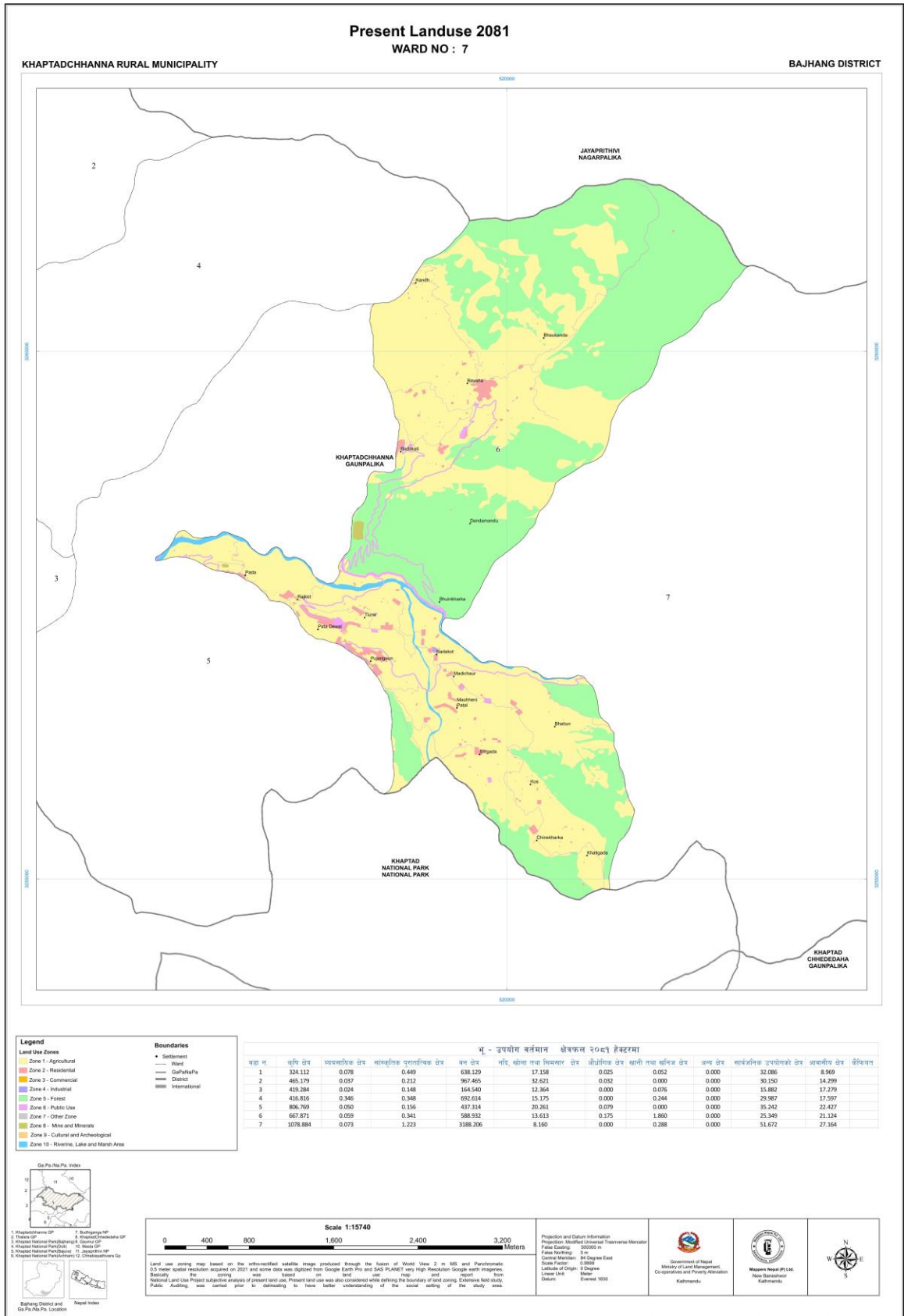

नक्सा १० वडा नं. ३ को वर्तमान भूउपयोग नक्सा

नक्सा ११ वडा नं. ४ को वर्तमान भूउपयोग नक्सा

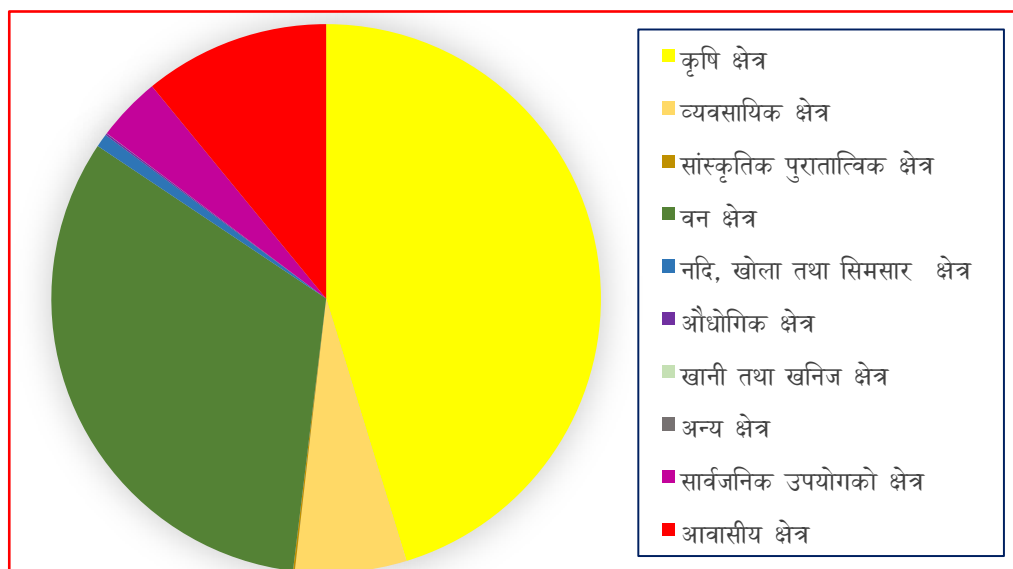

नक्सा १४ वडा नं. ७ को वर्तमान भूउपयोग नक्सा

४.३. गाउँपालिकाको आगामी १०/१५ वर्षको भू-उपयोगको वडागत भू-उपयोग योजना आगामी १०—१५ वर्षको अवस्थालाई प्रक्षेपण गरेर हेर्दा खसडछान्ना गाउँपालिकाको खेतीयोग्य जमिन ३५८३.०४ हेक्टरमा सिमित हुने देखिन्छ। अर्का तर्फ बढ्दो जनसंख्याको चाप र बसाइँसराइको कारण शहरी क्षेत्रको विस्तार हुने र आवासीय क्षेत्र ४८९.०७ हेक्टर पुग्नेछ। व्यावसायिक क्षेत्रमा भने व्यापक विस्तार हुने देखिन्छ र आगामी १५ वर्षमा व्यावसायिक क्षेत्र २३२.१५ हेक्टर भू-भाग ओगट्ने प्रक्षेपण गर्न सकिन्छ। भू-उपयोगको सन्दर्भमा देखिने परिवर्तन तथा उतारचढावहरूलाई विभिन्न प्रकारका मानवीय र प्राकृतिक तत्वहरूको महत्वपूर्ण भूमिका हुन्छ। खसडछान्ना गाउँपालिकाको आगामी १०—१५ वर्षमा हुने भूउपयोगको प्रक्षेपणलाई तल दिइएका तालिकाहरूमा गरिएको छ भने प्रत्येक वडाको वडागत भूउपयोग परिवर्तनको प्रक्षेपित विवरण पनि राखिएको छ।

तालिका १२ खसडछान्ना गाउँपालिकाको आगामी १०-१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण

भूउपयोग वर्गिकरण	जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	क्षेत्रफल (%)
कृषि क्षेत्र	१११३८.८६	४५.२७%
व्यवसायिक क्षेत्र	१६११.०२	६.५५%
सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	२६.५५	०.११%
वन क्षेत्र	७९८५.२३	३२.४५%
नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	१९३.३२	०.७९%
औधोगिक क्षेत्र	२६.३३	०.११%
खानी तथा खनिज क्षेत्र	२.३३	०.०१%
अन्य क्षेत्र	०.	०.००%
सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	९३२.९४	३.७९%
आवासीय क्षेत्र	२६८७.६८	१०.९२%
जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	२४६०४.२६	१००.००%

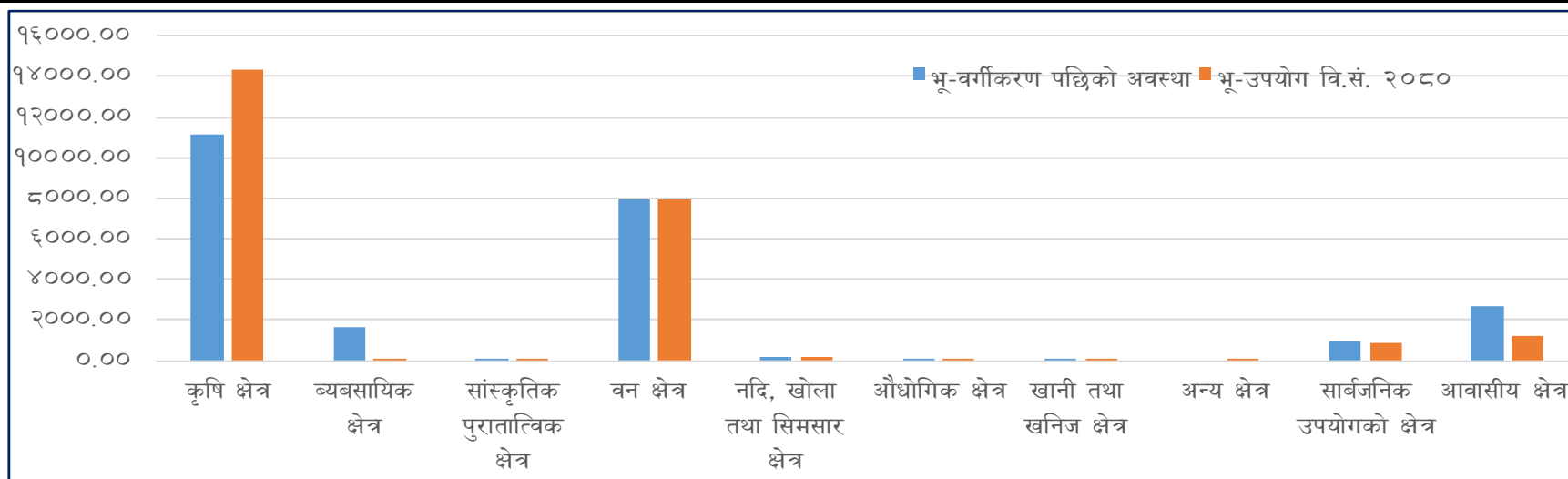
वृत्तचित्र नं. ९ खसडछान्ना गाउँपालिकाको भूउपयोगको वर्गिकरण

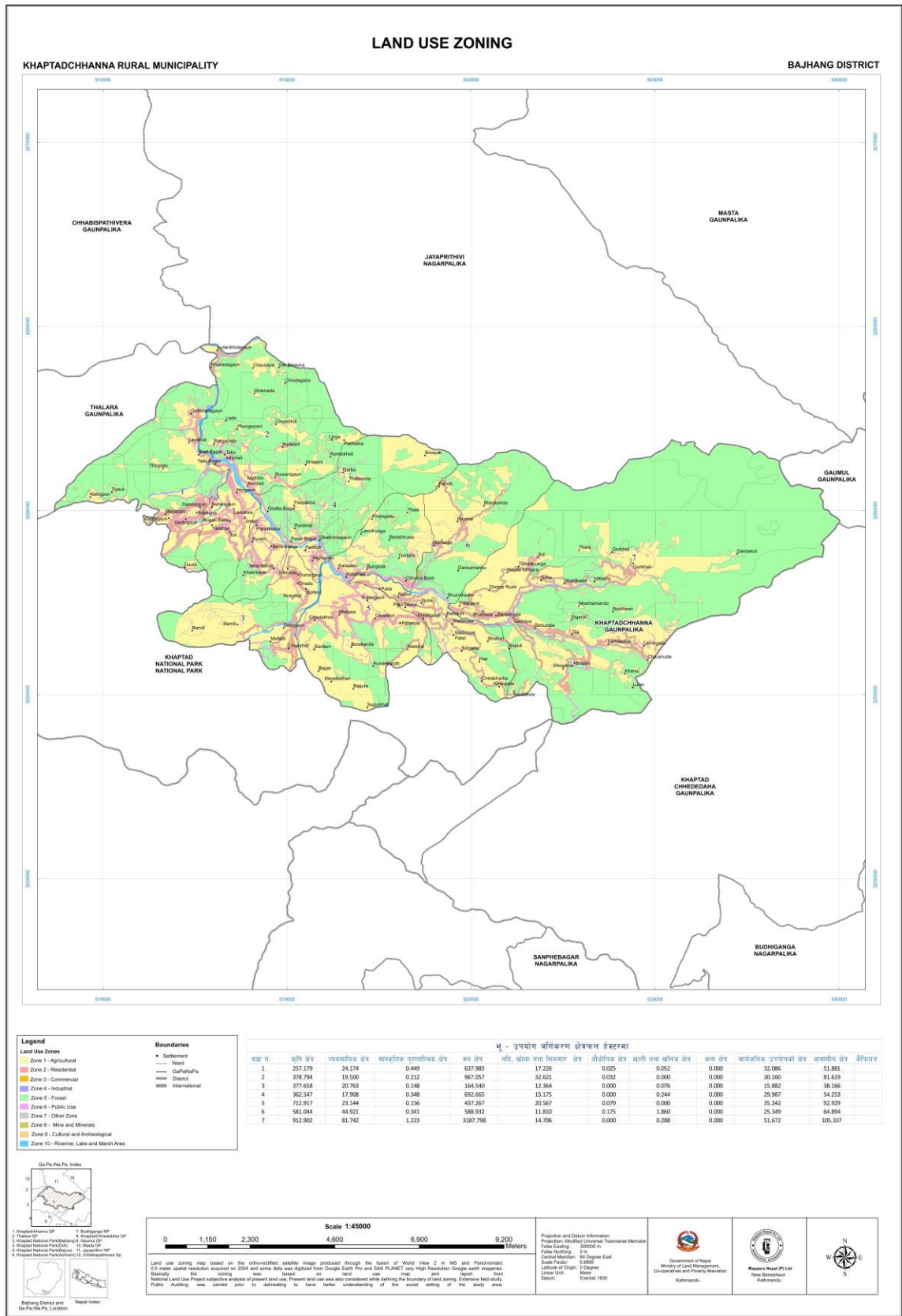
तालिका १३ खसडछान्ना गाउँपालिकाको आगामी १०-१५ वर्षको वडागत भू-उपयोगको प्रक्षेपण तथा वर्गीकरण

वडा न.	कृषि क्षेत्र	व्यवसायिक क्षेत्र	सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औधोगिक क्षेत्र	खानी तथा खनिज क्षेत्र	अन्य क्षेत्र	सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	कैफियत
1	257.179	24.174	0.449	637.985	17.226	0.025	0.052	0.000	32.086	51.881	
2	378.794	19.500	0.212	967.057	32.621	0.032	0.000	0.000	30.160	81.619	
3	377.658	20.763	0.148	164.540	12.364	0.000	0.076	0.000	15.882	38.166	
4	362.547	17.908	0.348	692.665	15.175	0.000	0.244	0.000	29.987	54.253	
5	712.917	23.144	0.156	437.267	20.567	0.079	0.000	0.000	35.242	92.929	
6	581.044	44.921	0.341	588.932	11.810	0.175	1.860	0.000	25.349	64.894	
7	912.902	81.742	1.223	3187.798	14.706	0.000	0.288	0.000	51.672	105.337	
कुल जम्मा	३५८३.०४	२३२.१५	२.८८	६६७६.२४	१२४.४७	०.३१	२.५२	०.००	२२०.३८	४८९.०८	

तालिका १४ गाउँपालिका को भू उपयोगको अवस्था वि.सं. २०८० र भू उपयोग वर्गीकरण पछिको अवस्थाको तुलना

भू-उपयोग	कृषि क्षेत्र	ब्यवसायिक क्षेत्र	सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औधोगिक क्षेत्र	खानी तथा खनिज क्षेत्र	अन्य क्षेत्र	सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र
भू-उपयोग वि.सं. २०८०	१४३१३.८८	१३.७०	१८.९९	७९४०.७०	१९३.५८	२०.९८	२.१०	९४.९९	८५१.७८	१२५८.९२
भू-वर्गीकरण पछिको अवस्था	१११३८.८६	१६११.०२	२६.५५	७९८५.२३	१९३.३२	२६.३३	२.३३	०.००	९३२.९४	२६८७.६८
क्षेत्र परिवर्तन (%)	-२२.१८%	११६६३.१३%	३९.८१%	०.५६%	-०.१३%	२५.५१%	११.१३%	-१००.००%	९.५३%	११३.४९%

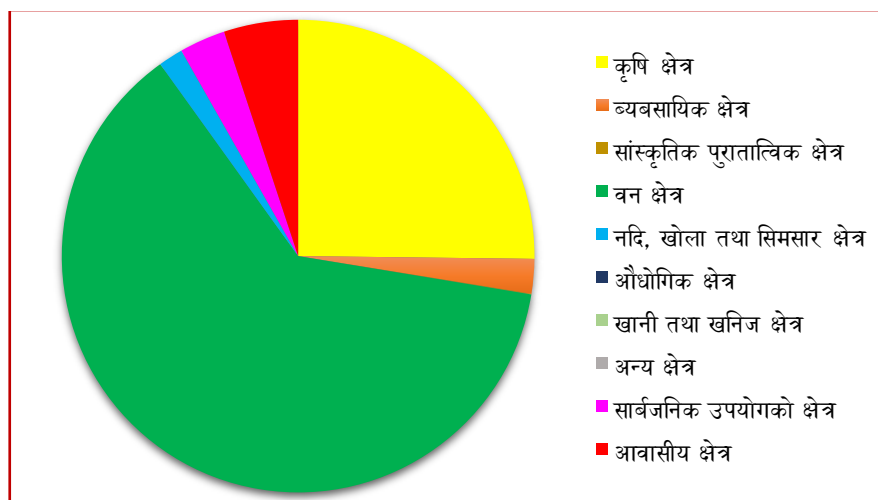
नक्सा १५ खसडछान्ना गाउँपालिकाको भू-उपयोग वर्गीकरण नक्सा

वडा नं. १ को भू-उपयोग वर्गीकरण

भू-उपयोग वर्गीकरणको आधारमा अध्ययन तथा अवलोकनको आधारमा खसडछान्ना गाउँपालिकाको वडा नं. १ को जम्मा क्षेत्रफल १,०२१.०६ हेक्टर रहेको छ। जसमध्ये कृषि क्षेत्र २५७.२ हेक्टर (२५.२%), व्यवसायिक क्षेत्र २४.२ हेक्टर (२.४%), सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र ०.४ हेक्टर (०.०%), वन क्षेत्र ६३८.० हेक्टर (६२.५%), नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र १७.२ हेक्टर (१.७%), औद्योगिक क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), खानी तथा खनिज क्षेत्र ०.१ हेक्टर (०.०%), अन्य क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र ३२.१ हेक्टर (३.१%), आवासीय क्षेत्र ५१.९ हेक्टर (५.१%) क्षेत्रफलमा वर्गीकरण गरिएको छ।

तालिका १५ वडा नं. १ को आगामी १०-१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण

भू-उपयोग वर्गीकरण	जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	क्षेत्रफल (%)
कृषि क्षेत्र	२५७.१८	२५.१९%
व्यवसायिक क्षेत्र	२४.१७	२.३७%
सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	०.४५	०.०४%
वन क्षेत्र	६३७.९८	६२.४८%
नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	१७.२३	१.६९%
औद्योगिक क्षेत्र	०.०२	०.००%
खानी तथा खनिज क्षेत्र	०.०५	०.०१%
अन्य क्षेत्र	०.००	०.००%
सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	३२.०९	३.१४%
आवासीय क्षेत्र	५१.८८	५.०८%
जम्मा क्षेत्रफल	१०२१.०६	१००.००%

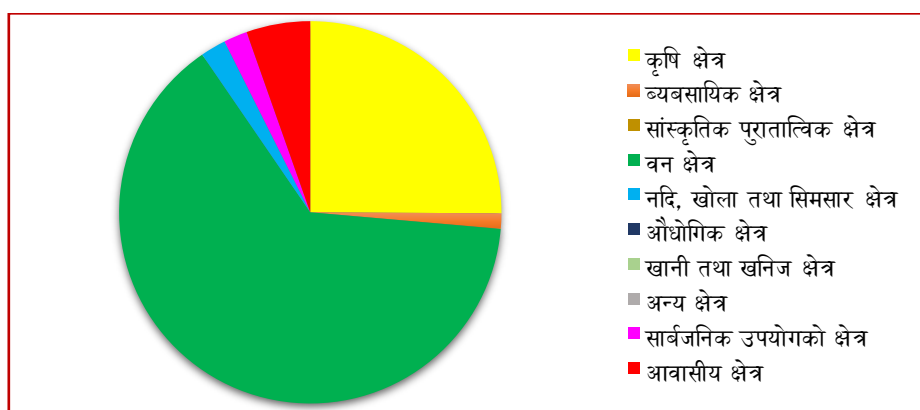

वडा नं. २ को भू-उपयोग प्रक्षेपण

भू-उपयोग वर्गिकरणको आधारमा अध्ययन तथा अवलोकनको आधारमा खसडछान्ना गाउँपालिकाको वडा नं. २ को जम्मा क्षेत्रफल १,५१०.०० हेक्टर रहेको छ। जसमध्ये कृषि क्षेत्र ३७८.८ हेक्टर (२५.१%), व्यवसायिक क्षेत्र १९.५ हेक्टर (१.३%), सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र ०.२ हेक्टर (०.०%), वन क्षेत्र ९६७.१ हेक्टर (६४.०%), नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र ३२.६ हेक्टर (२.२%), औद्योगिक क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), खानी तथा खनिज क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), अन्य क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र ३०.२ हेक्टर (२.०%), आवासीय क्षेत्र ८१.६ हेक्टर (५.४%) क्षेत्रफलमा वर्गिकरण गरिएको छ।

तालिका १६ वडा नं. २ को आगामी १०-१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण

भू-उपयोग वर्गिकरण	जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	क्षेत्रफल (%)
कृषि क्षेत्र	३७८.७९	२५.०९%
व्यवसायिक क्षेत्र	१९.५०	१.२९%
सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	०.२१	०.०१%
वन क्षेत्र	९६७.०६	६४.०४%
नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	३२.६२	२.१६%
औद्योगिक क्षेत्र	०.०३	०.००%
खानी तथा खनिज क्षेत्र	०.००	०.००%
अन्य क्षेत्र	०.००	०.००%
सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	३०.१६	२.००%
आवासीय क्षेत्र	८१.६२	५.४१%
जम्मा क्षेत्रफल	१५१०.००	१००.००%

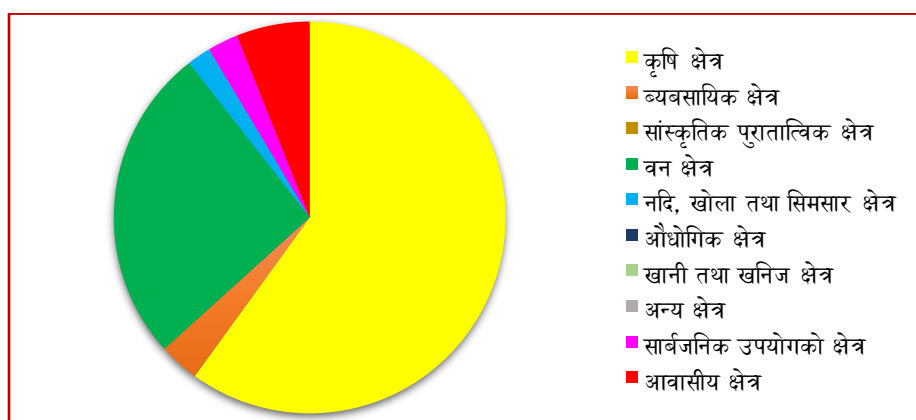

वडा नं. ३ को भू-उपयोग प्रक्षेपण

भू-उपयोग वर्गिकरणको आधारमा अध्ययन तथा अवलोकनको आधारमा खसडछान्ना गाउँपालिकाको वडा नं. ३ को जम्मा क्षेत्रफल ६२९.६० हेक्टर रहेको छ। जसमध्ये कृषि क्षेत्र ३७७.७ हेक्टर (६०.०%), व्यवसायिक क्षेत्र २०.८ हेक्टर (३.३%), सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र ०.१ हेक्टर (०.०%), वन क्षेत्र १६४.५ हेक्टर (२६.१%), नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र १२.४ हेक्टर (२.०%), औधोगिक क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), खानी तथा खनिज क्षेत्र ०.१ हेक्टर (०.०%), अन्य क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र १५.९ हेक्टर (२.५%), आवासीय क्षेत्र ३८.२ हेक्टर (६.१%) क्षेत्रफलमा वर्गिकरण गरिएको छ।

तालिका १७ वडा नं. ३ को आगामी १० – १५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण

भू-उपयोग वर्गिकरण	जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	क्षेत्रफल (%)
कृषि क्षेत्र	३७७.६६	५९.९८%
व्यवसायिक क्षेत्र	२०.७६	३.३०%
सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	०.१५	०.०२%
वन क्षेत्र	१६४.५४	२६.१३%
नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	१२.३६	१.९६%
औधोगिक क्षेत्र	०.००	०.००%
खानी तथा खनिज क्षेत्र	०.०८	०.०१%
अन्य क्षेत्र	०.००	०.००%
सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	१५.८८	२.५२%
आवासीय क्षेत्र	३८.१७	६.०६%
जम्मा क्षेत्रफल	६२९.६०	१००.००%

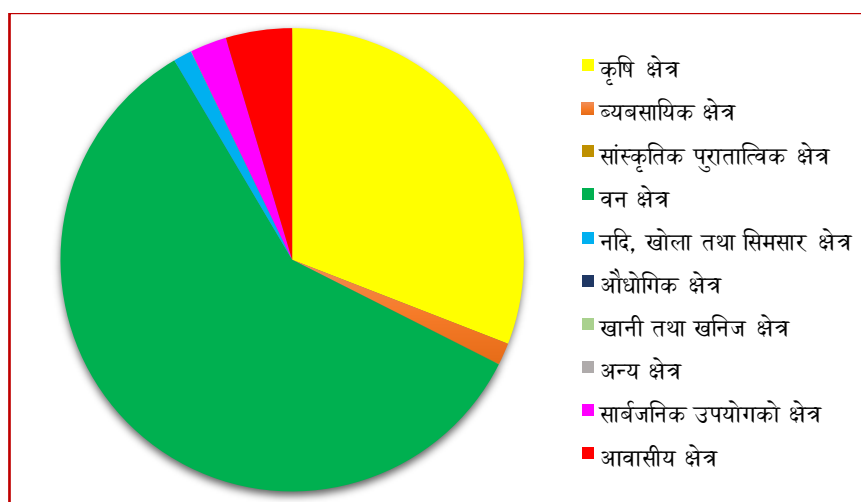

वडा नं. ४ को भू-उपयोग प्रक्षेपण

भू-उपयोग वर्गिकरणको आधारमा अध्ययन तथा अवलोकनको आधारमा खसडछान्ना गाउँपालिकाको वडा नं. ४ को जम्मा क्षेत्रफल १,१७३.१३ हेक्टर रहेको छ। जसमध्ये कृषि क्षेत्र ३६२.५ हेक्टर (३०.९%), व्यवसायिक क्षेत्र १७.९ हेक्टर (१.५%), सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र ०.३ हेक्टर (०.०%), वन क्षेत्र ६९२.७ हेक्टर (५९.०%), नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र १५.२ हेक्टर (१.३%), औधोगिक क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), खानी तथा खनिज क्षेत्र ०.२ हेक्टर (०.०%), अन्य क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र ३०.० हेक्टर (२.६%), आवासीय क्षेत्र ५४.३ हेक्टर (४.६%) क्षेत्रफलमा वर्गिकरण गरिएको छ।

तालिका १८ वडा नं. ४ को आगामी १०-१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण

भू-उपयोग वर्गिकरण	जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	क्षेत्रफल (%)
कृषि क्षेत्र	३६२.५५	३०.९०%
व्यवसायिक क्षेत्र	१७.९१	१.५३%
सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	०.३५	०.०३%
वन क्षेत्र	६९२.६७	५९.०४%
नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	१५.१८	१.२९%
औधोगिक क्षेत्र	०.००	०.००%
खानी तथा खनिज क्षेत्र	०.२४	०.०२%
अन्य क्षेत्र	०.००	०.००%
सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	२९.९९	२.५६%
आवासीय क्षेत्र	५४.२५	४.६२%
जम्मा क्षेत्रफल	११७३.१३	१००.००%

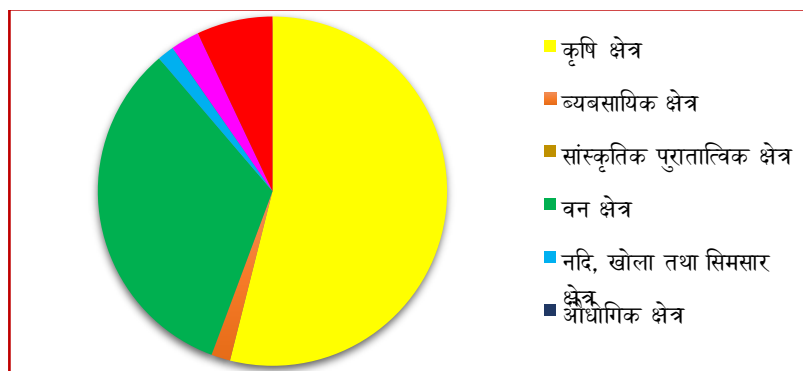
वृत्तचित्र नं. १३ वडा नं. ४ को आगामी १०-१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण

वडा नं. ५ को भू-उपयोग प्रक्षेपण

भू-उपयोग वर्गिकरणको आधारमा अध्ययन तथा अवलोकनको आधारमा खसडछान्ना गाउँपालिकाको वडा नं. ५ को जम्मा क्षेत्रफल १,३२२.३० हेक्टर रहेको छ। जसमध्ये कृषि क्षेत्र ७१२.९ हेक्टर (५३.९%), व्यवसायिक क्षेत्र २३.१ हेक्टर (१.८%), सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र ०.२ हेक्टर (०.०%), वन क्षेत्र ४३७.३ हेक्टर (३३.१%), नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र २०.६ हेक्टर (१.६%), औद्योगिक क्षेत्र ०.१ हेक्टर (०.०%), खानी तथा खनिज क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), अन्य क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र ३५.२ हेक्टर (२.७%), आवासीय क्षेत्र ९२.९ हेक्टर (७.०%) क्षेत्रफलमा वर्गिकरण गरिएको छ।

तालिका १९ वडा नं. ५ को आगामी १०-१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण

भू-उपयोग वर्गिकरण	जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	क्षेत्रफल (%)
कृषि क्षेत्र	७१२.९२	५३.९१%
व्यवसायिक क्षेत्र	२३.१४	१.७५%
सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	०.१६	०.०१%
वन क्षेत्र	४३७.२७	३३.०७%
नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	२०.५७	१.५६%
औद्योगिक क्षेत्र	०.०८	०.०१%
खानी तथा खनिज क्षेत्र	०.००	०.००%
अन्य क्षेत्र	०.००	०.००%
सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	३५.२४	२.६७%
आवासीय क्षेत्र	१८९.८१	११.७३%
जम्मा क्षेत्रफल	१६१८.६४	१००.००%

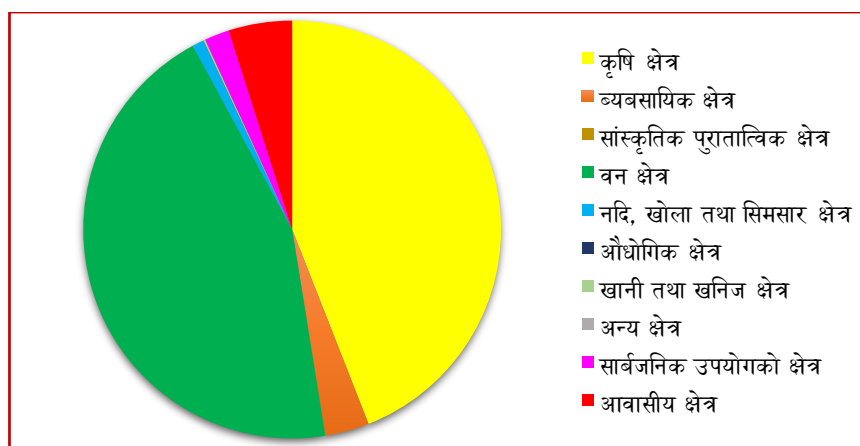

वडा नं. ६ को भू-उपयोग प्रक्षेपण

भू-उपयोग वर्गिकरणको आधारमा अध्ययन तथा अवलोकनको आधारमा खसडछान्ना गाउँपालिकाको वडा नं. ६ को जम्मा क्षेत्रफल १,३१९.३२ हेक्टर रहेको छ। जसमध्ये कृषि क्षेत्र ५८१.० हेक्टर (४४.०%), व्यवसायिक क्षेत्र ४४.९ हेक्टर (३.४%), सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र ०.३ हेक्टर (०.०%), वन क्षेत्र ५८८.९ हेक्टर (४४.६%), नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र ११.८ हेक्टर (०.९%), औद्योगिक क्षेत्र ०.२ हेक्टर (०.०%), खानी तथा खनिज क्षेत्र १.९ हेक्टर (०.१%), अन्य क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र २५.३ हेक्टर (१.९%), आवासीय क्षेत्र ६४.९ हेक्टर (४.९%) क्षेत्रफलमा वर्गिकरण गरिएको छ।

तालिका २० वडा नं. ६ को आगामी १०-१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण

भू-उपयोग वर्गिकरण	जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	क्षेत्रफल (%)
कृषि क्षेत्र	५८१.०४	४४.०४%
व्यवसायिक क्षेत्र	४४.९२	३.४०%
सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	०.३४	०.०३%
वन क्षेत्र	५८८.९३	४४.६४%
नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	११.८१	०.९०%
औद्योगिक क्षेत्र	०.१८	०.०१%
खानी तथा खनिज क्षेत्र	१.८६	०.१४%
अन्य क्षेत्र	०.००	०.००%
सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	२५.३५	१.९२%
आवासीय क्षेत्र	६४.८९	४.९२%
जम्मा क्षेत्रफल	१३१९.३२	१००.००%

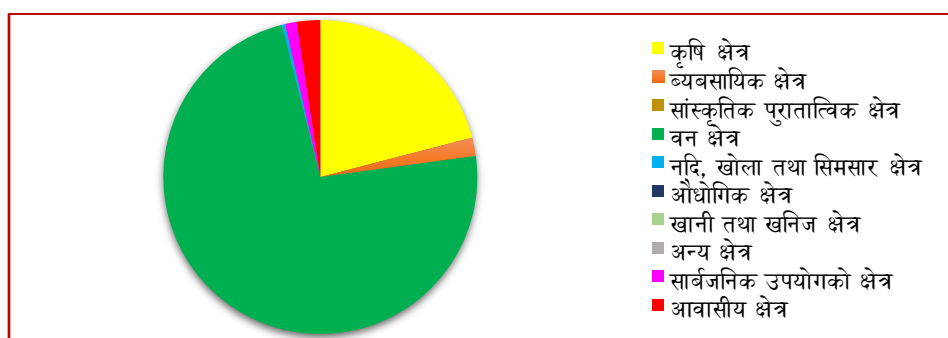

वडा नं. ७ को भू-उपयोग प्रक्षेपण

भू-उपयोग वर्गिकरणको आधारमा अध्ययन तथा अवलोकनको आधारमा खसडछान्ना गाउँपालिकाको वडा नं. ७ को जम्मा क्षेत्रफल ४,३५५.६७ हेक्टर रहेको छ। जसमध्ये कृषि क्षेत्र ९१२.९ हेक्टर (२१.०%), व्यवसायिक क्षेत्र ८१.७ हेक्टर (१.९%), सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र १.२ हेक्टर (०.०%), वन क्षेत्र ३,१८७.८ हेक्टर (७३.२%), नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र १४.७ हेक्टर (०.३%), औधोगिक क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), खानी तथा खनिज क्षेत्र ०.३ हेक्टर (०.०%), अन्य क्षेत्र ०.० हेक्टर (०.०%), सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र ५१.७ हेक्टर (१.२%), आवासीय क्षेत्र १०५.३ हेक्टर (२.४%) क्षेत्रफलमा वर्गिकरण गरिएको छ।

तालिका २१ वडा नं. ७ को आगामी १०-१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण

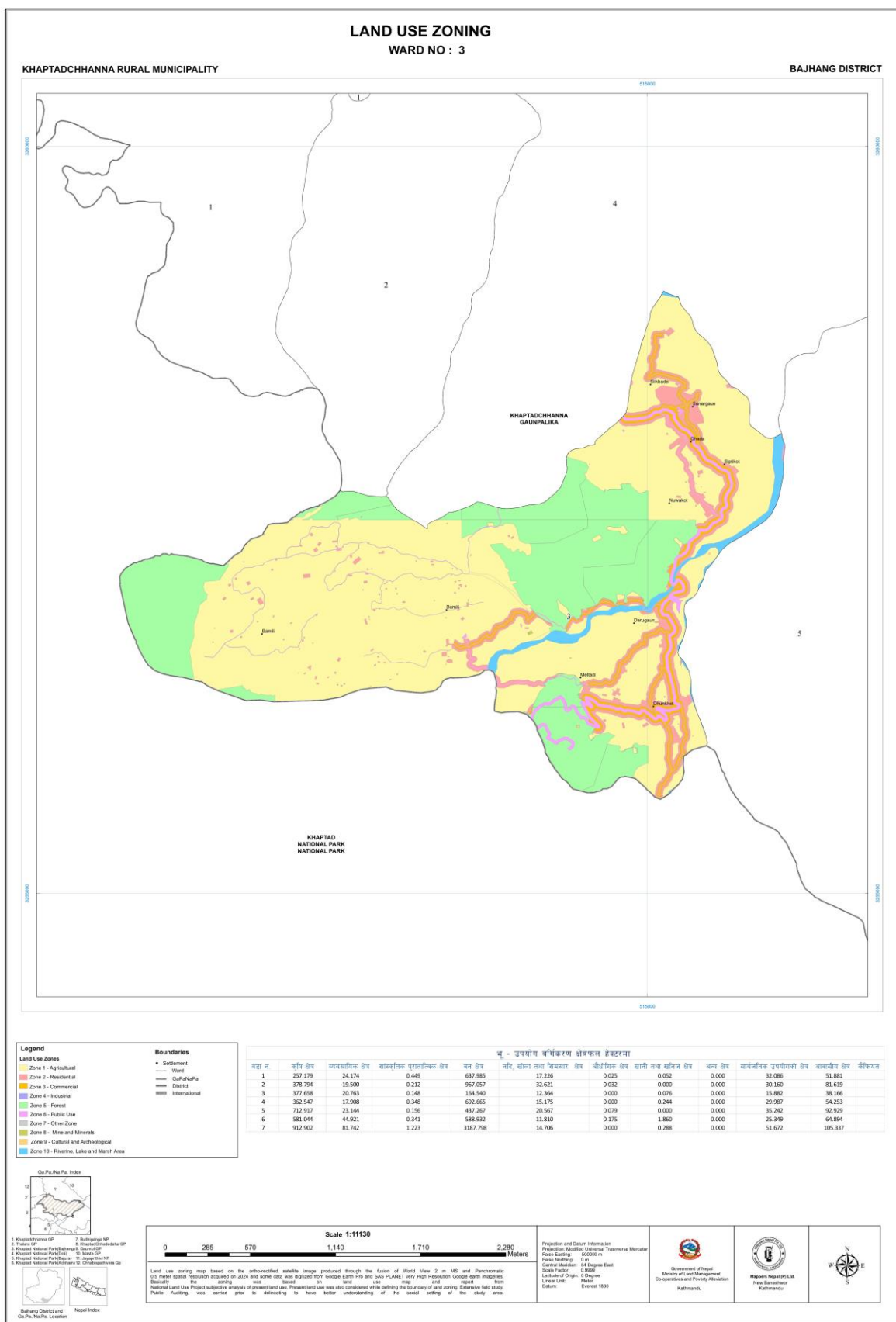
भू-उपयोग वर्गिकरण	जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	क्षेत्रफल (%)
कृषि क्षेत्र	९१२.९०	२०.९६%
व्यवसायिक क्षेत्र	८१.७४	१.८८%
सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	१.२२	०.०३%
वन क्षेत्र	३१८७.८०	७३.१९%
नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	१४.७१	०.३४%
औधोगिक क्षेत्र	०.००	०.००%
खानी तथा खनिज क्षेत्र	०.२९	०.०१%
अन्य क्षेत्र	०.००	०.००%
सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	५१.६७	१.१९%
आवासीय क्षेत्र	१०५.३४	२.४२%
जम्मा क्षेत्रफल	४३५५.६७	१००.००%

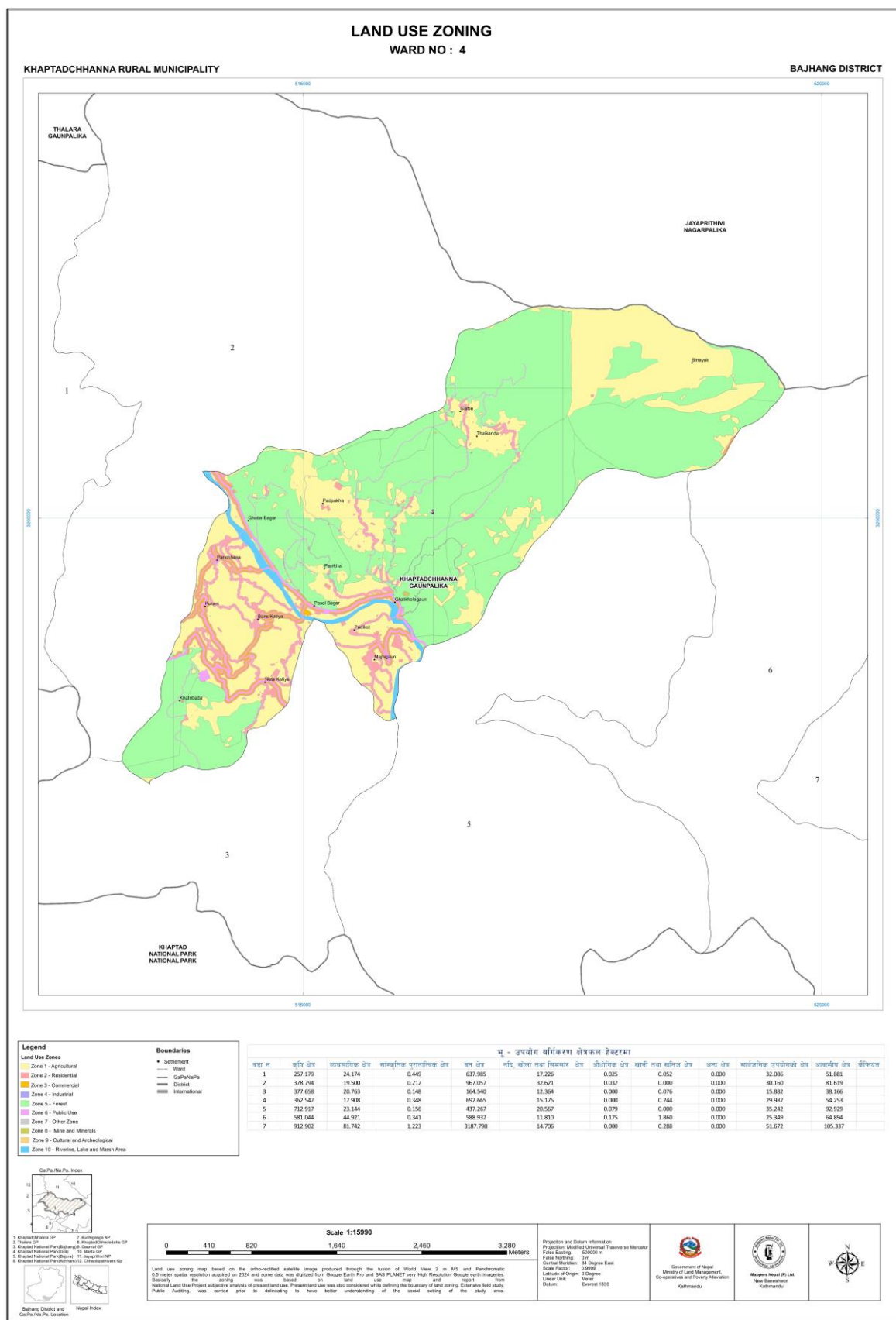
वृत्तचित्र नं. १६ वडा नं. ७ को आगामी १०-१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण

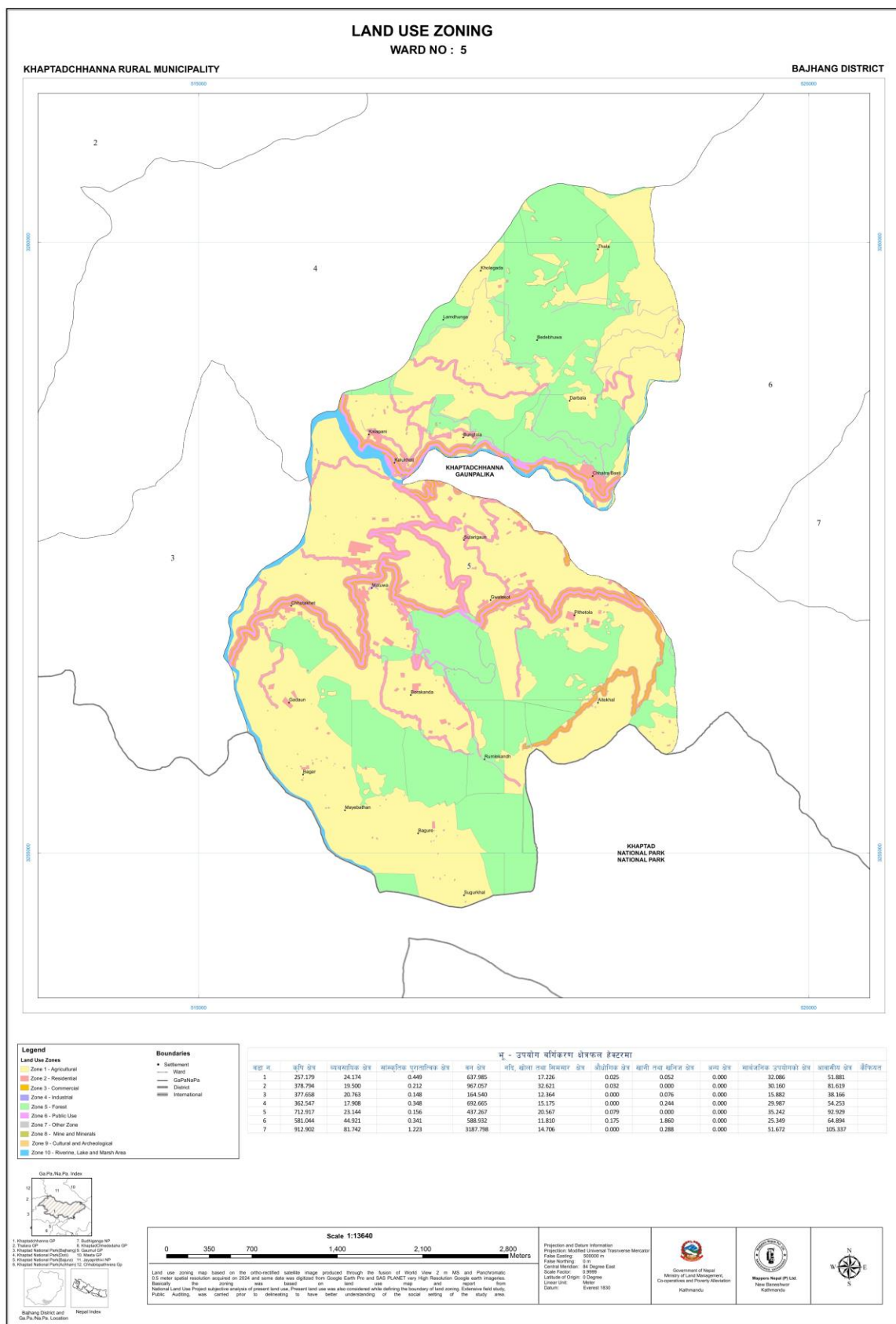
६८

International boundary shown in this map series does not suffice for validating the actual boundary line that exists on the ground.

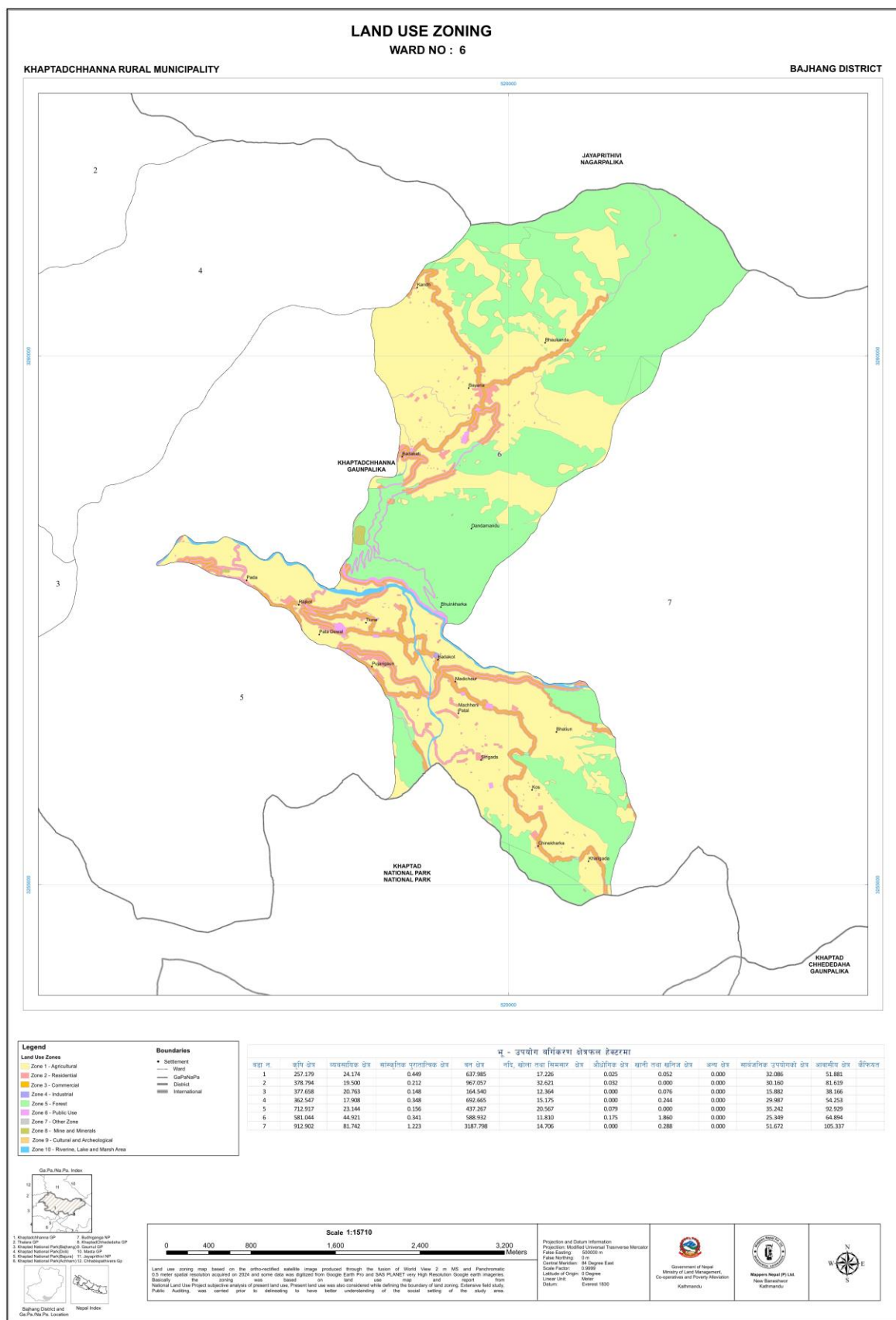

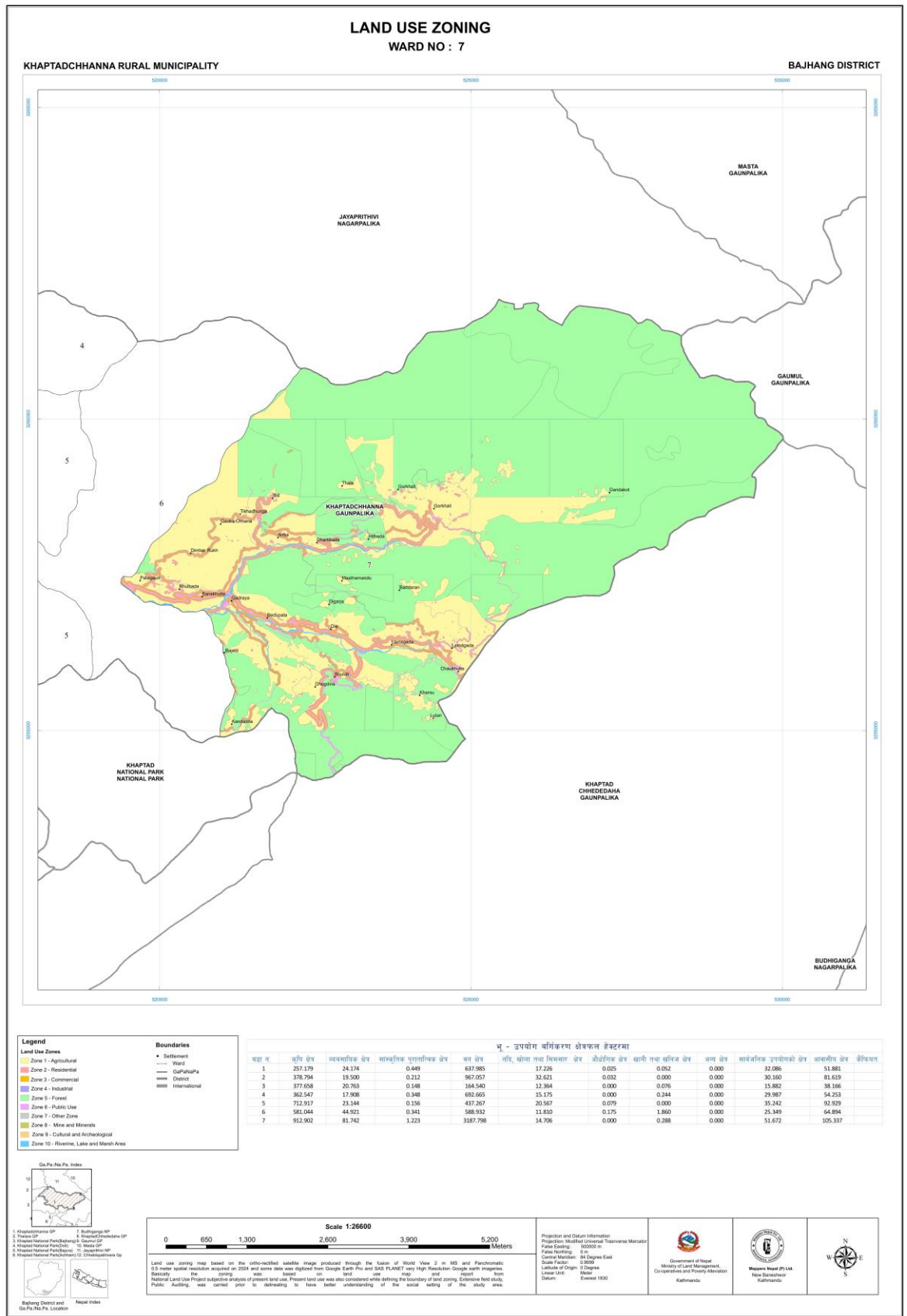
नक्सा १८ वडा नं. ३ को आगामी १०-१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण

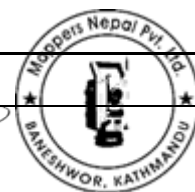

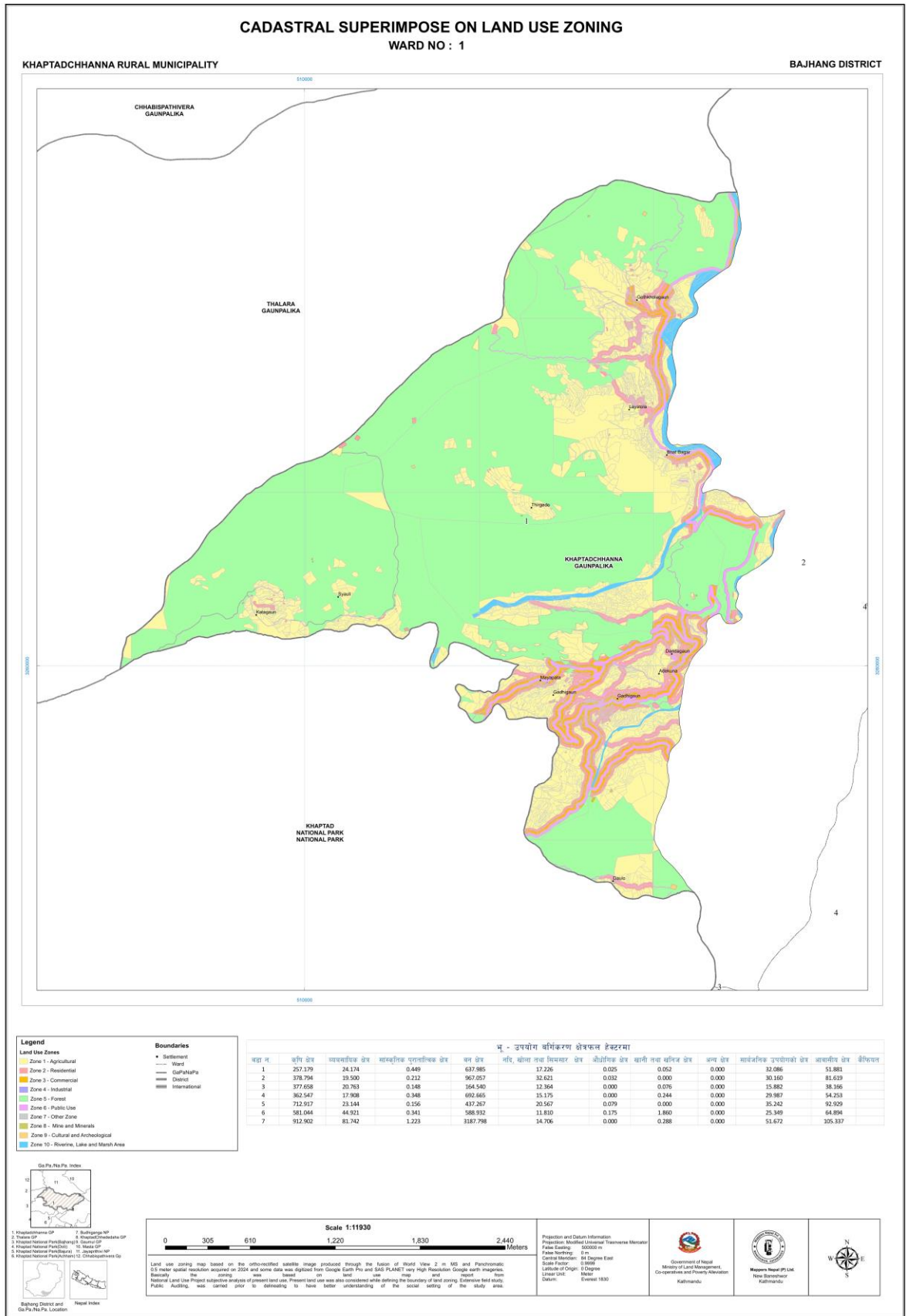
नक्सा २० वडा नं. ५ को आगामी १०-१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण

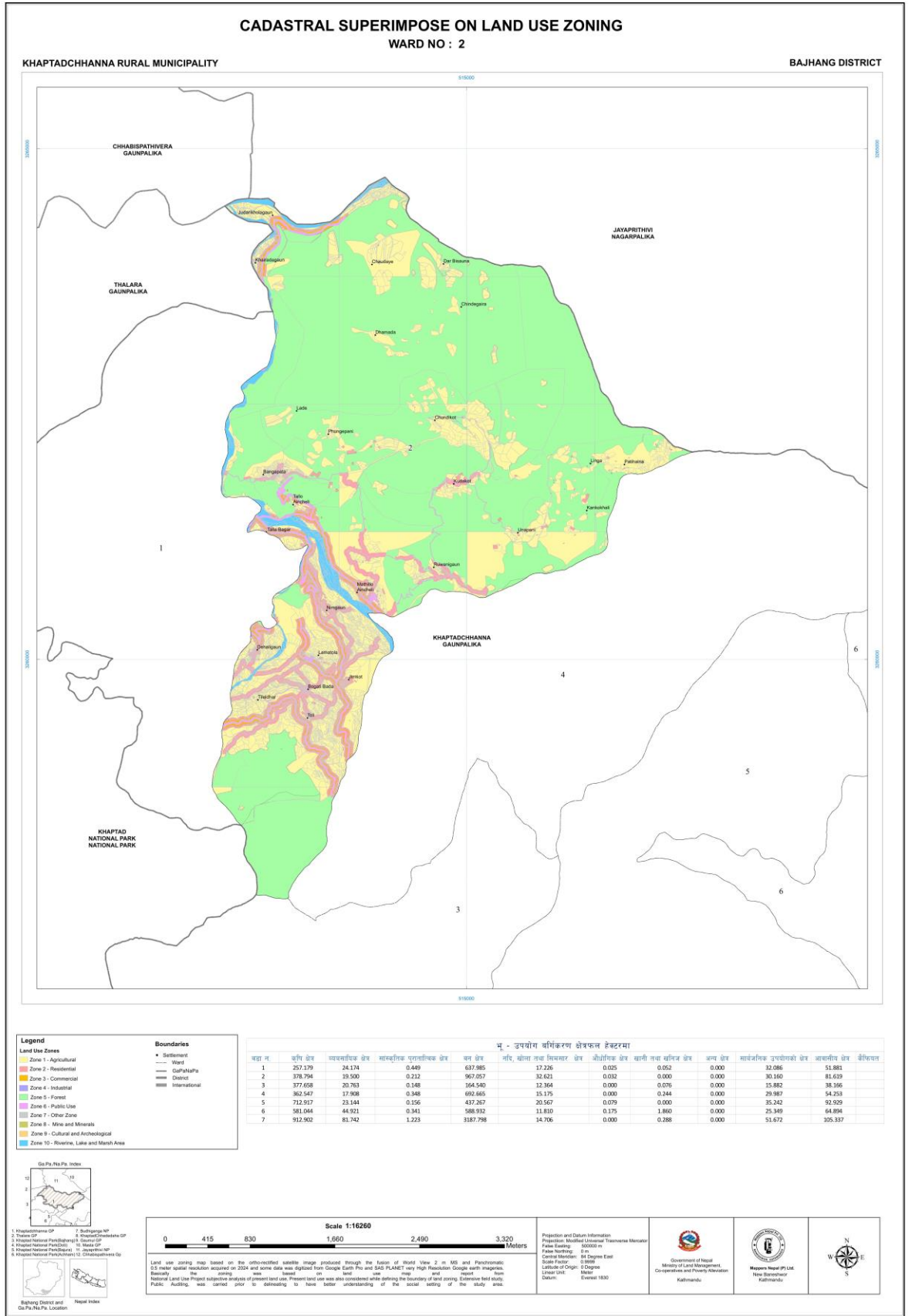

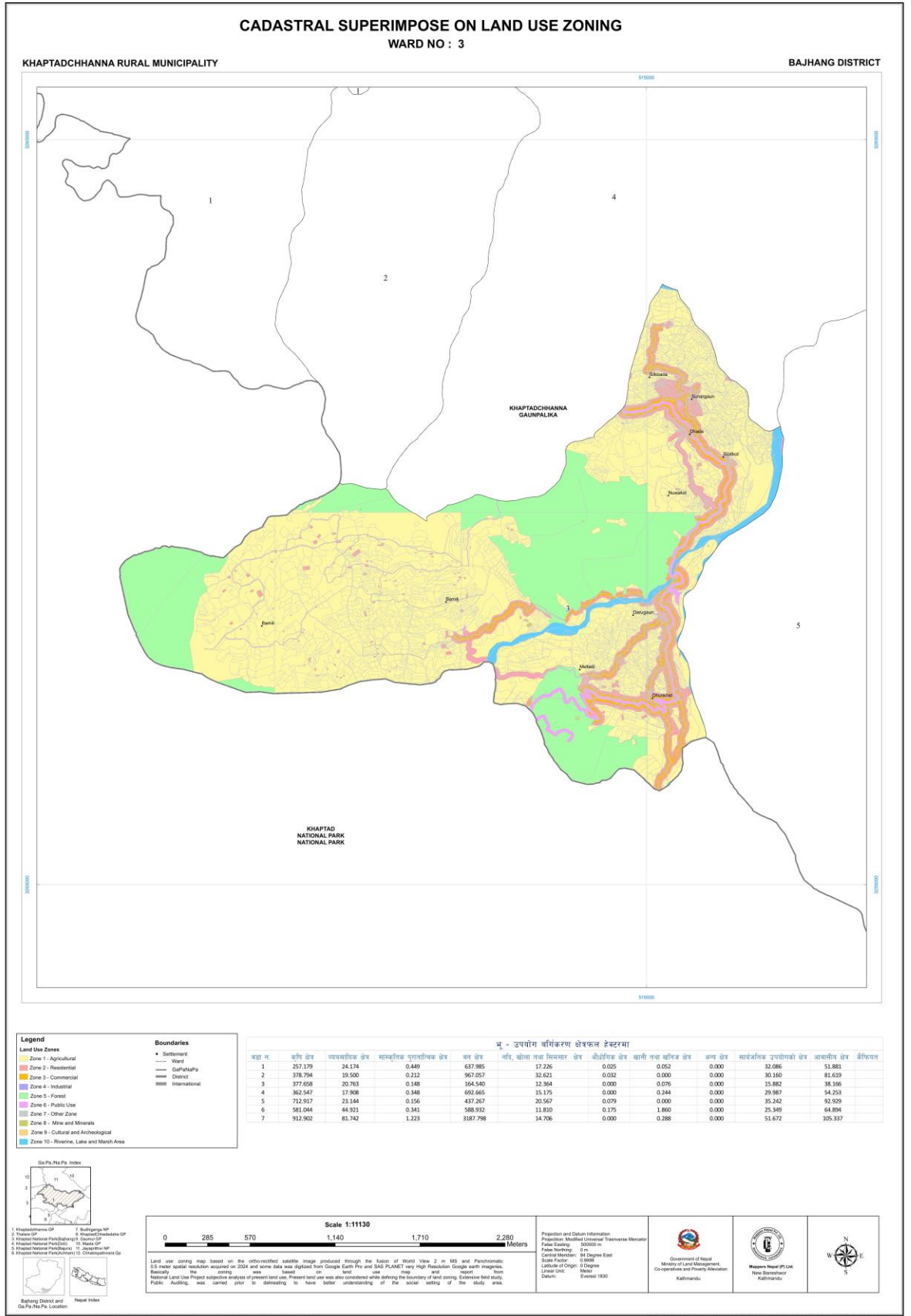
नक्सा २२ वडा नं. ७ को आगामी १०-१५ वर्षको भूउपयोगको प्रक्षेपण

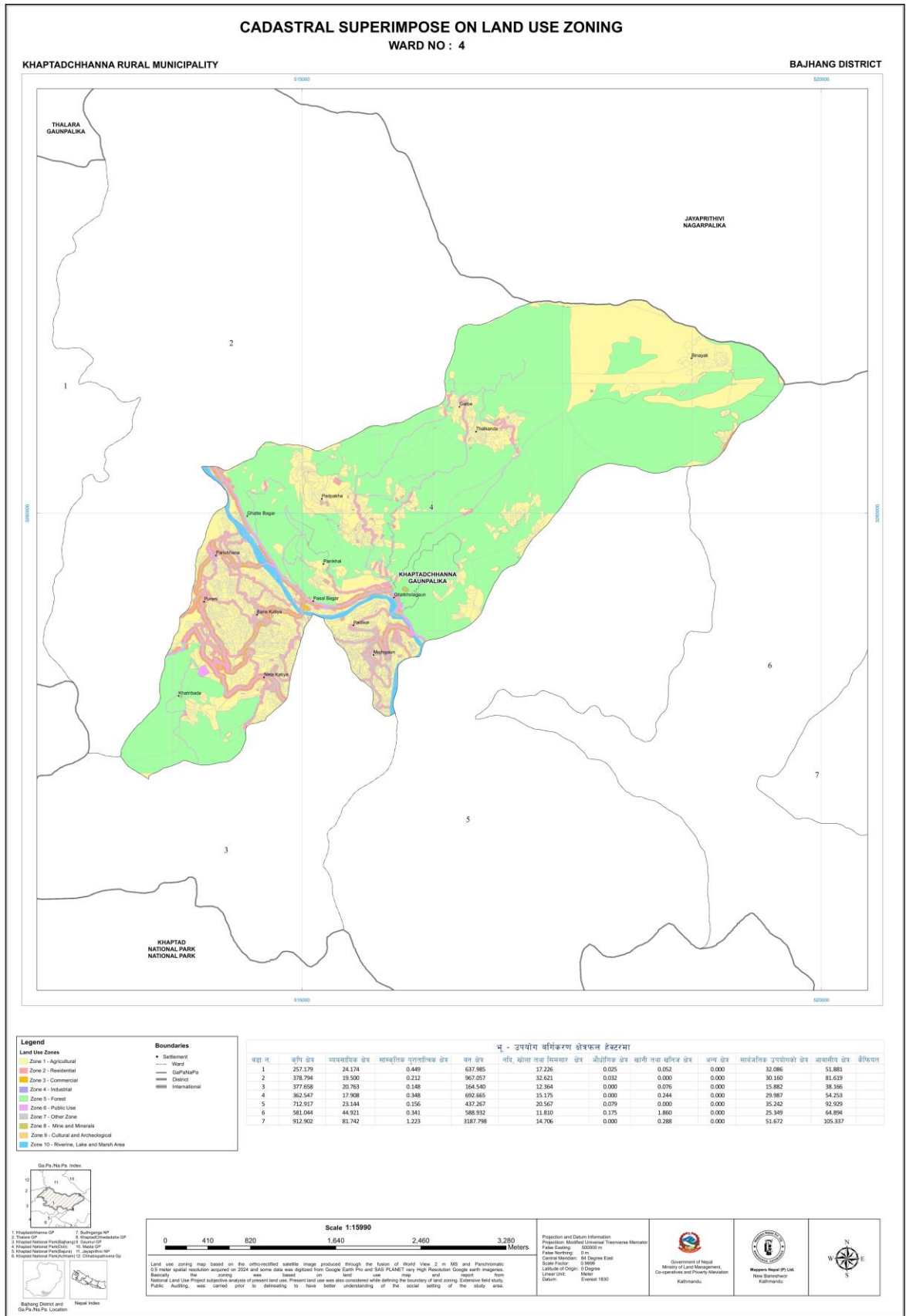

नक्सा २४ वडा नं. १ को क्याडस्ट्रल सुपरइम्पोज नक्सा

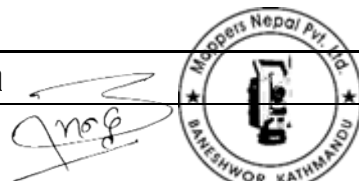

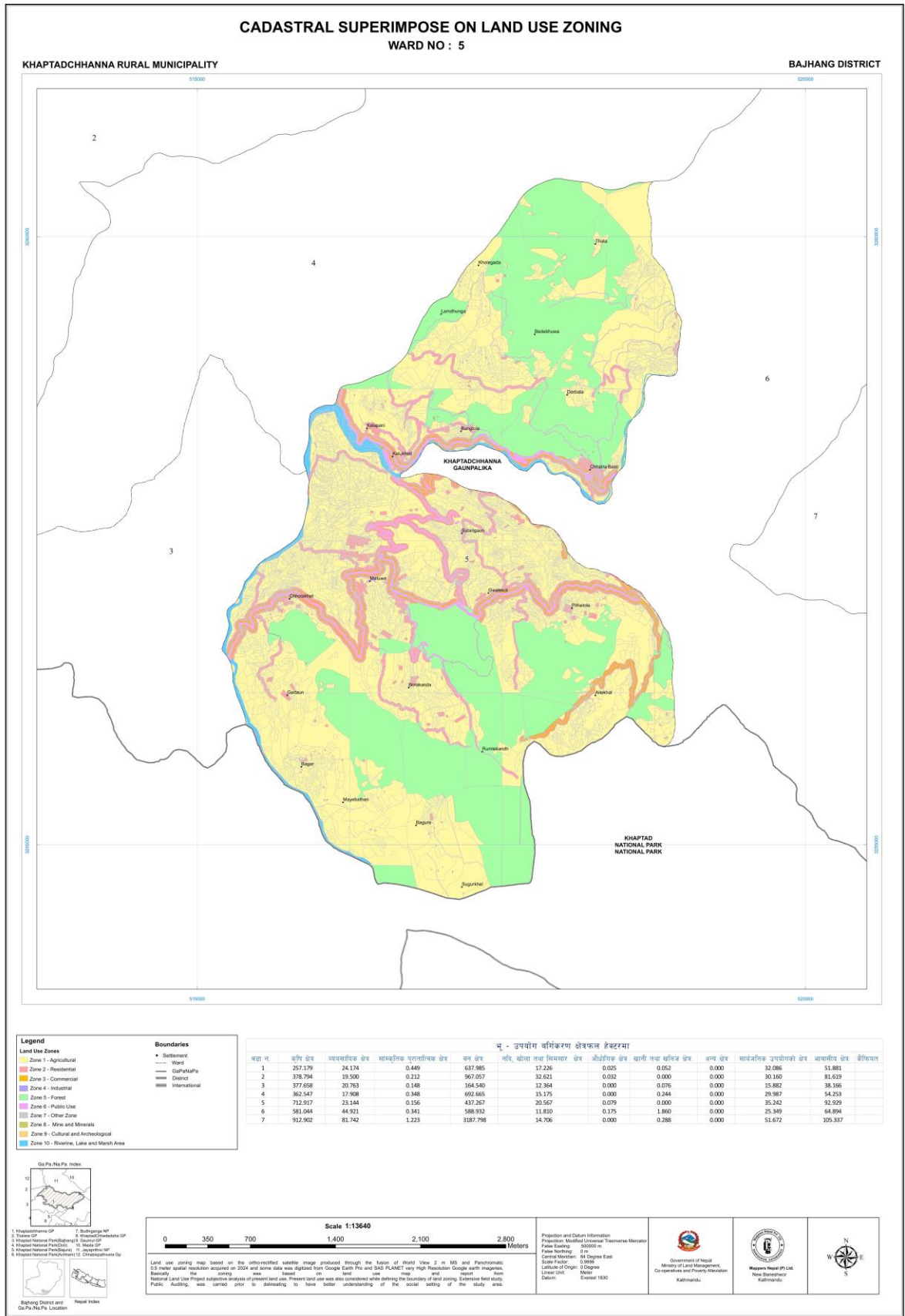

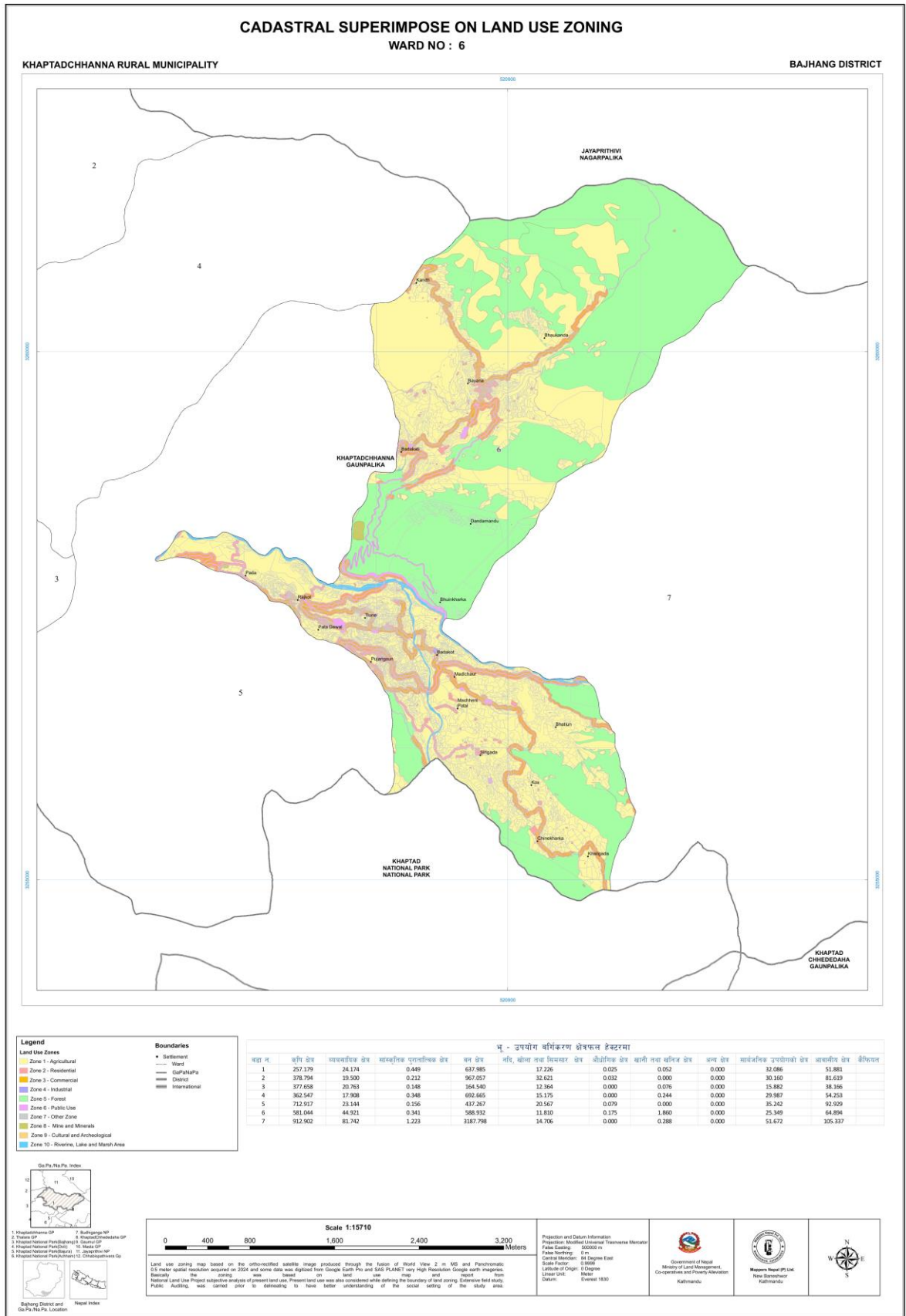
नक्सा २६ वडा नं. ३ को क्याडस्ट्रल सुपरइम्पोज नक्सा

नक्सा २७ वडा नं. ४ को क्याडस्ट्रल सुपरइम्पोज नक्सा

नक्सा २९ वडा नं. ६ को क्याडस्ट्रल सुपरइम्पोज नक्सा

परिच्छेद ५. निश्कर्ष

खसडछान्ना गाउँपालिकाको विभिन्न भौतिक, सेवा, सुविधा, जस्तै शिक्षा, स्वास्थ्य, आर्थिक सम्भावना एवं उब्जाउ भू-भाग साथै भौतिक पूर्वाधारहरुको विकासका कारण यो क्षेत्रमा धेरै मानिसहरु केन्द्रित हुने क्रम केही दशक यता बढिरहेको छ। बढ्दो जनसंख्या एवं विकास निर्माणका क्रियाकलापहरुले भूउपयोगमा परिवर्तन आउनु स्वभाविक रहेका र सोही अनुसार जनसंख्या वृद्धि र शहरीकरण एवं वस्ती विकास हुने क्रम जारी रहने सजिलै पूर्वानुमान गर्न सकिन्छ। बसाई सराई र तीव्र जनसंख्या वृद्धिसँगै कृषि योग्य भूभागहरु आवासीय क्षेत्रमा रूपान्तरण हुँदै गएका छन् भने नयाँ बस्तीहरु कृषि योग्य जमिनहरुमा विस्तार भइरहेका छन्। मानिसहरु शहर आसपासका क्षेत्रहरु तथा सडक सन्जाल आसपासमा बढी केन्द्रित भएको पाइएको छ।

खसडछान्ना गाउँपालिकाको हालको अवस्थसँग आगामी १५ वर्षको अवस्था तुलना गर्दा कृषियोग्य जमिन ठूलो परिमाणमा घट्ने देखिन्छ भने आवासीय क्षेत्र तथा व्यावसायिक क्षेत्र व्यापक बढ्ने देखिन्छ। यसको प्रमुख कारक तत्व भनेको बढ्दो जनसंख्या तथा वसाईसराइले निम्त्याएको चक्लाबन्दी र खण्डीकरण नै हो। जनसंख्या तीव्र वृद्धि हुनु र कृषियोग्य जमिनमा बस्ती बस्दै जानाले जमिनको चक्लाबन्दी हुन गई क्षेत्रफल, उत्पादन र उत्पादकत्व घट्ने निश्चित छ।

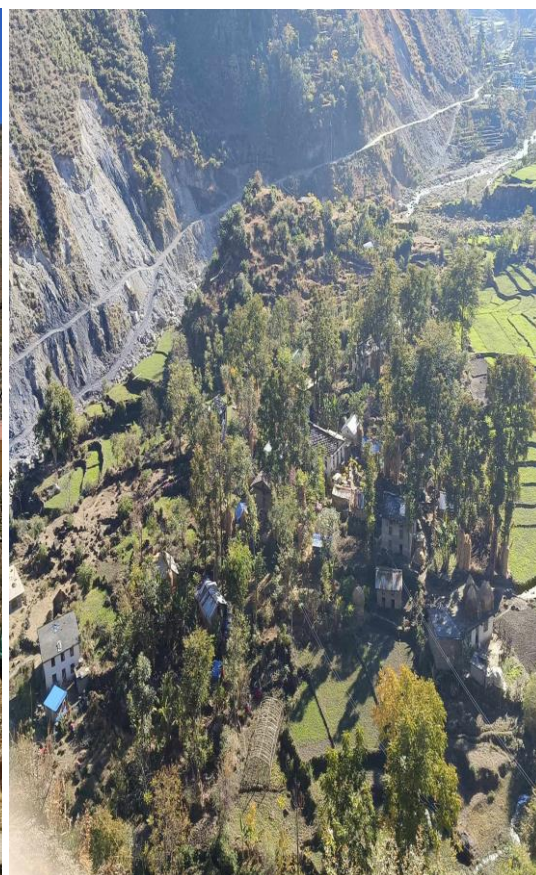
यसरी तयार गरिएको यो भू उपयोग जनालाई भू उपयोग परिषद गठन गरी कार्यान्वयन गर्न सकिनेछ। यस अघि सरोकारवालाहरूसँग छलफल गरी भू उपयोग परिषदको निर्णय अनुसार कार्यान्वयन गर्न वा वर्गीकृत भू उपयोलाई परिवर्तन गर्न सकिनेछ।

अनुसुचि १. स्थानीय सरोकारवालाहरूसँगको छलफलका झलकहरू

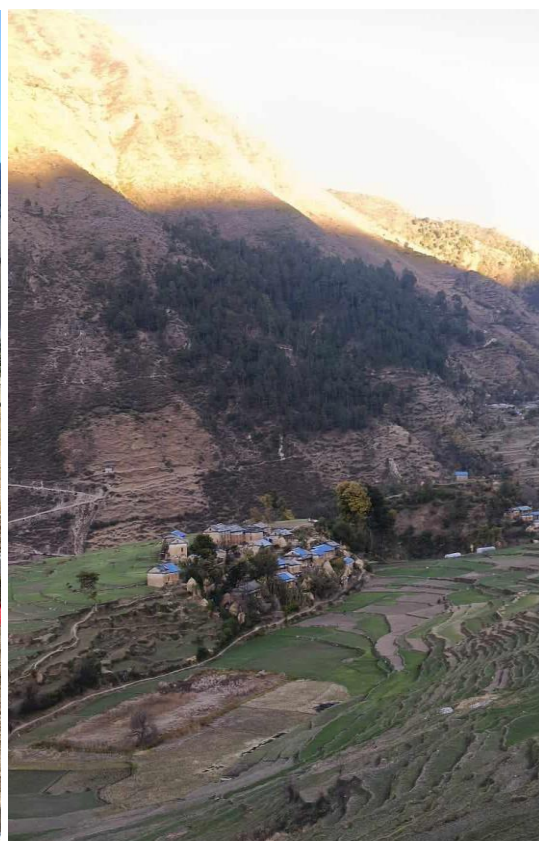

वडा नं. १

व्यवसाय क्षेत्रहरु

- तमैल ,एराडी ,गोठखोला, खातीगाउँ , कुचेला सडकको दायाँ बायाँ १५ मिटर व्यावसायिक क्षेत्र
- कुचेखोला ,शैलेश्वरी मावि ,मायापाटा ,विप्रार सडकको दायाँ बायाँ १५ मिटर व्यावसायिक क्षेत्र
- डाडाँ गाउँ ,गडीगाउँ ,मायापाटा सडकको दायाँ बायाँ १५ मिटर व्यावसायिक क्षेत्र
- गडीगाउँ ,नेटा तुना सडकको दायाँ बायाँ १५ मिटर व्यावसायिक क्षेत्र
- हाँसेखोला देखी दोलाखोला सडकको दायाँ बायाँ १५ मिटर व्यावसायिक क्षेत्र
- डाण्डे कडाँलगाउँ खौला **ऐराडी** गोरेटो बाटोको १० मिटर व्यावसायिक क्षेत्र
- कण्ड पानी ,तुना ,झारकेट माईकोथान गोरेटो बाटोको १० मिटर व्यावसायिक क्षेत्र
- मायापाटा ,मुकाला, बुराउसे झारकेट माईकाथान गोरेटो बाटोको १० मिटर व्यावसायिक क्षेत्र

आवासिय क्षेत्रहरु

- तमैल **ऐराडी** गोठखोला खातीगाउँ कुचेला सडकको दायाँ बायाँ १५ मिटर व्यावसायिक क्षेत्र बाहेक २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- कुचेखोला शैलेश्वरी मावि मायापाटा विप्रार सडकको दायाँ बायाँ १५मिटर व्यावसायिक क्षेत्र बाहेक २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- डाडाँ गाउँ गडीगाउँ मायापाटा सडकको दायाँ बायाँ १५ मिटर व्यावसायिक क्षेत्र बाहेक २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- गडीगाउँ नेटा तुना सडकको दायाँ बायाँ १५ मिटर व्यावसायिक क्षेत्र बाहेक २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- हाँसेखोला देखी दोलाखोला सडकको दायाँ बायाँ १५ मिटर व्यावसायिक क्षेत्र बाहेक २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- डाण्डे कडाँलगाउँ खौला **ऐराडी** गोरेटो बाटोको १० मिटर व्यावसायिक क्षेत्र बाहेक १५ मिटर आवासिय क्षेत्र
- कण्ड पानी तुना झारकेट माईकोथान गोरेटो बाटोको १० मिटर व्यावसायिक क्षेत्र बाहेक १५ मिटर आवासिय क्षेत्र
- मायापाटा मुकाला बुराउसे झारकेट माईकाथान गोरेटो बाटोको १० मिटर व्यावसायिक क्षेत्र बाहेक १५ मिटर आवासिय क्षेत्र
- खातिगाउँ थिरकाडा विप्रार गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १५ मिटर आवासिय क्षेत्र
- गोठखोला देखी लाखालेख गोरेटो बाटो दायाँ बायाँ १५ मिटर आवासिय क्षेत्र
- कुचेखोला देखी शैलेश्वरी गोरेटो बाटो दायाँ बायाँ १५ मिटर आवासिय क्षेत्र
- डाडागाउँ मुसुराडी पातिनाउला गोरेटो बाटो दायाँ बायाँ १५ मिटर आवासिय क्षेत्र
- डाडाँगाउँ देखी बागेश्वरी गोरेटो बाटो दायाँ बायाँ १५ मिटर आवासिय क्षेत्र
- मायापाटा अनेर्थ हुदै हतर्क काटागाउँ विप्रार गोरेटो बाटो दायाँ बायाँ १५ मिटर आवासिय क्षेत्र
- कण्डा पानी देखी तुना झारपाटे माईकोथान गोरेटो बाटो दायाँ बायाँ १५ मिटर आवासिय क्षेत्र
- गडीगाउँ देखी मुसुराडी भाटगाउँ कार्की गाउँ गोरेटो बाटो दायाँ बायाँ १५ मिटर आवासिय क्षेत्र
- मायापाटा देखी रजिमारे तुना गोरेटो बाटो दायाँ बायाँ १५ मिटर आवासिय क्षेत्र
- गडीगाउँ बागेश्वरी गोरेटो बाटो दायाँ बायाँ १५ मिटर आवासिय क्षेत्र

सार्वजनिक क्षेत्र

१. कालाढुंगा आ.व. मुसुराडी

२. बागेश्वरी आ. व. मायापाटा

३. शैलेश्वरी मा. वि. पौवागढि
४. जगदम्बा मा. वि. वयालपाटा
५. सिद्धकाली आ. वि. वुडालगाउँ
६. पौवागढि स्वास्थ्य चौकी

७. लामातोला वर्थिङ्ग सेन्टर खोलामोरा
८. कृषि भवन गडिगाउँ
९. ओखलेगडी पार्क

व्यवसायिक क्षेत्रहरु

१. वडा कार्यालय
२. छडिमेल लघुजलविद्युत् आयोजना
३. जडारीगाड लघुजलविद्युत् आयोजना

४. बागेश्वरी कुटानीपिसानी मिल
५. शैलेश्वरी कुटानीपिसानी मिल

सांस्कृतिक तथा पुरातात्विक महत्वको क्षेत्र

१. मष्टा मन्दिर — **रैराडी**
२. हनुमान मन्दिर — जडार खौला
३. पातिहाल्ला मष्टा मन्दिर — पातिहाल्ला
४. एक वार मन्दिर — कडालगाउनु
५. मष्टा मन्दिर — गोठेखोला
६. कालीका मन्दिर — खातीगाउँ
७. जसु मन्दिर — खातीगाउँ
८. गढी भगवती मन्दिर — पौवागढि
९. कालीका मन्दिर — डाडाँगाउँ
१०. डाडाँ वाग माण्डु — मायापाटा
११. कालिका मन्दिर — भाटवगर
१२. मष्टा मन्दिर — गडीगाउँ
१३. वाँठपाला मन्दिर — कार्की गाउँ
१४. नमादेउ मन्दिर — मायापाटा
१५. खापर मन्दिर — मायापाटा
१६. खणुलि दुदुलि मन्दिर — माईकाथान
१७. मष्टामाण्डु — थिरकाडाँ

१८. कालीका मन्दिर — भाटगाउँ खेडावाडा
१९. बाठपाली मन्दिर — भाटगाउँ खेडावाडा
२०. कालिका मन्दिर — निरारी
२१. कालिका मन्दिर — गडीगाउँ
२२. वाठपाली मन्दिर — मुसुराडी
२३. वाठपाली मन्दिर — मुसुराडी थापा घर
२४. वाठपालीपाचँपाण्डा — मन्दिर मुसुराडी ४
२५. छडीवेल मन्दिर — गढीगाउँ
२६. खाती गाउँ मष्टा माण्डु मन्दिर
२७. डाडाँबाघ माण्डु भाटगाउँ साविक ८
२८. लङ्गामाण्डु खातीगाउँ
२९. वेतालमाण्डु खातीडाडाँ
३०. वाठपालिमाण्डु कणालगाउँ
३१. कालिका मन्दिर कणालगाउँ
३२. मल्लाखोलामरा मन्दिर
३३. बनबाली पाठोमार्ने मन्दिर तुना
३४. भगवानीथान मन्दिर
३५. कालीका मन्दिर तोलाचौर

तथा खनिज क्षेत्र

- जडार सिलेट खानी
- पाचाकाटने सिलेट खानी

नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र

यस वडाभित्र रहेका सम्पूर्ण नदिनाला, खोला नहर ताल लगायत सिमसार क्षेत्रलाई नदि खोला तथा सिमसार क्षेत्रमा निर्धारण गर्ने निर्णय गरियो।

औद्योगिक क्षेत्र

यस वडामा कुनैपनि औद्योगिक क्षेत्र नरहेको।

वन क्षेत्र

यस वडा भित्र रहेका सम्पूर्ण सामुदायिक, सरकारी वन लाई वनक्षेत्र निर्धारण गर्ने निर्णय गरियो।

कृषि क्षेत्र

माथि उल्लेखित गरिएको बाहेक अन्य सम्पूर्ण जमिनलाई कृषि क्षेत्रमा निर्धारण गर्ने निर्णय गरियो।

वडा नं. २

व्यवसायिक क्षेत्र

- कुचेखोला तल्लाबगर बादीबाडा निम जिम्कोट मालीमान्डौ सडकको दाँया बाँया १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
- सेरादेखि वडा कार्यालय लामातोला मा वि सम्मको सडकको दाँया बाँया १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
- कोइली खोला हुदै चोडाकाडाडा हुदै तोली ठुला खोला सडकको दाँया बाँया १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
- कुचेखोला बस्ती देहली हुदै शैलेश्वरी मा वि सम्मको सडकको दाँया बाँया १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
- कुचेखोला हुदै तल्लो ऐचेली मल्लो ऐचेली सडकको दाँया बाँया १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
- तल्लो ऐचेली हुदै बागापाटा सडकको दाँया बाँया १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र

आवशीय क्षेत्र

- कुचेखोला तल्लाबगर बादीबाडा निम जिम्कोट मालीमान्डौ सडकको दाँया बाँया १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- सेरादेखि वडा कार्यालय लामातोला मा वि सम्मको सडकको दाँया बाँया १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- कोइली खोला हुदै चोडाकाडाडा हुदै तोली ठुला खोला सडकको दाँया बाँया १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- कुचेखोला बस्ती देहली हुदै शैलेश्वरी मा वि सम्मको सडकको दाँया बाँया १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- कुचेखोला हुदै तल्लो ऐचेली मल्लो ऐचेली सडकको दाँया बाँया १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- तल्लो ऐचेली हुदै बागापाटा सडकको दाँया बाँया १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक २० मिटर आवासिय क्षेत्र

- बोगटीगाउँ देखि लामातोला सम्मको गोरेटो बाटोको दाँया बाँया २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- देहली देखि लामातोला गोरेटो बाटोको दाँया बाँया २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- ऐचेली देखि रुवानीगाउँ सम्मको गोरेटो बाटोको दाँया बाँया २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- ऐचेली देखि जिम्कोट सम्मको गोरेटो बाटोको दाँया बाँया २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- तोली देखि लामातोला सम्मको गोरेटो बाटोको दाँया बाँया २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- जिम्कोट देखि बोगटी गाउँ आउने सम्मको गोरेटो बाटोको दाँया बाँया २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- पुल देखि बागापाटा सम्मको गोरेटो बाटोको दाँया बाँया २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- निम देखि जिम्कोट सम्मको गोरेटो बाटोको दाँया बाँया २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- ऐचेली देखि कुडाकोट सम्मको गोरेटो बाटोको दाँया बाँया २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- साहुबाडा देखि बोगटी गाउँ सम्मको गोरेटो बाटोको दाँया बाँया २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- बोगटीगाउँ देखि बिसौक्या नवमुल सम्मको गोरेटो बाटोको दाँया बाँया २० मिटर आवासिय क्षेत्र

सार्वजनिक क्षेत्र

- श्री लामातोला मा.वि. ,
लामातोला
- श्री बाठपाला आ. वि. ,
रुवानीगाउँ
- श्री जनकल्याण आ. वि. , ऐचेली
- श्री मस्टा आ. वि. तल्लो , ऐचेली

- नवज्योति शिसु प्रा. वि. ,
फुलवारी
- श्री लामातोला मा.वि. , थलाचौर
- श्री सिबसक्ति आ. वि. , देहली
- लामातोला स्वास्थ्य चौकी ,
लामातोला
- गाउँघर किलिनिक , ऐचेली
- श्री सयपत्री महिला बहुउद्देश्य
सहकारी , लामातोला
- तल्लो ऐचेली खेलमैदान , तल्लो
ऐचेली
- गोल्ड स्टार सहकारी संस्था
लिमिटेड , फुलवारी

सांस्कृतिक तथा पुरातात्विक महत्व क्षेत्र

- घौलपुर मन्दिर , बोगटी गाउँ
- कालिका भगवती , मन्दिर तोली
- नवदुर्गा भवानी मन्दिर , तोली खानी
- भवानी मन्दिर , बिसौक्या
- महालिङ्ग मन्दिर , जिम्कोट
- बाठपाला मन्दिर , जिम्कोट
- लवाचोर मन्दिर , जिम्कोट क्षेत्री
टोल
- कवाचोर मन्दिर , जिम्कोट दलित
टोल
- दुनिर मन्दिर , देहली
- झलझले मन्दिर , फुलवारी
- कालसेन बाठपाला मन्दिर ,
फुलवारी
- कालिका मन्दिर , फुलवारी
- दुनिर मन्दिर , निम
- कैलास मन्दिर , तल्लोबगर
- मष्टा खप्तडा मन्दिर , बागापाटा
- सेटेडी मन्दिर , बागापाटा
- बाठपाला मन्दिर , रुवानीगाउँ
- मष्टा मन्दिर , डहडाडी
- भडारी थान मन्दिर , उनापानी
- महादेव मन्दिर , रुवानी गाउँ

औद्योगिक क्षेत्र

यस वडा भित्र कुनैपनी औद्योगिक क्षेत्र
नरहेको

खानी तथा खनिज क्षेत्र

यस वडाभित्र कुनै पनि खानी तथा खनिज क्षेत्र नरहेको

नदी खोला तथा सिमसार क्षेत्र

यस वडाभित्र रहेका सम्पूर्ण नदीनाला, खोला नहर ताल लगायत सिमसार क्षेत्रलाई नदि खोला तथा सिमसार क्षेत्रमा निर्धारण गर्ने निर्णय गरियो ।

वन क्षेत्र

यस वडाभित्र रहेका सम्पूर्ण सामुदायिक, सरकारी वनलाई वनक्षेत्र निर्धारण गर्ने निर्णय गरियो ।

कृषि क्षेत्र

माथि उल्लेखित गरिएको बाहेक अन्य सम्पूर्ण जमिनलाई कृषि क्षेत्रमा निर्धारण गर्ने निर्णय गरियो ।

वडा नं. ३

व्यवसाय क्षेत्रहरु

- बागपनेरा लम्तडा लोखडा सडकको दाँया बाँया १५ मि. व्यवसायिक क्षेत्र
- जजुराला वामिली गोरेटो बाटोको दाँया बाँया १० मि. व्यवसायिक क्षेत्र
- सडकदेखि सुन्तेखोला सुनारगाउँ स्याममाडु गोरेटो बाटोको दाँया बाँया १० मि. व्यवसायिक क्षेत्र
- दारुगाउँ हुँदै दमाईटोल देखि मेल्लडी गाउँम्मको गोरेटो बाटोको दाँया बाँया १० मि. व्यवसायिक क्षेत्र
- डुङ्ग्री डाँडा देखि सिल्कावाडा हुँदै तुफानडाँडा सम्मको गोरेटो बाटोको दाँया बाँया १० मि. व्यवसायिक क्षेत्र
- ढङ्खेत देखि कोडतोलासम्म गोरेटो बाटोको दाँया बाँया १० मि. व्यवसायिक क्षेत्र
- ठुला दुङ्गा देखि थाप्लिकोट बुडिकोटला वलिभुवासम्म गोरेटो बाटोको दाँया बाँया १० मि. व्यवसायिक क्षेत्र
- ३ नं वडा कार्यालय
- भगाडी गाँउ जलविद्युत चँनारवाडा

आवासिय क्षेत्रहरु

- बागपनेरा लम्तडा लोखडा सडकको दाँया बाँया १५ मि. व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक २० मि. आवासिय क्षेत्र
- जजुराला वामिली गोरेटो बाटोको दाँया बाँया १० मि. व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १५ मि. आवासिय क्षेत्र
- सडकदेखि सुन्तेखोला सुनारगाउँ स्याममाडु गोरेटो बाटोको दाँया बाँया १० मि. व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १५ मि. आवासिय क्षेत्र
- दारुगाउँ हुँदै दमाईटोल देखि मेल्लडी गाउँम्मको गोरेटो बाटोको दाँया बाँया १० मि. व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १५ मि. आवासिय क्षेत्र
- डुङ्ग्री डाँडा देखि सिल्कावाडा हुँदै तुफानडाँडा सम्मको गोरेटो बाटोको दाँया बाँया १० मि. व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १५ मि. आवासिय क्षेत्र
- ढङ्खेत देखि कोडतोलासम्म गोरेटो बाटोको दाँया बाँया १० मि. व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १५ मि. आवासिय क्षेत्र
- ठुला दुङ्गा देखि थाप्लिकोट बुडिकोटला वलिभुवासम्म गोरेटो बाटोको दाँया बाँया १० मि. व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १५ मि. आवासिय क्षेत्र
- तुफान डाडादेखि धडा हुँदै नुवाकोट सम्म गोरेटो बाटोको दाँया बाँया १५ मि. आवासिय क्षेत्र
- मेल्लडी देखि वामिलीसम्म गोरेटो बाटोको दाँया बाँया १५ मि. आवासिय क्षेत्र

सार्वजनिक क्षेत्र

➤ भाग्योदय आ.वि.,सिल्कावाडा	➤ दोस्रो पहाडी सिँचाई
➤ मेलतडी मा.वि.,लम्तडा	परियोजना,लम्तडा
➤ वामिली आ.वि., वामिली	➤ बूढा आश्रम, सिल्कावाडाँ
➤ लम्तडा आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र,लम्तडा	➤ लोखडा सेक्टर कार्यलय बझाङ्ग,लोखडा

व्यवसायिक क्षेत्रहरु

- ३ नं वडा कार्यालय

➤ भगाडी गाँड जलविद्युत चँनारवाडा

सांस्कृतिक तथा पुरातात्विक महत्वको क्षेत्र

➤ घञ्जिरमाडु, सिल्कावाडा गाउँ ➤ स्याममाडु, सुनारगाउँ ➤ घनसोरमाडु, धडा गाउँ ➤ तेडीमाडु, लम्तडा ➤ मष्टामाडु, मेल्लडि गाउँ ➤ मष्टामाडु, माडु गैरा ➤ घट्याल मन्दिर, कुमाईवाँडा ➤ खापरेश्वर थानाकोट माडु ➤ कालिका मन्दिर, सुनारगाउँ ➤ बाटपाला मन्दिर, सुनारगाउँ ➤ बाटपाला मन्दिर नुवाकोट ➤ शिवालय मन्दिर, नुवाकोट ➤ बेताल माडु, दारुगाउँ ➤ भवानी मन्दिर, सल्पेनी ➤ वली भुँवा मन्दिर ➤ भवानी मन्दिर, चौडिङ्ग	➤ भवानी मन्दिर, सुनतला ➤ भवानी मन्दिर मालिका ➤ कालिका मन्दिर, मेल्लडी गाउँ ➤ भगवती मन्दिर, खोड्पी ➤ भवानी चार्थो, दारुगाउँ ➤ धौलपुरा मन्दिर, साउनेगाउँ ➤ बाटपाली मन्दिर, साउनेगाउँ ➤ मष्टा चार्थो मन्दिर, दारुगाउँ ➤ भुवानी थान, सिष्टिकोट ढिपि ➤ बाटपाला मन्दिर, धडा गाउँ ➤ लागामाडु, धडा गाउँ ➤ जातो पुत्रे भुवानी मन्दिर, मेल्लडी गाउँ ➤ भुवानी मन्दिर, दमाईटोल मेल्लडी गाउँ

तथा खनिज क्षेत्र

- ढुङ्गा खानि, चौका पारिबगर
- पत्थर खानि, रामेगौडा जजुराल

xनदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र

यस बडाभित्र रहेका सम्पूर्ण नदिनाला, खोला नहर ताल लगायत सिमसार क्षेत्रलाई नदि खोला तथा सिमसार क्षेत्रमा निर्धारण गर्ने निर्णय गरियो।

औद्योगिक क्षेत्र

यस वडामा कुनैपनि औद्योगिक क्षेत्र नरहेको।

वन क्षेत्र

यस वडा भित्र रहेका सम्पूर्ण सामुदायिक, सरकारी वन लाई वनक्षेत्र निर्धारण गर्ने निर्णय गरियो।

कृषि क्षेत्र

माथि उल्लेखित गरिएको बाहेक अन्य सम्पूर्ण जमिनलाई कृषि क्षेत्रमा निर्धारण गर्ने निर्णय गरियो।

वडा नं. ४

व्यवसायिक क्षेत्र

१. जिम्कोट पुलदेखी छेलेबगर पसलबगर घाटखोला हुदै भेभुगडा सम्मको सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
२. घाटखोला देखी चौड हुदै पडिकोट माभिगाउँ सम्मको सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
३. पसलबगर बासकाटिया चौका सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
४. भुलढुङ्गा देखी खोला सुकापाटि डाडाँ पुरानि ठुलाखोला सम्म सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
५. ठुलाखोला खत्रीवाडा चौका नेटाकाटिया बाग पनेरा सम्मको सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
६. चौका खत्रीवाडा बुङ्गा डाडाँ ठुलाखोला सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
७. ४ नं. वडा कार्यालय, माभिगाउँ
८. गाउँपालिका कार्यालय, पसलबगर
९. छान्ना प्रहरि चौकि, पसलबगर
१०. घाटखोला लधुजलबिद्युत, घाटखोला
११. नाडिखोला लधुजलबिद्युत, बासकाटिया

आवासिय क्षेत्र

- जिम्कोट पुलदेखी छेलेबगर पसलबगर घाटखोला हुदै भेभुगडा सम्मको सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- घाटखोला देखी चौड हुदै पडिकोट माभिगाउँ सम्मको सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- पसलबगर बासकाटिया चौका सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- भुलढुङ्गा देखी खोला सुकापाटि डाडाँ पुरानि ठुलाखोला सम्म सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- ठुलाखोला खत्रीवाडा चौका नेटाकाटिया बाग पनेरा सम्मको सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- चौका खत्रीवाडा बुङ्गा डाडाँ ठुलाखोला सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासिय क्षेत्र

- पडिकोट देखी डुग्री नाडिखोला सार्कि टोलसम्म गोरेटो बाटोको दायँ बायाँ १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- माभिगाउँ देखी सुन्तेखोला गोरेटो बाटोको दायँ बायाँ १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- बासकाटिया गाउँ खोला सुकापाटि गोरेटो बाटोको दायँ बायाँ १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- बासकाटिया गाउँ पुरानि गोरेटो बाटोको दायँ बायाँ १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- बासकाटिया बिद्युत देखी नाडिखोला चौनाले गोरेटो बाटोको दायँ बायाँ १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- बासकाटिया गाउँ गोरेटो बाटोको दायँ बायाँ १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- पसलबगर देखी खागल हुदै खोला डाडा सम्म गोरेटो बाटोको दायँ बायाँ १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- बासकाटिया नेटाकाटिया बामिलि गोरेटो बाटोको दायँ बायाँ १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- खत्रीवाडा देखी बामिलि गोरेटो बाटोको दायँ बायाँ १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- छेलेबगर देखी सुकापाटि डाडा तल्ला पुरानि खत्रीवाडा सम्म गोरेटो बाटोको दायँ बायाँ १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- घाटखोला एल्केखाली हुदै कान लिङ्गा सम्म गोरेटो बाटोको दायँ बायाँ १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- नुवाखेत देखी साडबान्ना, ग्रवे, अर्नेथ हुदै लिङ्गा सम्म गोरेटो बाटोको दायँ बायाँ १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- ल.ज. कौसाडि देखी पनेरीखोला, सम्म गोरेटो बाटोको दायँ बायाँ १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- घाटखोला देखी डिम्मरतोला रुवानि गाउँ सम्म गोरेटो बाटोको दायँ बायाँ १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- पसलबगर देखी डिम्मरतोला भुकेगडा पनिखाल सम्म गोरेटो बाटोको दायँ बायाँ १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- घाटखोला आ.बि. देखी लमदुङ्गा किउनाले हुदै दरवला सम्म गोरेटो बाटोको दायँ बायाँ १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- कोल्याकोट देखी स्वाडि हुदै माभिगाउँ सम्म गोरेटो बाटोको दायँ बायाँ १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- माभिगाउँ देखी बासखेत हुदै परिवगर सम्म गोरेटो बाटोको दायँ बायाँ १० मिटर आवासिय क्षेत्र

- घाटखोला पुल देखी पडिकोट तलवाडा श्रेष्ठ टोल सम्म गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- खत्रीवाडा गाउँ गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- माझगाउँ मुलबाटो मन्दिर देखी स्वाडि गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर
- आवासिय क्षेत्र

सार्वजनिक क्षेत्र

१. दुर्गा महालिङ्ग मा.वि., चौका	८. सार्वजनिक महिला भवन , नेटाकाटिया
२. ईश्वर आ.वि., घाटखोला	९. संगम बचत तथा ऋण सहकारी संस्था, पसलबगर
३. गौरीशंकर आ.वि., खलङ्गा	१०. पशुसेवा शाखा, पसलबगर
४. ऐश्वर्य आ.वि., बासकाटिया	११. कृषि शाखा , पसलबगर
५. सस्कृत बिद्यापिठ, नेटाकाटिया	१२. ईश्वर आ.वि. तालिमहल, घाटखोला
६. छान्ना स्वास्थ्य चौकि, पसलबगर	
७. १० सैया अस्पताल, डाडाँ	

संस्कृतिक तथा पुरातात्विक महत्वको क्षेत्र

१. सिद्धेश्वर गुफा	८. गडिमाई मन्दिर, पडिकोट
२. दुर्गा भवानि मन्दिर , नेटाकाटिया	९. मष्टामाण्डु मन्दिर, लिङ्ग
३. महालिङ्ग मन्दिर, बासकाटिया खागल	१०. दुदिर मन्दिर, सुकापाटि
४. बाठपाला मन्दिर, बासकाटिया	११. शिव मन्दिर, सुकापाटि
५. कुन्टे कैलास मन्दिर, खत्रीवाडा	१२. पानिखाल भवानि मन्दिर, लामाखाली
६. बाठपाला मन्दिर, माझगाउँ	१३. कैलाश मन्दिर, बासकाटिया
७. डाडाँबाग मन्दिर, पडिकोट	

खानी तथा खनिज क्षेत्र

- घाटखोला फलाम खानी, घाटखोला

नदि खोला तथा सिमसार क्षेत्र

यस वडा भित्र रहेका सम्पूर्ण नदि नाला खोला नहर ताल लगाएत सिमसार क्षेत्रलाई नदि खोला तथा सिमसार क्षेत्रमा निर्धारण गर्ने निर्णय गरियो।

औद्योगिक क्षेत्र

यस डडा भित्र कुनैपनि औद्योगिक क्षेत्र नरहेको।

वन क्षेत्र

यस वडा भित्र रहेका सम्पूर्ण समुदायिक सरकारी वनलाई वन क्षेत्र निर्धारण गर्ने निर्णय गरियो।

कृषि क्षेत्र

माथी उल्लेखित गरिएको बाहेक अन्य सम्पूर्ण जमिनलाई कृषि क्षेत्रमा निर्धारण गर्ने निर्णय गरियो।

वडा नं. ५

व्यवसाय क्षेत्रहरु

१. झाझु छात्रबस्ती सेती लोकमार्ग सडकको दाया वाया १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
२. छोटाखेत देखी धामिखोला सम्मको सडकको दाया वाया १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
३. धामिखोला देखि गुलेलीचौर सुतारीगाउँ सम्मको सडकको दाया वाया १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
४. ५ नं वडा कार्यलय कालुखेति
५. नानिगाड जलबिद्युत छात्रबस्ती
६. गडौनीगाड ल ज बिद्युत मतुवा

आवासीय क्षेत्रहरु

- झाझु छात्रबस्ती सेती लोकमार्ग सडकको दाया वाया १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- छोटाखेत देखी धामिखोला सम्मको सडकको दाया वाया १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- धामिखोला देखि गुलेलीचौर सुतारीगाउँ सम्मको सडकको दाया वाया १० मिटर बाहेक २० मिटर आवासिय क्षेत्र व्यवसायिक क्षेत्र
- कालुखेती देखी मतुवा सम्मको सडकको दाया वाया २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- बारा देखी बोराकाडा सम्मको सडकको दाया वाया २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- भाटगाउँ देखी ग्वालेकोट सम्मको सडकको दाया वाया २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- चुफिचौर देखी सुतारीगाउ चौर सम्मको सडकको दाया वाया २० मिटर आवासिय क्षेत्र
- गुलेलि चौर देखी मर्साडि सम्मको गोरेटो बाटोको दाया वाया १० मिटर आवासिय क्षेत्र

- बालबिकास देखी सुतारीगाउँ हुदै गुलेलिचौर सम्मको गोरेटो बाटोको दाया वाया १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- कालुखेती देखी बुगोतोला सम्मको गोरेटो बाटोको दाया वाया १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- कालुखेती देखी साफे हुदै बेडेभुवा दरवाला सम्मको गोरेटो बाटोको दाया वाया १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- कालापानी देखी जंग्याल्या सम्मको गोरेटो बाटोको दाया वाया १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- बुगोतोला देखी बेडेभुवा सम्मको गोरेटो बाटोको दाया वाया १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- छात्रबस्ती देखी दरवाला सम्मको गोरेटो बाटोको दाया वाया १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- छात्रबस्ती देखी डुङ्गा मन्दिर सम्मको गोरेटो बाटोको दाया वाया १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- छात्रबस्ती देखी सुतारी गाउँ सम्मको गोरेटो बाटोको दाया वाया १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- बुगोतोला देखी सुतारीगाउँ गुलेलिचौर सम्मको गोरेटो बाटोको दाया वाया १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- गलेकोट देखी बोरा काडा हुदै भलाना सम्मको गोरेटो बाटोको दाया वाया १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- मतुवा देखी खन्याला हुदै जिउला सम्मको गोरेटो बाटोको दाया वाया १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- खन्याला देखी परिवन सम्मको गोरेटो बाटोको दाया वाया १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- छोटाखेत देखी जिउला सम्मको गोरेटो बाटोको दाया वाया १० मिटर आवासिय क्षेत्र

- कालुखेती देखी धौलीगाड सम्मको गोरेटो बाटोको दाया वाया १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- छोटाखेत देखी बगर सम्मको गोरेटो बाटोको दाया वाया १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- बारा देखी लुमेकाध सम्मको गोरेटो बाटोको दाया वाया १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- बाडि देखी चाखेगडा हुट्ट मर्साडि सम्मको गोरेटो बाटोको दाया वाया १० मिटर आवासिय क्षेत्र
- थलारिका घर देखी खत्री घर हुदै लुमेकाध सम्मको गोरेटो बाटोको दाया वाया १० मिटर आवासिय क्षेत्र

सार्वजनिक क्षेत्रहरु

१. खप्तड मा.बि., कालुखेती	८. खप्तड मा. बि. , छात्रबास बाडि
२. कालिका आ. बि. , मतुवा	९. खापरदेव क्यामपस, बाडि
३. बालबिकास प्रा. बि. , पिठातोला	१०. कालुखेती स्वास्थ्य चौकि , कालुखेती
४. खप्तड आ. बि. , कालुखेती	११. सामुदायिक भवन , पिठातोला
५. राष्ट्रभाषा आ. बि. , छात्रबस्ती	१२. ईलाका हुलाक कार्यलय , कालुखेती
६. मण्टेश्वरी आ. बि. , छोटाखेत	
७. खापरेश्वर आ.बि. , सुतारीगाउँ	

साँस्कृतिक तथा पुरात्वात्यिक महत्वको क्षेत्रहरु

१. मण्टा माण्डु , छात्रबस्ती	७. बाठपाला मन्दिर, साफे
२. खापर मन्दिर, छात्रबस्ती	८. कौछ्या मन्दिर, कालापानि
३. बाठपाला मन्दिर, छात्रबस्ती	९. कालिका मन्दिर, बुगोतोला
४. लागा मन्दिर, छात्रबस्ती	१०. मण्टा मन्दिर, छोटाखेत
५. दुदिर मन्दिर, बुगोतोला	११. कालिका मन्दिर, मतुवा
६. खापर माण्डु, बुगोतोला	१२. मण्टा मन्दिर, मतुवा

१३. डाडाबाग मन्दिर, मतुवा	२२. कालिका मन्दिर, कालापानी
१४. खापर मन्दिर, मतुवा	२३. भगवती मन्दिर, बुगोतोला
१५. दुदिर मन्दिर, पिठातोला	२४. मष्टा माण्डौ, पिठातोला
१६. लागौ मन्दिर, पिठातोला	२५. खापर माण्डौ, पिठातोला
१७. डाडाबाग मन्दिर, सुतारीगाउँ	मटाकाटिया
१८. जशु मन्दिर, सुतारीगाउँ	२६. लागु मन्दिर, साफे
१९. खापर माण्डु, सुतारीगाउँ	२७. डुङ्गा भगवती मन्दिर, छात्रबस्ती
२०. लागु मन्दिर, डमानिगाउँ	२८. भगवती मन्दिर, टिका छात्रबस्ती
२१. डुङ्गा मष्टा मन्दिर, छात्रबस्ती	२९. लाटा माण्डौ, छात्रबस्ती पारी

खानी तथा खनिज क्षेत्रहरु

यस वडा भित्र कुनै पनि खानि तथा खनिज क्षेत्र नरहेको ।

नदी खोला तथा सिम्सार क्षेत्रहरु

यस वडा भित्र रहेका सम्पूर्ण नदीनाला खोला नहर ताल लगायत सिम्सार क्षेत्रहरुलाई नदी खोला तथा सिम्सार क्षेत्रमा निर्धारण गर्ने निर्णय गरियो ।

औद्योगिक क्षेत्रहरु

➤ अतित फर्निचर उद्योग, कालुखेती

वन क्षेत्रहरु

यस वडा भित्र रहेका सम्पूर्ण सामुदायिक सरकारी वनलाई वन क्षेत्र निर्धारण गर्ने निर्णय गरियो ।

औद्योगिक क्षेत्रहरु

यस वडा भित्र कुनै पनि औद्योगिक क्षेत्र नभएको ।

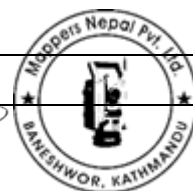
वन क्षेत्रहरु

यस वडा भित्र रहेका सम्पूर्ण सामुदायिक सरकारी वनलाई वन क्षेत्र निर्धारण गर्ने निर्णय गरियो ।

कृषि क्षेत्रहरु

माथि उल्लेखित गरिएको बाहेक अन्य सम्पूर्ण जमिनलाई कृषि क्षेत्रमा निर्धारण गर्ने निर्णय गरियो ।

Handwritten signature

वडा नं. ६

सार्वजनिक क्षेत्र (भवन)

१. श्री पाटादेवल मा.वि., पाटादेवल	८. बयाना बर्थिङ सेन्टर
२. खापरेश्वर आ.वि., तिउदे	९. पाटादेवल अस्थाई प्रहरी चौकी दगाउँ
३. खप्तडभवानी आ.वि. पुजारी गाउँ	१०. खप्तड सहस्रलिङ्ग बहुउद्देश्यीय सहकारी
४. शिशुदय आ.वि., खोडिखेल्ला	संस्था लि. पुजारी गाउँ
५. कोटीखेत मा.वि., बयाना	११. पुवारवंशी महिला कृषि सहकारी संस्था
६. मष्टेश्वरी आ.वि., बडाकोट	बयाना
७. पाटादेवल स्वास्थ्य चौकि पाटादेवल	

सास्कृतिक तथा पुरातात्विक क्षेत्र

१. दुर्गा भवानि मन्दिर, नेटाकाटिया	७. गडिमाई मन्दिर, पडिकोट
२. महालिङ्ग मन्दिर, बासकाटिया खागल	८. मष्टामाण्डु मन्दिर, लिङ्ग
३. बाठपाला मन्दिर, बासकाटिया	९. दुदिर मन्दिर, सुकापाटि
४. कुन्टे कैलास मन्दिर, खत्रिवाडा	१०. शिव मन्दिर, सुकापाटि
५. बाठपाला मन्दिर, माभिगाउँ	११. पानिखाल भवानि मन्दिर, लामाखाली
६. डाडाँबाग मन्दिर, पडिकोट	१२. कैलाश मन्दिर, बासकाटिया

खानि तथा खानिज

- घाटखोला फलाम खानी, घाटखोला

औधगिक क्षेत्र

यस वडा भित्र कुनैपनि औद्योगिक क्षेत्र नरहेको ।

व्यवसाय क्षेत्र

- छात्रवस्ति देखी भालुबाङ्ग सेती लोकमार्ग सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र

- बास देखि बडाकोट सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र
- भालुवाङ्ग देखि बयाना सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र
- खडिखेत देखि पाटादेवल सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र
- पिठातोला देखि गडराय ७ कृषि सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र
- राजकोट देखि मेलभुवा सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र
- राजकोट देखि खौला सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र
- राजकोट देखि पिठातोला सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र
- तिउदे देखि पुजारी गाउँ हुदै खालीगडा सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर
ब्यवसायिक क्षेत्र
- पुजारी गाउँ देखि कुडौन सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र
- मल्लो पुजारी गाउँ देखि सिम्डा सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र
- पाटादेवल देखि लुम्बेकान सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र
- बडाकोट देखि बयाना हुदै गुरेल सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र
- बयाना देखि भाउकाडा सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र
- पाटादेवल देखि तल्लो पुजारी गाउँ हुदै माडिचौर सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर
ब्यवसायिक क्षेत्र
- कोसेडिखेत देखि बडाकोट हुदै माडिचौर सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर
ब्यवसायिक क्षेत्र

- माडिचौर देखि भट्टीउन हुदै मछानीपातल हुदै खालीगडा सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र
- ६ नं.वडा कार्यालय,पाटादेवल
- सिम्डीगाड ल.ज बि, खडिखेत
- सुनाखानी ल.ज.बि, बयाना

आवासीय क्षेत्र

१. छात्रवस्ति देखी भालुवाङ्ग सेती लोकमार्ग सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १५ मिटर आवासिय क्षेत्र
२. बास देखि बडाकोट सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १५ मिटर आवासिय क्षेत्र
३. भालुवाङ्ग देखि बयाना सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १५ मिटर आवासिय क्षेत्र
४. खडिखेत देखि पाटादेवल सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १५ मिटर आवासिय क्षेत्र
५. पिठातोला देखि गडराय ७ कृषि सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १५ मिटर आवासिय क्षेत्र
६. राजकोट देखि मेलभुवा सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासिय क्षेत्र

७. राजकोट देखि खौला सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासिय क्षेत्र
८. राजकोट देखि पिठातोला सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासिय क्षेत्र
९. तिउदे देखि पुजारी गाउँ हुदै खालीगडा सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासिय क्षेत्र
१०. पुजारी गाउँ देखि कुडौन सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासिय क्षेत्र
११. मल्लो पुजारी गाउँ देखि सिम्डा सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासिय क्षेत्र
१२. पाटादेवल देखि लुम्बेकान सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासिय क्षेत्र
१३. बडाकोट देखि बयाना हुदै गुरेल सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासिय क्षेत्र
१४. बयाना देखि भाउकाडा सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासिय क्षेत्र
१५. पाटादेवल देखि तल्लो पुजारी गाउँ हुदै माडिचौर सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासिय क्षेत्र

१६. कोसेडिखेत देखि बडाकोट हुदै माडिचौर सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर

व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासिय क्षेत्र

१७. माडिचौर देखि भट्टीउन हुदै मछानीपातल हुदै खालीगडा सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ

१० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासिय क्षेत्र

१८. मल्लो पुजारी गाउँ देखि आसिकाना गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर आवासिय क्षेत्र

नदीनाला खोला सिमसार क्षेत्र

यस वडामा रहेका सम्पूर्ण नदीनाला खोला नहर ताल तलैया सिमसार क्षेत्रलाई नदि खोला तथा सिमसार क्षेत्रमा निर्धारण गर्ने निर्णय गरियो।

बन क्षेत्र

यस वडाभित्र रहेका सम्पूर्ण सामुदायिक बन तथा सरकारी बन क्षेत्रलाई बन क्षेत्रमा निर्धारण गर्ने निर्णय गरियो।

कृषि क्षेत्र

माथि उल्लेखित गरिएको क्षेत्र बाहेक अन्य सम्पूर्ण जमिनलाई कृषि क्षेत्रमा निर्धारण गर्ने निर्णय गरियो।

वडा नं. ७

व्यवसाय क्षेत्रहरु

- भालुवाङ्ग देखी लसक्के सेती लोकमार्ग सडकको दायाँ बायाँ १५ मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
- दुगाडा देखी थामलेख सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
- गडराय देखी गोर्खाली सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
- गडराय देखी कोरकाटिया सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
- भट्टीउन खोला देखी गडराय सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
- रानाखोला देखी डाडागाउसम्मको बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
- गडराय देखी सैनी तारखेगडा हुदै नैदे काडातोला लसक्के सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
- गडराय देखी विनडाडा ढोगदिना हुदै बावय लसक्के सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
- दुग्देश्वरी हुदै गोर्खाली सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
- गडराय देखी धर्तिवाडा हुदै तिखाढुङ्गा सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
- कोरकाटिया देखी थाला भगवती सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
- गडराय देखी बेडुपाटा छानीपाटा हुदै डिकाइर्ज सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र
- जात देखी अदाला हुदै डाडावाडा सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र

- गडराय देखी लामागडा सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र
- दुगाडा गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र
- जटा देखी पाटागाउ हुदै गाउकाछाना सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र
- गौडेल त्रितेसैना गदुल्या काडातोला सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र
- सैनी देखी बजेडी सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र

आवासिय क्षेत्रहरु

- भालुवाङ्ग देखी लसक्के सेती लोकमार्ग सडकको दायाँ बायाँ १५ मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासीय क्षेत्र
- दुगाडा देखी थामलेख सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासीय क्षेत्र
- गडराय देखी गोर्खाली सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासीय क्षेत्र
- गडराय देखी कोरकाटिया सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासीय क्षेत्र
- भट्टीउन खोला देखी गडराय सडकको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासीय क्षेत्र

- रानाखोला देखी डाडागाउसम्मको बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासीय क्षेत्र
- गडराय देखी सैनी तारखेगडा हुदै नैदे काडातोला लसक्के सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासीय क्षेत्र
- गडराय देखी विनडाडा ढोगदिना हुदै बावय लसक्के सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासीय क्षेत्र
- दुग्देश्वरी हुदै गोर्खाली सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासीय क्षेत्र
- गडराय देखी धर्तिवाडा हुदै तिखादुङ्गा सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासीय क्षेत्र
- कोरकाटिया देखी थाला भगवती सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासीय क्षेत्र
- गडराय देखी बेडुपाटा छानीपाटा हुदै डिकाइर्ज सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासीय क्षेत्र
- जात देखी अदाला हुदै डाडावाडा सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासीय क्षेत्र
- गडराय देखी लामागडा सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासीय क्षेत्र
- दुगाडा गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर ब्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासीय क्षेत्र

- जटा देखी पाटागाउ हुदै गाउकाछाना सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर
व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासीय क्षेत्र
- गौडेल त्रितेसैना गदुल्या काडातोला सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक
क्षेत्र बाहेक १० मिटर आवासीय क्षेत्र
- सैनी देखी बजेडी सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर व्यवसायिक क्षेत्र बाहेक १०
मिटर आवासीय क्षेत्र
- गोर्खाली देखि थामलेक बाजुरा सम्मको गोरेटो बाटोको दायाँ बायाँ १० मिटर आवासीय क्षेत्र

सार्वजनिक क्षेत्र

➤ महेश्वरी मा.वि., गडराय	➤ भगवती आ.वि. पाटागाउ
➤ गोर्खाली आ.वि., गोर्खाली	➤ गडराय स्वा. चौकी १, गडराय
➤ दुग्देश्वरी आ.वि., धर्तिवाडा	➤ गडराय स्वा. चौकी २, दोगाडे
➤ जयपुर आ.वि., लामागडा	➤ कृषि बचत तथा ऋण सहकारी संस्था,
गडराय
➤ कालिका आ.वि., डाडावाडा	
➤ मष्टा आ.वि., बेडुपाटा	➤ आमा समुह सामुदायिक भवन ,गडराय

सांस्कृतिक तथा पुरातात्विक महत्वको क्षेत्र

३६. पदमा श्री भगवती मन्दिर
,लामागडा	३९. दरकाडा मष्टामाडौ ,गडराय
३७. दुगाडा जलकुण्ड मन्दिर, दुगाडा	४०. लाटामाडौ मन्दिर, गडराय
३८. भाडिय मन्दिर, दुगाडा	४१. रगसुला माडौ मन्दिर, गडराय
	४२. राम जानकी मन्दिर ,गडराय

४३.	थाला भगवती माडौ, धर्तिवाडा	५६.	कौक्ष्यामाडौ, धनाकाटिया
४४.	चोरमेला भगवती मन्दिर, धर्तिवाडा	५७.	बयाला मष्टा माडौ ,दुगाडा
४५.	कैलास माडौ ,गाउकाछाना	५८.	कालिका मन्दिर, गोर्खाली
४६.	लाटामाडौ ,पाटागाउ	५९.	मष्टामाडौ चौर ,गोर्खाली
४७.	कालिका देवी मन्दिर, डाडावाडा	६०.	धौलपुरा देवता मन्दिर, गोर्खाली
४८.	रगसुला माडौ पातल ,गडराय	६१.	बाठपाला मन्दिर, गोर्खाली
४९.	आग्री टोल कुल देवता, आसिकारने	६२.	कैलास मन्दिर, गोर्खाली
५०.	बाठपाला मन्दिर, पानी मिल	६३.	डिगाइर्ज भगवती मन्दिर डिकाइर्ज
५१.	धौलपुरा देवता मन्दिर, नाव	६४.	धौलपुरा माडौ कोरकाटिया
५२.	भवानी मष्टा मन्दिर ,बिन्डाडा	६५.	कालारौद मन्दिर धर्तिवाडा
५३.	बडालाटो देवता माडौ , गडराय	६६.	मष्टामाडौ पानिमुल पाटागाउ
५४.	पाटागाउ भवानी मन्दिर, पाटागाउ	६७.	पाल्ता गडा भवानी मन्दिर पाल्तागडा
५५.	लागो देवता मन्दिर ,रानाखोला	६८.	गुरेल भरना, धर्तिवाडा
		६९.	मालिका गुफा, गोर्खाली

तथा खनिज क्षेत्र

➤ नारङ्गे तामाखानी नारङ्गे

नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र

यस वडाभित्र रहेका सम्पूर्ण नदिनाला, खोला नहर ताल लगायत सिमसार क्षेत्रलाई नदि खोला तथा सिमसार क्षेत्रमा निर्धारण गर्ने निर्णय गरियो।

औद्योगिक क्षेत्र

यस वडामा कुनैपनि औद्योगिक क्षेत्र नरहेको।

वन क्षेत्र

यस वडा भित्र रहेका सम्पूर्ण सामुदायिक, सरकारी वन लाई वनक्षेत्र निर्धारण गर्ने निर्णय गरियो।

कृषि क्षेत्र

माथि उल्लेखित गरिएको बाहेक अन्य सम्पूर्ण जमिनलाई कृषि क्षेत्रमा निर्धारण गर्ने निर्णय गरियो।